

Täysistunto

Torstai 19.2.2026 klo 16.00—19.53

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 19.53.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (16.00—18.01) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (18.01—19.53).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Riikka Purra
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
puolustusministeri Antti Häkkänen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
ulkoministeri Elina Valtonen
oikeusministeri Leena Meri
opetusministeri Anders Adlercreutz
liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen
sisäministeri Mari Rantanen
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand
tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie
elinkeinoministeri Sakari Puisto

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys Itä-Suomen elinvoimaisuudesta (Niina Malm sd)

Suullinen kysymys SKT 15/2026 vp

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Malm, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! EU-komissaarit ovat kyllä ilolla ottaneet kuvia itärajalla, mutta kun päätösten aika on tullut, on lopputulos ollut valtava pettymys. Pääministeri on lupaillut, että hallitus edistää itäisen Suomen asiaa EU:ssa ja tekee kaikkensa, että tukea saataisiin. Nyt näyttää huolestuttavasti siltä, että hallituksen lupaukset eivät ole toteutuneet. Olemme saaneet ainoastaan laihan lupauksen EU-lainasta. Itäinen Suomi pitäisi turvata siis lainarahalla, mutta rahan lainaaminen on kuin hääät ja takaisin maksaminen kuin suruaika, ja suruaikaa itäisessä Suomessa on vietetty usean vuoden ajan.

Arvoisa puhemies! Varapääministeri Purra, te olette puhunut paljon velasta. Aiotteko te tulevaisuudessakin ratkoa kaikki itäisen Suomen ongelmat velalla nyt, kun Orpon lupaamaa EU-rahaa ei ole saatu?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.02 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meidän itäisen Suomen tilanne on kyllä hyvin Euroopan unionissa tiedossa. Tällä hetkellä, kun neuvotellaan tulevasta budjetista, itäisen Suomen tilanne paitsi geopolittisesta turvallisuusnäkökulmasta myös muuten on meidän kaikissa keskusteluissamme mukana. Uskon, että kaikki hallituksen ministerit omissa neuvostoissaan ja yhteydenpidoissaan kollegoidensa kanssa pitävät itäisen Suomen asioita esillä. Oli sitten kysymys nimenomaan puolustuksellisista tarpeista, siitä, että itäinen Suomi pidetään Suomessa asuttuna, tai mistä tahansa esimerkiksi meidän luonnonvaroihin liittyvistä seikoista, tämä asia kyllä on esillä.

Mitä sitten tulee tähän velkakysymykseen noin muuten, niin olen hyvin tyytyväinen, että sosiaalidemokraatit kantavat tästä huolta. Onneksi tekin olette mukana tässä velkajarrusovussa, mikä on erittäin tärkeä asia myös siksi, että julkisen talouden vaikeaa tilannetta pystytään kaikkina tulevina vuosina korjaamaan ja tekemään hallituksessa myös sellaisia sopeutustoimia, jotka välttämättä poliittisesti eivät ole helppoja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyvän lisäkysymyksen, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

16.03 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, itäinen Suomihan ei ole erillään tästä vaikeasta taloudellisesta tilanteesta, ja on aivan selvää, että Venäjän hyökkäyssota ja sen taloudelliset seuraukset ovat iskeneet kipeästi itäiseen Suomeen. Valitettavasti näyttää siltä, että hallitus on hylännyt kaiken alueellisen potentiaalin. Suomi jakautuu hyvinvoivaan länteen ja ongelmien kanssa räpiköivään itään. Asuntokauppa on hidasta, työpaikat vähenevät, yritykset kipuilevat konkurssien kanssa ja työttömyys kasvaa.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Tilanne on heikko koko Suomessa, sitä emme kiellä, mutta itäinen Suomi on poikkeuksellisen ahtaalla. Miten on mahdollista, että edes tässä tilanteessa, jossa me jaamme Euroopan pisimmän ulkorajan Venäjän kanssa, hallitus ei ole onnistunut turvaamaan minkäänlaista EU-tukea itäiseen Suomeen, ainoastaan laina- ja velkarahaa? Piti tulla EU-rahaa, saatiinkin EU-velkaa. Ministeri Purra, pidätkö tätä ihan tavallisena epäonnistumisena vai emämokana?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Strand, olkaa hyvä.

16.05 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand (vastauspuheenvuoro):

Arvoisa puhemies! Jo siinä tulevan rahoituskehyksen pohjaesityksessä on varoja itäisen Suomen osalta, ja aina, joka ikisessä keskustelussa, mitä me käymme Brysselissä, Strasbourgissa kollegoiden kanssa, komissaarien kanssa — viimeksi tällä viikolla, seuraavan kerran ensi viikolla neljä päivää Brysselissä — on Itä-Suomen tilanne esillä. Olen itse vieraillut muun muassa budjettikomissaari Serafinin kanssa itäisessä Suomessa, ja oli kyllä hänelle aika silmiä avaavaa, kun Rajan helikopterilla sinne menimme ja oltiin oltu ehkä vartti ilmassa, kun pilotti totesi, että nyt hän tuntee tämän GPS-häirinnän. Kyllä he ovat tietoisia, ja tämän lisäksi vielä erillispakettia pyritään saamaan sinne budjetin yhteyteen. Voitte olla varma, että taistelemme itäisen Suomen puolesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

16.05 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Hallitus on kirjannut ohjelmissaan ja puhunut hienosti puheissaan Itä-Suomen merkityksestä ja Itä-Suomen tarpeista. Samaan aikaan kauniiden puheitten taustalla ei tapahdu juuri mitään hyvää — ei konkreettisia päätöksiä, ei tukipaketteja. Mitä hallituksen päätöksillä on tehty, on se, että keskittämispolitiikka on vienyt Itä-Suomesta, Keski-Savosta ja esimerkiksi Varkaudesta tärkeitä palveluita pois: ympärivuorokautisen päivystyksen, useita keskeisiä kansalaispalveluita, sekä henkilöjunaliikennekin on loppumassa vuonna 2030.

Arvoisa elinkeinoministeri, miten Itä-Suomen potentiaali Suomen kansantaloudelle pystyttäisiin paremmin hyödyntämään, esimerkiksi metsävarat, siihen liittyvä teollisuus, tuulivoimakapasiteetti sekä matkailupotentiaali? Mitä konkreettista hallitus on tällä kaudella vielä valmis tekemään Itä-Suomen ja Itä-Suomen ihmisten puolesta? [Mauri Peltokangas: Tehkää jotain itse!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Puisto, olkaa hyvä.

16.06 Elinkeinoministeri Sakari Puisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin korostan sitä, että me käydään Euroopan unionin suhteen — siellä valmistetaan tätä kumppanuusohjelmaa — jatkuvasti keskustelua. Itsekin olen yhden komissaarin tavannut toissa päivänä. Itse asiassa ensi viikolla lähdän EU:n kilpailukykyneuvostoon, tapaan siellä useammankin komissaarin, mukaan lukien puolustuskomissaarin, mikä liittyy tähän turvallisuustilanteeseen. Me haemme rajainstrumenttia myös tähän, harvaan asuttujen alueiden instrumenttia.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Yksi semmoinen keskeinen asia, jos minä yhden nostan, missä on paljonkin tehtävää, on esimerkiksi matkailu. Näkisin, että Järvi-Saimaan ja Savonlinnan seudulla on paljon markkinapotentiaalia, mitä pystyttäisiin käyttämään. Itse oikeastaan jatkuvasti kaikissa yhteyksissä tuon tätä potentiaalia esiin, ja se palvelee hyvin. Jos ajatellaan, niin Lapin matkailuhan on nyt ennätyslukemissa, tulee ennätystalvi, mutta jos me saadaan enemmän kausitasoitettua, että esimerkiksi kesämatkailua tulee, niin se palvelisi oikein loistavasti koko Suomen matkailualaa. Tässä yksi esimerkki.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.08 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin Itä-Suomen tilanne ja Itä-Suomen ihmiset ovat rajan kanssa siellä kotiseuduillaan aivan ihmeissään, kun koko vaalikausi on mennyt odottaessa. Kauniita lupauksia meillä on Itä-Suomi-ohjelmaa myöten, ja vaikka mitä on luvattu, niin ikävä kyllä, mitään emme ole saaneet, mutta me uskomme parempaan tulevaisuuteen kuitenkin. Kysynkin teiltä, arvoisa pääministerin sijainen, ja myös niiltä ministereiltä, jotka teistä vastaavat näistä rahaneuvotteluista: kun vielä yksi budjettiriihi on teillä edessä, niin tuleeko sinne esimerkiksi itäradalle rahaa? Toivon, että ministerit ottavat vakavasti, koska Saimaan kanavahan meni niin kuin meni, kun sota alkoi ja raja meni kiinni. Pitäkää nyt, hyvät ministerit, esillä sitä, että rakennetaan se Saimaan kanava Suomen puolelle itärajaa pitkin — nykyiseltään kolmen sulun jälkeen, kun mennään rajalle, sitä rajaa pitkin Virolahdelle. Se on hanke, joka varmasti kannattaa. Siihen saa TEN-T-verkosta rahat, 40 prosenttia arvion mukaan, ja jopa ovat rahoittajat luvanneet, että hoitavat sen rahoituksen muualta, jos valtio ei anna sitä. Minkä tautta tällaisia hankkeita ei viedä eteenpäin, koska kysymyksessä on koko Suomen metsäteollisuuden tulevaisuus, ei sen enempää?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ranne, olkaa hyvä.

16.09 Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ensin totean sen, että me täällä hallituksessa ajamme koko Suomen asiaa, koko Suomen infran asiaa. Meillä on aivan keskeisenä se, että nykyinen tieverkosto, nykyiset raideyhteydet ovat numero yksi. Tiehankkeita käynnistyy tänä vuonna 760 miljoonan edestä, [Perussuomalaisten ryhmästä: Oho! Onpa hyvä!] mikä on todella valtava määrä, myös idässä. Meillä on vt 12:ta, meillä on vt 15:tä, meillä on vt 5:tä. Meillä on valtava määrä hankkeita käynnistymässä. [Hannu Hoskonen: Ei ole Itä-Suomessa!] Meillä ei ole tulossa itäradalle rahoja. Meillä on huomattavasti tärkeämpiä hankkeita kuin itärata tai lentorata tällä hetkellä. Se, mikä on kaikkein tärkeintä, on se, mistä keskustelimme maanantaina komissaari Tzitzikostasin kanssa, ja se on meillä sotilaallinen liikkuvuus. Tässä puhutaan varalaskupaikoista, tässä puhutaan niistä teistä ja niistä raiteista, jotka ovat Suomen turvallisuuden ja tulevaisuuden kannalta kaikkein keskeisimpiä. Itään satsataan myöskin huomattavasti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta, olkaa hyvä.

16.10 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllähän teidän täytyy ymmärtää, että me olemme huolissamme siitä, että kun nyt juuri ollaan käymässä

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

niitä ratkaisevia neuvotteluita siitä koko EU:n rahoituksesta ja tällainen suuri epäonnistuminen on tapahtunut, niin totta kai meillä herää huoli siitä, kuinka tämän koko rahoituksen tässä oikein on käymässä. Kun brexit tuli, saatiin aikaiseksi EU:n tukiapparaatti ja brexitin vaikutus alueille.

Nyt tässä historiallisessa tilanteessa, jossa Suomi on, itäinen Suomi on kyllä jätetty erittäin vaikeaan tilanteeseen. Pari päivää sitten julkistettiin tällainen sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kunnittainen tilasto, jossa on mitattu esimerkiksi terveyttä, tulotasoa, työttömyyttä ja turvallisuutta, ja heikoimmat kunnat tästä löytyivät nimenomaan itäisestä ja pohjoisesta Suomesta ja Keski-Suomesta.

Kysyn pääministerin sijaiselta Purralta: miten on mahdollista, että edes tässä tilanteessa, jossa nyt Suomi, itäraja, nimenomaan on, emme ole EU:n pisimmän ulkorajan eteen saaneet EU-rahaa kotiutettua tänne?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.11 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastasin jo ensimmäisessä vastauksessani tähän, ja muut ministerit täältä sitä jatkoivat.

Tämä on hieman erikoista kritiikkiä ottaen huomioon, että nimenomaan sosiaalidemokraatit kävivät viime kaudella kuittaamassa elpymispaketin, jossa Suomi on yksinomaan maksajan roolissa, [Perussuomalaisten ryhmästä: Oho! — Ai niin!] ja sen sijaan rahat, miljardit, menivät Etelä-Eurooppaan, ja siellä aika hyvin tällä hetkellä pötkötelläänkin eteenpäin, toisin kuin täällä meillä Suomessa.

Todellakin nämä budjettineuvotteluthan ovat koko ajan käynnissä. Meillä on pohja, jonka kautta etenemme, ja itäisen Suomen tilanne on tässä kaikilla osapuolilla huomioituna. Pyrimme tekemään parhaamme, jotta myös unionissa laajemmin ymmärretään tämä täysin poikkeuksellinen tilanne, joka Suomessa on.

Puhemies Jussi Halla-aho: Annan vielä vastauspuheenvuoron ministeri Strandille. — Olkaa hyvä.

16.12 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand (vastauspuheenvuoro):

Arvoisa puhemies! Samalla olisin todennut, että nämä päätökset tehdään suunnilleen vuoden päästä tähän uuteen rahoituskehykseen liittyen, ja pidetään Itä-Suomen lippu aivan varmasti korkealla. Juuri tämänäyttypistä brexit-välinettä ollaan nyt siinä neuvottelemassa, se on täysin varmaa. Kun itse pohdin omistajaohjausministerinä, niin nyt Sokliin laitettiin rahaa, on Kotkan akkutehdas, pidetään huolta lentoyhteyksistä.

Koko Suomi on tärkeä. Koko Suomi on Shanghain yhden kaupunginosan kokoinen, 5,6 miljoonaa ihmistä. Ei meillä ole varaa täällä jakaa ihmisiä länteen ja itään, vaan me ollaan samaa porukkaa. Muun muassa Kokkolan satamasta katosi 30–40 prosenttia liikevaihdosta, kun Venäjän raja meni kiinni transitliikenteeltä. Ollaan nyt samassa veneessä kaikki.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hanna Räsänen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

16.13 **Hanna Räsänen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen lisäksi, että EU:n edunvalvonta meni hallitukselta mönkään, niin toden totta myös Itä-Suomen ohjelman edistäminen on mennyt teiltä mönkään. Harri Broman on ollut Itä-Suomen erityislähettiläänä viemässä asioita eteenpäin siellä valtioneuvostossa, ja siellä on muun muassa keskustan aikaisemmin esittämä erityistalousalue Itä-Suomeen, ja EK:kin on tämän esittänyt. Nyt haluaisinkin kysyä: miten on, varapääministeri Purra, eteneekö erityistalousalue nyt puolivälin kevään riihessä, vai jääkö sekin vain kauniiksi sanoiksi teidän hallitukseltanne?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.13 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä hallitus tekee yrittäjyyden ja työllisyyden eteen rakenteellisia toimia ja uudistuksia koko Suomen tasolla. Meillä on itäisen Suomen ohjelma, jossa hahmotellaan erilaisia lähestymistapoja tähän. Meillä ei ole erityistalousalueeseen tällä hetkellä suunnitteilla suurempia toimenpiteitä. [Välihuutoja keskustan ryhmästä] Me pyrimme tekemään sekä veronalennuksia että kasvutoimia, useita sellaisia uudistuksia, jotka hyödyttävät koko maata. Vastaavasti keskusta viime kaudella tosiaan toi tätä erityistalousalueasiaa jo esille, mutta hallituksessa te ette kuitenkaan sitä saaneet myöskään edistettyä.

Vastaavasti olen ymmärtänyt, että täällä pohjaratkaisuissa esimerkiksi Kainuu on nostettu mukaan tähän veromallin kohteeksi. Tällä hetkellä Kainuussahan menee talouden suhteen varsin hyvin. Siellä on hyviä investointeja ja uusia hankkeita käynnissä.

Tässä hallituksessa tehdään erityisesti koko Suomen eteen näitä toimia, ja samaan aikaan huomioimme, kuten kyselytunnilla on tuotu esille, Itä-Suomen erityisen tilanteen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Mikkonen, olkaa hyvä.

16.15 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeastaan nämä ministereiden vastaukset kertoivat sen, että te ette ole ymmärtäneet Itä-Suomen tilannetta. On hyvä, totta kai, että mietitään koko Suomen kehittämistä, mutta kyllä Itä-Suomi on kohdannut nyt iskun sen jälkeen, kun Venäjän hyökkäyssota alkoi ja rajat ovat olleet kiinni, ja jo aiemminkin Itä-Suomen bruttokansantuote on ollut alempi kuin esimerkiksi Länsi-Suomen. Sen takia Itä-Suomeen tarvitaan nyt erityisiä toimenpiteitä. Se on koko maan etu, että Itä-Suomen elinvoimaa kehitetään.

No, nyt me kuulumme, että hallituksen, joka on laskenut sen varaan, että EU:sta saadaan erityistukea Itä-Suomen kehittämiseen, tavoitteessa ei olla onnistuttu, mutta sen sijaan te olette onnistuneet siirtämään Itä-Suomeen jo osoitettuja EU:n aluekehitysrahoja muualle Suomeen, vaikka niitä entistä kipeämmin tarvittaisiin siellä. Ja nyt kuulumme, että teillä ei ole halua tarttua tähän erityistalousaluekysymykseenkään, vaikka se olisi tärkeää. Ettekö te ymmärrä, että nyt erityisesti meidän täytyy panostaa [Puhemies koputtaa] Itä-Suomen elinvoimaan kaikin mahdollisin tavoin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Puisto, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

16.16 Elinkeinoministeri Sakari Puisto (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy tähän yleiseen tilanteeseen todeta, että meillä on aika paljon positiivisia uutisia, jos ajattelee vaikka teknologiateollisuuden tilaukantoja, tai nyt Helsingin Sanomat maanantaina julkaisi, että kuluttajien ostovoima on parantunut huomattavasti yli odotuksen. Tässä on aika paljon positiivisia uutisia.

Itä-Suomen osalta tilanne on vaikea, jos ajattelee maanlaajuisesti. Tosin siellä on melkoisia valopilkkuja. Me haetaan EU-vaikuttamista. Tämä budjettineuvotteluhan on käynnissä, tämä niin kutsuttu kumppanuusohjelma. Näistä erityisistä alueista tällaisia ei ole ollut Suomessa aikaisemmin, ja niissä täytyy tietysti arvioida myös erilaiset tällaiset kokeilulainsäädännölliset asiat, niin että se ei ole ihan helppoa.

Itse tarkastelin myös sitä, että kun EU:n kautta tulee erilaista aloitetta — sanotaan nyt alueellista — liittyen rajaturvallisuuteen, niin olisiko se tavallaan yksi semmoinen hyvä kanava, mihin voisi ehkä ajaa tätä kokeilunäkökulmaa. Ajattelen siinä, että meidän pitää aika tarkasti se kokeilun suunnittelu myös suunnitella. Se ei ole ihan niin helppo juttu kuin pelkästään se alueiden speksaaminen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Werning, olkaa hyvä.

16.17 Paula Werning (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen liittyttyä Natoon itäisen Suomen strateginen merkitys on kasvanut pysyvästi. Nato-raja kulkee nyt itäisessä Suomessa alueen etulinjassa koko liittokunnan näkökulmasta. Turvallisuus ei ole pelkästään sotilaallista suorituskykyä. Maanpuolustustahto rakentuu siitä, että ihmisellä on jotain, mitä puolustaa — työtä, yrityksiä, palveluita — ja uskoa tulevaisuuteen. Jos itäisen Suomen elinvoima heikkenee, heikkenevät samalla myös henkinen kriisinkestävyys ja kokonaisturvallisuus. Kysyn puolustusministeri Häkkäselä: mikä vaikutus teidän mielestänne on itäisen Suomen elinvoimalla, saavutettavuudella ja Nato-ajan alueen asuttuna pysymisellä Suomen turvallisuudelle ja maanpuolustustahdolle pitkällä aikavälillä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Häkkänen, olkaa hyvä.

16.18 Puolustusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai elinvoima on merkityksellinen asia, mutta toivon, että tässä salissa kukaan ei anna sellaista viestiä, että maanpuolustustahto riippuu aina kulloisestakin talouden tilanteesta. Se on äärimmäisen tärkeää. [Eduskunnasta: Hyvä vastaus!] Vaikka tulisi talousromahdus, niin silti tämä maanpuolustustahto ei tule siihen romahtamaan. Tämä maa on puolustamisen arvoinen riippumatta meidän bkt:n tasosta tai etenemisestä. [Sari Sarkomaa: Hyvä vastaus!]

Mitä tulee sitten varsinaisesti tähän Itä-Suomen kehittämiseen, niin se on vuosikymmenten haaste, minkä kaikki, ketkä ovat Itä-Suomesta edustettuina täällä, kuten itse, tietävät — olemme olleet mukana useissa Itä-Suomen elinvoimahankkeissa. Se syntyy yrittäjyydestä, hyvistä yhteyksistä, koulutusjärjestelmästä, tulevaisuudenuskosta. Koulutusjärjestelmä on yksi keskeinen, johon on panostettu. Liikenneyhteyksiin on panostettu — voi karkeasti laskea — varmaan 400—500 miljoonaa. Yrittäjyyden edellytykset, vaikka metsäteollisuus, ovat vientinäkymiä, tervehenkistä metsäpolitiikkaa,

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

yritystämyönteistä politiikkaa, joita kaikkia on edistetty, mutta siltikään se ei ole helppo rasti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

16.19 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itä-Suomen asia on todella tärkeä, ja on hienoa, että me siitä keskustelemme tässä salissa.

Se, mikä minua hieman ihmetyttää, on se, että välillä, kun me puhumme Venäjän sodan vaikutuksista Suomeen ja itäiseen Suomeen, oppositio sanoo, että sillä ei ole merkitystä, että suhdanne on kaikille sama Euroopassa. Vuodenvaihteessa komissio ja OECD sanoivat, että Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset ovat kaikista suurimmat Suomelle, siis kaikista suurimmat, ja me kärsimme kaikista eniten siitä suhdanteesta, mutta välillä tätä ei suostuta myöntämään, ja välillä se taas suostutaan myöntämään.

No, nyt sitten tästä EU-vaikuttamisesta. Me elämme rahoituskautta, joka on vuosille 2021—27, ja uutta neuvotellaan, ja voin vakuuttaa, että se on meidän kärkitavoite. Se on Orpon hallituksen kärkitavoite EU-vaikuttamisesta. Pöydällä on ollut [Vasemmalta: Kysymys!] jopa 1,6 miljardin euron paketti nimenomaisesti itäiselle Suomelle ja itärajalta.

Ministeri Strand: voisitko vielä kerran aukaista, mitä EU-rahoituskautta me elämme tällä hetkellä [Puhemies koputtaa] ja miten me vaikutamme tulevaan rahoituskauteen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Strand, olkaa hyvä.

16.20 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand (vastauspuheenvuoro):

Arvoisa puhemies! Nyt neuvottelemme siitä seuraavasta, eli vuodesta 28 eteenpäin, ja siitä päätökset tehdään suurella todennäköisyydellä vuoden päästä.

Suomessa EU-vaikuttamisessa on kolme päätavoitetta: ne ovat kilpailukyvyyn vahvistaminen, kokonaisturvallisuuden vahvistaminen, puhtaan siirtymän ja biotalouden edistäminen. Kaikkien näiden sisällä on myös valtavia mahdollisuuksia Suomelle ja etenkin itäiselle Suomelle. Elikkä jos miettii yritystä, niitä firmoja, mitä meillä on, tutkimuskehitystä, niin tätä Horizon-rahoitusta ollaan tuplaamassa, mistä Suomen saanto on tosi hyvä. Kun euro laitetaan horisonttiin, saadaan 1,70 euroa takaisin, kun euro menee koheesioon: 23 senttiä. Sen takia ei myöskään kannata kaikkea kierrättää. [Anne Kalmarin välihuuto] — Siis koheesiorahoituksella on tehty myös paljon hyvää Suomessa, mutta me ei voida sen varaan laskea muun muassa näitä kaikkia Eastern Flankin ongelmia tai haasteita, vaan tästä täytyy olla pelisilmää, ja vuoden päästä nähdään tulokset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jokelainen, olkaa hyvä.

16.22 Jessi Jokelainen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itä-Suomesta puhutaan kauniisti, kun siitä täällä kysytään, mutta käytännön toimien tasolla se unohdetaan täysin. Pitkien välimatkojen Itä-Suomessa sairastetaan eniten, ja siellä on ikääntyvin väestö koko Suomessa. Hallitus on ohjannut rahoitusta yksityisille terveysjäteille ja siellä yli 65-vuotiaiden hoitokäyttöön, ja samaan aikaan on laitettu harvaan asutuilta alueilta päivystyksiä kiinni. Suuren kaupungin keskustassa yksityiselle vastaanotolle voi päästä, mutta tilanne on täysin toinen Itä-Suomessa, jossa yksityisiä

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

terveyspalveluita ei ole paikoitellen olemassakaan. Kysynkin ministeri Ikoselta: miten näette hoitoonpääsyn realistiset mahdollisuudet Itä-Suomessa hallituksen sote-leikkausten ja pörriäisten rahoittamisen jälkeen, siis tällä alueella, jossa todellinen tarve tasa-arvoiselle ja saavutettavalle hoidolle on suuri? [Aki Lindén: Erittäin hyvä kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

16.22 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos me katsomme ensin hyvinvointialueitten rahoitusta, niin se on kasvanut koko Suomen tasolla ja se on kasvanut myöskin jokaisella hyvinvointialueella. Sellainen tekijä, jolla me pidämme huolta tästä eri puolilla Suomea olevasta rahoituksesta, on tämä tarveperusteinen rahoitus. Esimerkiksi sen merkitys näkyy juuri itäisessä Suomessa. Siellä palvelutarve on monessa tapauksessa korkeampi. Eli tämä ihan tiiviisti.

Sitten toisena puolena, mikä liittyy enemmän ehkä tähän ministeri Grahn-Laasosen puoleen, on tämä yli 65-vuotiaitten kokeilu. Siinähan meillä on erittäin tärkeä merkitys sillä, että tarjoamme näitä valinnanmahdollisuuksia, ja tämä myöskin luo sitä yritystoimintaa sinne, luo sitä kysyntää, jota kautta yrityksiä tulee toimimaan sinne alueille.

Eli eri keinoilla pyrimme edistämään sitä, että palveluita on kaikkialla Suomessa saatavilla. [Aki Lindénin välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinäluoma, olkaa hyvä.

16.23 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin itähelsinkiläisenä ja isänmaallisena ihmisenä ajattelen, että kyllä tämä itäisen Suomen asia on koko Suomen asia. On erittäin tärkeää, että itäisessä Suomessa on elinvoimaa ja turvallisuutta, mutta se vaatii myös konkreettisia toimia, ei vain odottelua ja juhlapuheita. Nyt tarvittaisiin koulutukseen tukea ja vihreään siirtymään investointeja myöskin itäiseen Suomeen. Rajan sulkeutuminen ja kaupan loppuminen ovat tarkoittaneet, että monelta yrittäjältä on lähtenyt työ kokonaan.

Toden totta, kun Iso-Britannia aikanaan erosi Euroopan unionista, kyllä Euroopan unionissa silloin laadittiin laaja paketti näiden kaupan seurausten kärsijöiden tueksi. No, mitä tapahtuu nyt, kun itäinen Suomi kärsii? Toivoisin, että hallituksessa olisi ymmärrystä vaatia samanlaista tukipakettia myöskin itäisen Suomen tueksi. Mitä sanoo valtiovarainministeri Purra tälle ehdotukselle?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.25 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten jo totesin, niin kyllä, Itä-Suomen tilanne EU-tasolla käytävissä neuvotteluissa on koko hallituksen ehdoton prioriteetti, ja se liittyy turvallisuuteen, geopolitiikassa tapahtuneisiin muutoksiin, pitkän rajan aiheuttamiin seurauksiin ja niin edelleen.

Kun samaan aikaan edustaja mainitsi puhtaan siirtymän, niin huomautan meidän investointikannustimista ja hyvityksistä ja erillisestä tukiohjelmasta, joista Itä-Suomi hyötyy. Me olemme lisänneet opiskelupaikkoja koko maan tasolla niin yliopistoissa kuin

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

ammattikorkeakouluissa, mistä Itä-Suomi hyötyy. Me olemme pääomittamassa Fingridiä lisää, me olemme nostaneet valtion omistusta — Itä-Suomi hyötyy. Liikenneinfraassa, joka täällä tuli jo mainittua, korjausvelan purkamisesta Itä-Suomi hyötyy. Saavutettavuus ja maakuntalennot — Itä-Suomi hyötyy. Tki-panostukset, suurteholaskennan parantaminen — Itä-Suomi hyötyy. GTK Mintec Outokummussa — Itä-Suomi-hyötyy, matkailuun ja yrittämiseen panostaminen ja niin edelleen.

Väite siitä, että hallitus on unohtanut Itä-Suomen, on aika kohtuuton, edustaja Heinäluoma.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

16.26 Sanna Antikainen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Itä-Suomen lisäksi kannattaa muistaa nimenomaan Itä-Suomen sisällä rajamaakunnat. Esimerkiksi Pohjois- ja Etelä-Karjala ovat kärsineet tästä Ukrainan sodasta, Venäjän käymästä hyökkäyssodasta, kaikkein eniten. Tähän liittyen Ottawan miinakieltosopimuksen lisäksi Suomessa on tehty muitakin puolustukseen liittyneitä päätöksiä, jotka ovat olleet enemmän kuin huonoja. Pohjois-Karjalassa lakkautettiin Pohjois-Karjalan prikaati vuonna 2013. Demarit olivat silloin hallituksessa [Välihuutoja] — joten se siitä turvallisuudesta, edustaja Heinäluoma.

Ukrainan sota on nyt osoittanut, kuinka isossa roolissa droonit ovat nykyaikaisessa sodankäynnissä. Tähän kohtaan Räjähdekeskuksen tapainen drooniosaamiskeskus olisi varmaankin perusteltu. Olisin halunnut kysyä, arvoisa herra puolustusministeri, näettekö tällaisen drooniosaamiskeskuksen edistämisen arvoisena asiana. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Puolustusministeri Häkkänen, olkaa hyvä.

16.27 Puolustusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä puolustusta kehitetään koko Suomessa. Se käsittää tietysti meidän olemassa olevia varuskuntaverkostoja ja kaikkia erilaisia tukeutumisyjärjestelyjä, myös liittolaisten toimintoja ja kumppanimaiden toimintoja ja erityisen paljon myös puolustusteollisuuteen liittyviä kohteita, joita me kehitetään tällä hetkellä. Näitä kaikkia koitetaan tällä hetkellä kehittää jo olemassa olevan varuskuntaverkoston ympärillä, sen, joka on tehty. Tällä hetkellä Puolustusvoimat ei ole erityisesti pitänyt perusteltuna laajentaa tätä varuskuntainfraa ja -verkostoa. Tulevaisuudessa, kun neljän viiden vuoden päästä budjetit alkavat nousemaan, siinä vaiheessa voidaan arvioida, mikä on sen jälkeen liikkumavara. Tällä hetkellä puolustuksen näkökulmasta ei nähdä perusteita tälle infran merkittävälle laajentamiselle joillekin uusille alueille, mutta droonikehittämistä tehdään tällä hetkellä hyvin laajasti. Kaikissa maakunnissa on myös merkittäviä puolustusteollisuusyrityksiä, joita me kannustetaan tiiviiseen yhteistyöhön myös puolustushallinnon kanssa. Sillä on [Puhemies koputtaa] myös merkittävät työllisyysvaikutukset, ja näitä löytyy koko Suomesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

16.29 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus on todella omassa ohjelmassaan ja juhlapuheissaan luvannut huolehtia koko Suomen

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

elinvoimasta, mutta valitettavasti näyttää, että nämä Itä-Suomelle annetut lupaukset tullaan yksi kerrallaan pettämään. Tänä ilmeisesti saatiin tähän listaan yksi lisää, kun kysyttiin näistä erityistalousalueista. Todellakin, Itä-Suomen lähettiläs Harri Bromanin, jonka hallitus on itse nimittänyt, kärkitavoitteena oli tämä erityistalousalue. Ainakin valtiovarainministerin puheesta sai sellaisen kuvan, että näitä erityistalousalueita ei tule, ja se on kyllä valitettavasti iso pettymys itäiselle Suomelle.

Ministeri nosti äsken myöskin nämä yhteydet. Ne ovat tärkeitä, ja tiedetään, että Itä-Suomessa pelkästään puhelin- ja nettiyhteyksissä on suuria ongelmia, vaikka tämä on myöskin hallituksen toimesta kiistetty, puhumattakaan tästä tiestön kunnosta.

Elinkeinoministeri, nostitte tämän matkailun esille. Se on tärkeä asia. Mielelläni kuulin, mitä olette matkailun eteen Itä-Suomessa tekemässä. Myöskin nämä rahoitusongelmat ja vakuusongelmat ovat Itä-Suomessa polttavia. Mitä hallitus aikoo tehdä näiden ratkaisemiseksi? [Antti Kurvinen: Nyt tuli faktaa, tosiasioita!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Puisto, olkaa hyvä.

16.30 Elinkeinoministeri Sakari Puisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä erityistalousaluekokeilusta haluaisin sen sanoa, että yksi vaihtoehto, mitä siinä kannattaa tosissaan tutkia, on se, jos sen saisi kumppanuusohjelman kautta sinne sisään, koska EU:lla on myös intresseissä tehdä vähän vastaavia alueellisia esityksiä, ja tätä itse mietin.

Matkailu on tosi tärkeää, ja siinähan Lapin matkailu on hyvä esimerkki. Se, mitä siellä on onnistuttu tekemään oikein, on pitkällä aikavälillä tällainen yhtenäinen ajattelu. Yritykset toimivat hyvin yhteen maakuntien kanssa. Me tarvitaan samanlaista ajattelua sinne itäiseen Suomeen, ja olen tästä käynyt siis ihan keskeisimpien yritysten kanssa, myös ulkomaalaisten, esimerkiksi ihan lentoyhtiöidenkin kanssa keskustelua, millä voisi saada matkailuvirtaa sinne. Näkisin, että siinä on kovinkin iso potentiaali, sanotaan, vaikka luontomatkailu tai kulttuurimatkailu ja niin edespäin. Ajattelen, että tässä on paljon potentiaalia, ja se myös tasoittaa tätä matkailun kausivaihtelua siten, että matkailu on ja pysyy kestäväenä koko Suomessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

16.31 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Tilanne Tynkkysten kotiseudulla ja muualla Itä-Suomessa on todella tukala, ja ratkaisuja tarvitaan nyt pikaisesti. Itä-Suomen tilanteen helpottamiseksi on tehty monia aika kiinnostavia ehdotuksia, joita monia tässä keskustelussa on edellä sivuttu. Yksi tällaisista ehdotuksista on tämä niin sanottu vihreä vallihauta eli ajatus siitä, että ennallistamalla soita ja metsiä itärajan tuntumassa voidaan vahvistaa estevaikutusta itäistä hyökkääjää vastaan, [Hannu Hoskonen: Ei pidä paikkaansa! Mitä hyötyä siitä olisi?] luoda työpaikkoja ja myös samalla saada luontohyötyjä. Toinen esitys, joka Itä-Suomen toimijoilta on tullut, on toistuva toive siitä [Hannu Hoskonen pyytää vastauspuheenvuoroa] — edustaja Hoskonen, jos saan kuitenkin pitää tämän puheenvuoron tässä ensin — että ratkaistaisiin Itä-Suomessa Puolustusvoimien tutkaeste, mikä voisi mahdollistaa miljardien eurojen tuulivoimainvestoinnit Itä-Suomen maakuntiin rajan tuntumaan ja sitten samalla tuottaa

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

myös puhdasta, vihreää sähköä. [Puhemies koputtaa] Miten hallituksessa suhtaudutte näihin ehdotuksiin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Puolustusministeri Häkkänen, olkaa hyvä.

16.32 Puolustusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensimmäisen luonnonesteiden hyödyntämisestä puolustuksen järjestelyissä. Tällä hetkellä siis olemme käynnistäneet puolustusministeriön aloitteesta yhteistoiminnassa ympäristöministeriön kanssa arvioinnin luonnon ennallistamisesta, jossa arvioidaan myös, minkälaisia tiettyjä maastohyödyntämiskysymyksiä siinä voi tulla eteen. Tämä pitää pitää oikeissa mittasuhteissa. Kautta historian ja myös Ukrainassa on aina eri tavalla hyödynnetty maastoa ja luonnonolosuhteita. Nyt katsotaan, onko siitä saatavissa joku taloudellinen, järjestelmällinen yhteensovittaminen, mutta tämä on joka tapauksessa hyvin pienimuotoinen kysymys.

Mitä tulee tuulivoimaan, joka on tietysti ainakin tälle itäsuomalaisen ministerin näkökulmasta erittäin tärkeä kysymys, me ollaan tällä vaalikaudella tehty nyt ensimmäistä kertaa ihan konkreettinen ratkaisuesitys, jolla sen voisi ratkaista. Viime vaalikaudella sellaista ei tehty. Nyt sitten on tehty yrityksille mahdolliseksi se, että me voidaan tehdä kompensatioaluemalli, ja on käyty keskustelua yritysten kanssa ja alueiden ja maakuntaliittojen kanssa, [Puhemies koputtaa] mutta yrityksillä ei ole tällä hetkellä kiinnostusta, koska sähkön hinta on pysynyt [Puhemies koputtaa] keskimäärin liian matalalla. Me yritetään edelleen saada ratkaisua siihen aikaiseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen, olkaa hyvä.

16.34 Pia Hiltunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka muuttanut turvallisuusympäristö haastaa koko Suomea, niin Itä-Suomi tosiaan kärsii nyt eniten. Rajasulku on vaikuttanut elinkeinoelämään investointien puutteena, väestön vähenemisenä sekä peruspalveluiden heikkenemisenä. Myös tulevaisuudenusko on romahtanut, ja useat nuoret muuttavat muualle koulutuksen ja työpaikkojen toivossa.

Hyvä hallitus, on koko Suomen etu, että myös itäraja saadaan pidettyä tulevaisuudessakin asuttuna. Kun rahoitusta ei ole nyt EU:sta löytynyt Itä-Suomen avuksi, miten reagoitte hallituksessa tilanteeseen niin, että myös erityisesti nämä muualle muuttavat nuoret voisivat uskoa siellä kotiseudullaan tulevaisuuteensa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Puisto, olkaa hyvä.

16.34 Elinkeinoministeri Sakari Puisto (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Siis EU:n budjettineuvottelut ovat käynnissä, ja tämä agenda on vahvasti esillä meillä oikeastaan joka viikko. Ensimmäisellä viikolla menen sinne kahteen neuvostoon ja jatkan samaa agendaa, ja seuraava rahoituskausi on vuodesta 28 eteenpäin. Siinä on tarkoitus nimenomaan tälle raja-alueelle — on kyse sitten rajaturvallisuudesta, puolustuksesta, kaksikäytöstä tai alueiden elinvoimasta — saada rahoitusta ja ylläpidettyä elinvoimaa. Kaikkea ei tietenkään tapahdu tuki-instrumenttien myötä, ja sen takia meidän on tärkeää saada koko maan elinvoima kasvuun. Meille on aika hienoja uutisia hiljattain tullut myös kaupan alalta,

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

vientiteollisuudelta, eri aloilta, kotitalouksien ostovoimasta, ja ajattelen, että itäinen Suomi seuraa sitä.

Mutta sitten me tarvitaan näitä tiettyjä täsmätoimia, sanotaan vaikka investointeihin. Me katsotaan meidän investointeja, konkreettisesti pyritään ohjaamaan ja myötävaikuttamaan siihen, että me saadaan konkretisoitua niitä Itä-Suomen alueelle, eri teollisuudenaloillekin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Riipi, olkaa hyvä.

16.36 Mika Riipi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän se näyttää siltä, että tällä hallituksen politiikalla itäisestä Suomesta on ihan aidosti tulossa se vihreä vallihauta, koska toivottomuus on ihan käsin kosketeltavaa. Niin se on meillä Lapissakin, jossa muuten menee hyvin, mutta itäinen Lappi on se, missä sitä toivottomuutta on. Kyllä voi sanoa, että hallitus on sitä vauhdittanut: Viimeisiä vuodeosastoja ollaan sulkemassa. Lukioihin ei enää voi ottaa ulkomaisia opiskelijoita, ne ollaan sulkemassa. Aluekehityksärahoja on viety, ja tuulivoimaakaan ei saa rakentaa.

Minä kysyisin teiltä, ministeri Purra: nyt kun teillä on tilaisuus, niin minkälaista toivoa te pystyisitte sinne itäiseen Suomeen antamaan ihan konkreettisesti?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.36 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En pysty aivan hahmottamaan tätä toivottomuutta, joka on käsin kosketeltavaa, mihin te viittaatte. Erityisesti toivottomuus on käsin kosketeltavaa täällä kyselytunneilla, koska oppositio haluaa aina vain huomauttaa näistä ikävistä asioista ja haasteista, joita tässä maassa on. [Antti Kurvisen välihuuto]

Itse kierrän paljon ympäri Suomea, ja kyllä minä sanoisin, että esimerkiksi monin osin Suomea yritysten näkymissä on tällä hetkellä eteenpäin enemmän valoa kuin on ollut useampaan vuoteen. Tämä tietenkin näkyy erilaisissa selvityksissä ja barometreissakin. Täällä hallituksessa pyritään tietenkin paitsi korjaamaan ongelmia myös katsomaan eteenpäin ja havainnoimaan niitä asioita, jotka ovat menossa oikeaan suuntaan. Esimerkiksi meidän vientisektorilla, erityisesti teknologiateollisuuden puolella, näyttää tällä hetkellä varsin hyvältä. Vastaavasti aika vasta olin siellä Lapissakin kiertämässä, ja kyllä siellä suhtauduttiin asioihin huomattavasti valoisammin kuin tästä edustaja Riipin puheenvuorosta saattoi päätellä. [Puhemies: Kiitoksia!]

Mitä tulee sitten tähän unioniasiaan, niin vielä huomautan, [Puhemies koputtaa] että juuri hetki sitten komissio on julkaissut tiedotteen, [Puhemies koputtaa] jossa kerrotaan itäiseen Suomeen kohdistetuista toimenpiteistä. [Välihuutoja — Eduskunnasta: Hienoa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väätäinen, olkaa hyvä.

16.38 Tuula Väätäinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen elänyt Itä-Suomessa 70 vuotta, ja tämänhetkinen tilanne Itä-Suomessa on täysin erilainen kuin mitä se näitten vuosikymmenten aikana on ollut. Suomelle, Pohjoismaille ja Euroopalle itärajan pysyminen paikallaan on elinehto. Itä-Suomi on pystyttävä pitämään asuttuna, arvoisat ministerit. Nyt hyvinvointialueet säästävät ja leikkaavat — valtio on siihen heitä ohjannut — valtio leikkaa esimerkiksi koulutuksesta, kunnat leikkaavat omassa ahdingossaan.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Arvoisa ministeri Purra: ymmärrätkö te, mihin se johtaa, että näin monelta taholta leikataan ja erityisesti Itä-Suomesta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.39 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mitä tulee hyvinvointialueisiin, niin tosiaan viime kauden uudistuksella 21 aluetta ja Helsinki — jo silloin saatettiin jostain päin salia päätellä, että alueiden suuri määrä tulee aiheuttamaan eriytymistä, koska jo lähtökohta oli eriytynyt. [Niina Malm: Korjatakaa mallia!] On aivan eri tilanne esimerkiksi läntisellä Uudellamaalla, jossa väestö on suhteellisen nuorta, toisaalta on paljon ulkomaalaisväestöä ja monilla ihmisillä on yksityiset vakuutukset, verrattuna sitten johonkin harvaan asuttuun alueeseen, jossa väestön ikä on paljon korkeampi, josta nuoria ihmisiä muuttaa pois, jossa sairastavuus on korkeampaa. Tämä tulee näkymään eriytymisenä, ja juuri näin on tapahtunut.

Mitä tulee hyvinvointialueiden rahoitukseen kokonaisuudessaan, niin tämä hallitus on lisännyt kaudellaan yli neljä miljardia euroa hyvinvointialueiden rahoitusta. [Ben Zyskowitz: Ei uskoisi, kun kuuntelee oppositiota!] Tämä kokonaisuus lähentelee kolmasosaa budjetista. Samaan aikaan me olemme tekemässä merkittäviä sopeutustoimia, jotka tulevat julkisen talouden tilanteen vuoksi jatkumaan myös tulevilla hallituskausilla, [Puhemies koputtaa] niin on hyvä ymmärtää tämä kokonaisuus ja tämä mittakaava.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen, edustaja Malm, olkaa hyvä.

16.40 **Niina Malm** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Purra, te totesitte, että toivottomuutta on täällä kyselytunnilla, ei itäisessä Suomessa. Nyt on kyllä sellainen tilanne, että miljoona euroa per päivä ollaan Etelä-Karjalassa menetetty Venäjän hyökkäyssodan takia. Siellä ministeriäitiossa on saatu veronkevennykset, ei varmasti ole hätää siellä eikä toivottomuutta.

Toisaalta tästä keskustelusta jää kyllä hiukan sekava olo, kun yhdelle ministerille, Häkkäselle, yhteydet ovat tärkeitä, mutta ministeri Ranne taas huomauttaa, että huomattavasti tärkeämpiä hankkeita on muualla Suomessa. Tämä kertoo kyllä siitä, miltä tämä keskustelu kuulostaakin. Hallituskautta on vuosi jäljellä, ja viimeinen kehysriihi lähestyy. Itä-Suomessa on jo vuosia, siis vuosia, odotettu tukea, että rajojemme sisäpuolelle saataisiin arki ja turvallisuus turvattua. Ministeri Purra: onko tänä keväänä vihdoinkin itäisen Suomen vuoro, vai jatkuuko tämä selfieiden ottaminen raja-aidalla [Puhemies koputtaa] ja lainan hankkiminen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.41 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Malm, tuo teidän esittämäne luku oli kyllä erittäin suuri ja kertoo siitä, miten vaikea tilanne siellä on.

Kuten edustaja Partanen tässä aiemmin ihmetteli, niin minunkin täytyy ihmetellä, miten tämä kokonaisuus — jonka suurin ajuri on nimenomaan se pitkä rajamme, Venäjän sotatoimet Ukrainassa, suljettu raja, kaupan esteet, jotka olemme tietenkin halunneet sinne

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

rakentaa — voi vaikuttaa vain Itä-Suomeen mutta ei koko Suomen tasolla, koska tämä sama tosiasia, se, miten merkittävä taloudellinen taakka ja painolasti tämä tilanne Suomelle on, aina teiltä unohtuu silloin, kun puhutaan koko Suomen taloudesta. Yksi merkittävin syy sille, että me olemme taapertaneet tässä viime vuodet ja meidän talouskasvu ei ole käynnistynyt hallituksen hyvistä toimista huolimatta, liittyy nimenomaan siihen tilanteeseen, jonka te tässä yhteydessä tunnistatte. [Eduskunnasta: Jarruketju!] Hallitus korjaa koko Suomen asioita. Teemme toimia, teemme kaikki hartiavoimin toimia Itä-Suomen eteen, ja toivottavasti me tästä pääsemme eteenpäin ja saamme parempia, vauraampia, turvallisempia aikoja Suomeen.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys hallituksen alkoholipolitiikasta (Hanna-Leena Mattila kesk)

Suullinen kysymys SKT 16/2026 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.43 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa herra puhemies! Täytyy kyllä vilpittömästi ihmetellä tämän hallituksen intoa edistää alkoholin saatavuutta Suomessa. Jos tämä sama tarmo olisi laitettu hyvinvointialueitten tai vaikka työllisyyden hoitoon, Suomi voisi olla aika lailla toisen näköinen. Vuosi sitten toitte väkisin kahdeksanprosenttiset alkoholijuomat kaappoihin, ja nyt seuraavaksi haluatte, että wolttikuskit tuovat alkoholia ihan sinne kotiovelle saakka. [Juha Mäenpää: Joku tavoitehan oli, että ei saa kaupasta keskiolutta!] Valtiovarainministeriön Verianilla teetättämän selvityksen mukaan suomalaiset kuluttavat 15 litraa puhdasta alkoholia vuodessa. Tässä yhteydessä täytyy sanoa, että alkoholihan on jo tällä hetkellä monissa suomalaisissa perheissä valtavan suuri ongelma. Siksi kysynkin alkoholiasioista vastaavalta ministeriltä: miksi tälle hallitukselle alkoholipolitiikka on ennen kaikkea talous- ja elinkeinopolitiikkaa eikä sosiaali- ja terveyspolitiikkaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.44 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus suhtautuu erittäin vakavasti alkoholihaittoihin, ja tervehdimme ilolla sitä kehitystä, mitä Suomessa nyt on nähty jo pitkään, eli että alkoholin kokonaiskulutus on ollut laskussa ja esimerkiksi myös nuorista näkee sen, että humalahakuinen juominen on vähentynyt. Enemmän nuorten kohdalla tällä hetkellä olen huolissani huumeista ja muun muassa siitä, että täällä eduskunnassakin eilen äänestettiin jopa kannabiksen laillistamisen puolesta [Vasemmalta: Ei äänestetty! — Veronika Honkasalo: Väärää tietoa!] vasemmalla puolella salia. En ymmärrä tämäntyyppistä kehitystä. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Se, mitä tällä hallituskaudella tehdään, niin jatketaan käytännössä alkoholilain kokonaisuudistamista Sipilän hallituksen kauden linjan

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

mukaisesti, eli maltillisesti ja harkitusti tehdään alkoholilakiin vapauttavia muutoksia eurooppalaiseen suuntaan, kuitenkin huolehtien siitä, että haittoihin suhtaudutaan vakavasti. Muun muassa alkoholin verotusta on tällä hallituskaudella kiristetty useaan otteeseen. [Aino-Kaisa Pekonen: Ministeri antoi täällä kyllä väärää todistusta!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys saimaannorpan suojelusta (Hanna Holopainen vihr)

Suullinen kysymys SKT 17/2026 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.45 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Saimaannorppa on ainutlaatuinen suomalainen laji, jonka suojelun parantamisella on kansan suuri tuki. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Hallitus antoi eilen luonnoksen asetuksesta koskien kalastusrajoituksia norpan elinalueelle. Se oli suuri pettymys. Lisäsuojelua ei ole luvassa. Eilen te juhlitte, että norpansuojelu vahvistuu, kun verkkokalastuskieltoalue laajenee, mutta kansalaisten on tärkeää tietää, että te ette todellisuudessa tee mitään lisää. Nämä alueet ovat jo nyt sopimuksin osa tätä kieltoaluetta.

Tutkimustieto osoittaa, että tärkein suojelutoimi olisi verkkokalastuskiellon pidentäminen. Viime kaudella oppositiossa kokoomus Petteri Orpoa myöten äänesti verkkokalastuskiellon pidentämisen puolesta. Onkin hyvä, että ministeri Multala kertoi eilen, että verkkokalastuskieltoa tulisi pidentää. Ministeri Essayah puolestaan totesi, ettei kannata pidennystä. Kysynkin ministeri Essayahilta: mikä on hallituksen linja verkkokalastuskiellon pidentämiseen ja norpansuojeluun, ja miten te perustelette toimettomuuttanne, mikäli ette aio kieltoa pidentää?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Essayah, olkaa hyvä.

16.46 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Suomalaiset jakavat hyvin laajasti tavoitteen huolehtia saimaannorpan suojelusta ja myöskin tästä kannan vahvistumisesta. Itse asiassa norpan suojelutoimet ovat olleet koko 2000-luvun erittäin menestyksellisiä, eli kanta on kasvanut sieltä noin 240 yksilöstä noin 530 yksilöön. On ollut tärkeää, että alueen asukkaat ja esimerkiksi ammattikalastajat ovat myöskin sitoutuneet näihin suojelutoimiin.

Tämä lausuntokierrokselle lähtenyt asetus pohjautuu siihen elyn virkamiesvalmisteluun ja siihen raporttiin, jossa on kuultu tutkijoita, asiantuntijoita ja myöskin alueen sidosryhmiä. Siinä kirjataan nimenomaisesti niin, että kaikkein tehokkainta suojelua ovat nämä ympärivuotiset rajoitukset ja sen lisäksi vielä alueen laajennukset, joita tässä esityksessä juurikin tehdään, ja myöskin nämä pesäkuolemien ehkäisy. Eli kannattaa tehdä sellaisia suojelutoimia, jotka ovat kaikkein tehokkaimpia, ja niin tuossa

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

asetusluonnoksessa esitetään, että yli 330 neliökilometriä, joista yli 100 neliökilometriä on aivan uutta aluetta, laitetaan myöskin sitten tähän kalastusrajoitusten piiriin.

Siinä mielessä tietysti, kun viime kaudella [Puhemies koputtaa] norppien määrä oli pienempi kuin tällä kaudella, muistelen, että vihreä ministeri [Puhemies koputtaa] ei esittänyt tätä kalastuslaajennuskieltoa. [Välihuutoja] Elikkä siinä mielessä tämä hallitus ei ole poistamassa mitään rajoituksia.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys hyvinvointialueiden rahoituksesta (Veronika Honkasalo vas)

Suullinen kysymys SKT 18/2026 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.48 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Sotepalveluiden ahdinkoa ei siellä ministeriainiossa tunnuta otettavan vakavasti. Hallitus on leikannut hyvinvointialueiden rahoitusta yli 500 miljoonalla, ja valmisteilla olevat leikkaukset uhkaavat jopa tuplata nämä leikkaukset.

Kun hallitus vie yhdellä lakiesityksellä hyvinvointialueilta jopa 400 miljoonaa euroa, olisi rehellistä kertoa ääneen, mitä se tarkoittaa: [Sanna Antikainen: Olisi rehellistä kertoa, että 400 miljoonaa lisää!] hoitohenkilöstöä irtisanotaan ympäri Suomen, hoitoonpääsy viivästyy ja vanhuspalvelut rapautuvat entisestään. Te saivartelette jatkuvasti, että "rahoitushan kasvaa joka vuosi". Tämä älyllinen epärehellisyys ei auta työttömäksi jääneitä soteammattilaisia. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Pelkästään Helsingissä uudet sadan miljoonan leikkaukset vastaisivat tuhannen lääkärin irtisanomista tai 1 500 vanhusten hoivapaikan poistamista.

Kysynkin hallitukselta: onko tämä [Puhemies koputtaa] todella teidän ratkaisunne sosiaali- ja terveydenhuollon ongelmiin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

16.49 **Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä hallitus haluaa nimenomaisesti turvata ihmisten sosiaali- ja terveyspalvelut. Kuten olen täällä monta kertaa sanonut, me haluamme turvata ne paitsi tänä päivänä myöskin tulevaisuudessa. Tässä on kyse siitä, että hyvinvointialueiden kanssa yhdessä haetaan keinoja turvata uudella tavalla, uudistaa palveluita niin, että ne kantavat tulevaisuuteen, saada henkilöstö riittämään ja saada ennen kaikkea rahat riittämään. Meidän iso haasteemme on ollut se, että kustannukset hyvinvointialueilla vielä reilu pari vuotta sitten kasvoivat noin 12 prosenttia vuodessa. Viime vuonna hyvinvointialueet ensimmäistä kertaa saivat tämän kustannusten kasvun painettua alle kahteen prosenttiin, [Antti Kurvinen: Kaikki on siis hyvin, niinkö?] ja se alkaa olla suhteellisen kestävä taso koko hyvinvointiyhteiskunnalle.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Se, mitä me teemme tällä hetkellä tulevaisuutta katsoen: Kuten olen monta kertaa kertonut, rahoitus on tällä kaudella kasvanut yli neljä miljardia euroa ja rahoitus tulee tulevinakin vuosina hyvinvointialueilla kasvamaan, ja me leikkaamme sitä kasvua. Hyvinvointialueitten rahoitus kasvaisi nykyuralla 9,5 prosenttia vuodesta 26 vuoteen 29, niin me painamme tätä kasvua kahdeksaan prosenttiin. Eli edelleen hyvinvointialueitten rahoitus kasvaa vahvasti, ja sillä turvataan ihmisten palveluita eri puolilla Suomea. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Ei turvata!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys pankkisääntelystä (Pauli Aalto-Setälä kok)

Suullinen kysymys SKT 19/2026 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys. — Edustaja Aalto-Setälä, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.50 **Pauli Aalto-Setälä kok:** Arvoisa puhemies! Suomalaisten ostovoima on kasvanut reilusti, mutta samaan aikaan raha ei liiku. Ihmiset eivät pysty ostamaan asuntoa, koska he eivät saa pankista lainaa. Vaikka olisi tuloja ja töitä, niin ei meinaa lainaa saada. Sama näkyy myöskin yrityksillä, jotka haluavat investoida ja palkata lisää porukkaa: pankista ei välttämättä lainaa saa. Tämä on kasvun este ja erittäin iso ongelma. Kysyisinkin elinkeinoministeri Puistolta: Onko käynyt niin, että pankkisääntely, joka sinänsä tuo vakautta ja turvallisuutta, on johtanut siihen, että pankkihanat ja rahahanat ovat liian tiukalla? Mitä hallitus aikoo vielä tehdä, jotta raha lähtisi liikkeelle?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Puisto, olkaa hyvä.

16.51 **Elinkeinoministeri Sakari Puisto** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sääntely on kasvanut vuoden 2008 finanssikriisistä asti eri tasoilla — Basel-sääntely, EU-taso, niin edespäin — ja se on mennyt liian pitkälle. Me ollaan tehty erilaisia toimia kansallisesti. Muun muassa luottolaitoslaissa pankkien vakavaraisuus- ja riskienhallintamallissa otettiin käyttöön kansallinen lievennys. Uskon, että sillä tulee olemaan vaikutusta rahoitukseen. Viimeksi eilen käsiteltiin hallituksen esitystä asuntorahoituksesta, josta tuotiin muutamakin elementti. Luin tilannetta siten, että se sai varsin hyvän vastaanoton eduskunnassa. Toivon, että se menee läpi. Kolmisen viikkoa sitten minulle luovutettiin peruspankkipalveluita koskeva selvitys. Se on tällä hetkellä lausuntokierroksella, sitä käsitellään. Sillä tätä ongelmaa taklataan toiselta puolelta.

Toinen puoli on sitten tämä itse markkinoiden toiminta, eli puhutaan tästä pankkien liian pitkälle menevästä riskien välttelystä. Tässä on aika paljon positiivisia uutisia nyt. OP-Pohjola itse asiassa kirjoitti hiljattain, että heillä yritysluotot ovat kasvaneet noin kolmanneksella. Näkisin, että nyt tämä kasvun pullonkaula lähtee purkaantumaan. Hyvää kehitystä tällä sektorilla.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys maahanmuuttajien kotihoidontuen rajaamisesta (Arja Juvonen ps)

Suullinen kysymys SKT 20/2026 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.52 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Maahanmuuttajien ja Suomessa pysyvästi oleskelevien sosiaaliturvaa ja etuuksia eriytetään. Tämä hallitus tuo esityksen kotihoidon tuen Norjan mallista, jossa kotihoidon tuen maksamisen edellytykseksi määritetään kolmen vuoden asumisaikavaatimus. Tässä mallissa huomiota kiinnitetään erityisesti työllisyysnäkökohtiin ja varhaiskasvatukseen liittyviin näkökohtiin. Perussuomalaiset kannattavat esityksen mahdollisia myönteisiä vaikutuksia maahanmuuttajanaisten taloudelliseen tilanteeseen ja itsenäisyyteen, mikäli heidän työllistymismahdollisuuksiaan saadaan vahvistettua. Arvoisa sosiaaliturvaministeri, kertoisitko vielä tarkemmin, millaisia tavoitteita tähän hyvään esitykseen sisältyy?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.53 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kotihoidon tuen Norjan malli, joka sisältää kolmen vuoden asumisaikavaatimuksen, on ennen kaikkea tasa-arvouudistus. Sen tavoitteena on edistää maahanmuuttajanaisten työllistymistä, kotoutumista, kielen oppimista ja integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Samanaikaisesti edistetään lasten osallistumista varhaiskasvatukseen, mikä on tässäkin salissa varmasti laajasti jaettu yhteinen tavoite, sillä se, että maahanmuuttajalapset pääsevät mahdollisimman aikaisin varhaiskasvatuksen piiriin, antaa heille eväät opiskella suomen tai ruotsin kielen taito hyvin ennen koulupolun alkua ja saada tasa-arvoisempi alku koulupolulle yhdessä kaikkien muiden lasten kanssa. Näiden tavoitteiden puolesta tämä kotihoidon tuen Norjan malli on etenemässä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys epäsäännöllistä työtä tekevien sosiaaliturvan vahvistamisesta (Mikko Ollikainen r)

Suullinen kysymys SKT 21/2026 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Ledamot Ollikainen, varsågod.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Keskustelu

16.54 **Mikko Ollikainen r:** Ärade talman! Vårt arbetsliv ser annorlunda ut i dag än vad det gjorde då våra system kring utkomststöd skapades. Allt fler får inte en månadslön, utan de får lön från många olika källor. Tyvärr känner vårt socialskyddssystem inte igen dessa otypiska sätt att arbeta. SFP har länge arbetat för att åtgärda den här situationen, och det här arbetet bär nu frukt.

Arvoisa puhemies! Työelämä ja tavat tehdä työtä muuttuvat. Esimerkiksi luovilla aloilla on varsin tavallista, että tulot muodostuvat projektitöistä, freelancetehtävistä, yrittäjyydestä ja apurahoista. RKP on pitkään tehnyt töitä, jotta sosiaaliturvajärjestelmämme paremmin tunnustaisi tällaiset työtavat. Siksi olemme iloisia, että ehdotus yhdistelmävakuutuksesta on nyt lähtenyt lausuntokierrokselle, jonka tarkoituksena on nimenomaan vahvistaa toimeentulon suojaverkkoa. Arvoisa ministeri Grahn-Laasonen, miten työ epäsäännöllistä työtä tekevien sosiaaliturvan vahvistamiseksi etenee?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.55 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvin etenee, ja tämä on uudistus, jota on useampi edellinenkin hallitus yrittänyt ja pyrkinyt tekemään, mutta Orpon hallitus vie sen maaliin. Kyse on siitä, että huomioidaan ja tunnustetaan työn murros ja muutos. Jatkossa työttömyysturvaa voi kerryttää myös monimuotoisesta työstä, jos työskentelee esimerkiksi yhtäaikaaisesti sekä palkansaajana että yrittäjänä, ja voi olla esimerkiksi luovilla aloilla tavallista, että on myös vaikkapa apurahatuloja. Lisäksi tämä ulottuu myös perhehoidon palkkioihin, mikä on tärkeä parannus.

Tämä yhdistelmävakuutus on nyt lausuntokierroksella. Odotamme siitä palautetta. On tehty todella hyvää yhteistyötä muun muassa luovien alojen kanssa, jotka ovat tätä pitkään ajaneet. Tämä muutos on tarkoitus saada mahdollisimman sujuvasti, nopeasti eteenpäin. Muutenkin tarvitsemme lainsäädäntöä, joka tuo turvaa erilaisessa työn murroksessa oleville ihmisille. Tietysti tämä kehitys tulee vain kiihtymään.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.8. Suullinen kysymys Ukrainan siviilien auttamisesta (Sari Tanus kd)

Suullinen kysymys SKT 22/2026 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.56 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Venäjän brutaali hyökkäyssota Ukrainaan on jatkunut jo neljä vuotta. Venäjä on tuhonnut ukrainalaisten asuntoja, sairaaloita, kouluja ja

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

päiväkoteja, myös kaukana rintamalinjoista. Energiainfrastruktuuria on tuhottu myös Ukrainan pääkaupungissa Kiovassa. Alueella on ollut raju pakkaskausi, ja kiovalaiset ovat kärvistelleet pitkiä jaksoja ilman sähköä ja lämmitystä. Viranomaiset ovat pystyttäneet alueille telttoja, niin sanottuja resilienssipisteitä, joissa ihmisillä on ollut mahdollisuus lämmitellä ja käyttää sähköä.

Suomesta on näiden vuosien aikana eri tavoin autettu paljon. Myös monet järjestöt ja yksityiset henkilöt ovat keränneet apua Ukrainaan. Nytkin lauantaina järjestetään Ukrainan hyväntekeväisyyskonsertti Tempeliaukion kirkossa. Avun tarve on edelleen suurta niin rintamalla kuin siviilien keskuudessa. Kysyisinkin asianosaiselta ministeriltä: mikä on Suomesta jo annetun ja nyt talven paukkuessa meiltä Ukrainaan lähtevän avustamisen tilanne?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sisäministeri Rantanen, olkaa hyvä.

16.57 Sisäministeri Mari Rantanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustajalle kysymyksestä. Ukraina totta tosiaan tarvitsee apuamme, jota olemme koko tämän neljä vuotta heille antaneet ja tulemme antamaan jatkossakin juuri niin kauan kuin on tarve.

Sisäministeriö koordinoi näitä avustuksia, mitä tulee tänne siviilipuolelle. Sinne on useita satoja rekka-autollisia viety meiltä apua. Itse asiassa kutsuimmekin nyt tähän energiasektorin tarpeeseen yrityksiäkin mukaan, jotta voisimme saada kerättyä lahjoituksia. Sisäministeriön kautta voimme nämä kyseiset energia- ja lämmitysapuun lahjoitetut tuotteet ja tavarat viedä Ukrainaan. Itse asiassa kiitos tästä kysymyksestä: voin tässä yhteydessä nyt esittää tätä kutsua myös maamme yrityskentälle, jos he haluavat osallistua myös tähän lahjoitustoimintaan, mutta apu jatkuu meiltä sisäministeriöstä edelleen aktiivisesti siviiliväestön auttamiseksi.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.9. Suullinen kysymys perhemyönteisestä politiikasta (Timo Vornanen tv)

Suullinen kysymys SKT 23/2026 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys. — Edustaja Vornanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.59 Timo Vornanen tv: Arvoisa puhemies! Koko Suomen syntyvyys on romahtanut. Tällä hetkellä lasten määrä perhettä kohden on noin 1,3 lasta, kun väestön uusiutumiseksi luvun pitäisi olla yli kaksi. Tämä on matemaattinen fakta, joka tuhoaa hyvinvointiyhteiskuntamme pohjan. Meiltä loppuvat työntekijät ja eläkkeiden maksajat.

Vaikeasta taloustilanteesta huolimatta tarvitsemme nyt kunnollisia taloudellisia kannustimia ja perhemyönteistä politiikkaa, esimerkiksi Unkarin malli. Tämä olisi todellakin investointi, joka maksaisi itsensä takaisin. Maahanmuuttoa on aivan turha mainita ratkaisukeinona. Se on osoittautunut vain huoltosuhdettamme heikentäväksi ja

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

lisää kustannuksia tuovaksi seikaksi. Siksi kysyn teiltä, ministeri: milloin hallitus esittää todellisia, konkreettisia tekoja tämän koko kansamme tulevaisuuteen ja syntyvyyteen liittyvän Suomen kohtalonkysymyksen ratkaisemiseksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

17.00 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilokseni voin todeta, että Suomi on kaikilla mittareilla yksi maailman turvallisimmista ja parhaimmista maista toivoo lasta ja kasvattaa perhettä. Tässä mielessä meidän etuusjärjestelmämme ja palvelujärjestelmämme toimivat perheiden puolesta. Me olemme perhemyönteinen ja -ystävällinen maa, ja tällaisella linjalla haluamme Suomea kehittää myöskin jatkossa.

Se, mikä viime vuosina on ollut kiistatonta huolestuttava kehitys, mikä kylläkin on aika lailla totta jokaisessa länsimaassa, on tämä syntyvyyden aleneminen. Se vaatii meiltä yhteiskuntana pohdintaa ja keskustelua, mitä voidaan tehdä, jotta yhä useamman lapsitoive voisi toteutua. Meillä on tällä hetkellä tilanne se, kun tarkastellaan barometreissä, että noin joka kolmas toivottu lapsi jää syntymättä — eli toivotun lapsen luku ja toteuma eroavat kovin toisistaan. Tällä hallituskaudella on pyritty vastaamaan muun muassa niillä keinoilla, mitä nyt ylipäättään valtiolla tai yhteiskunnalla voi olla, kuten vaikkapa lapsettomuushoitojen Kela-korvausten palauttamisella ja korottamisella merkittävästi. Sen lisäksi tällä hetkellä kehitetään palveluja THL:ssä, kuten vaikkapa synnytyspelkojen kohtaamista ja keskenmenojen parempaa hoitoa, hallituksen myöntämällä lisärahoituksella ja niin edelleen.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 5/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.02 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! [Hälinää] — Minä odotan, että tässä vähän rauhoittuu. [Puhemies koputtaa] — Kiitos, puhemies! — Käsittelemme sakkomenettelyn muutosta. Sakkomenettely on menettelyä,

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

jossa sakkorangaistus määrätään tuomioistuimen ulkopuolella. Sakkomenettelyssä poliisi tai syyttäjä voi määrätä sakkorangaistuksen, jos kyse on selvästä ja yksinkertaisesta rikosasiasta. Voimassa oleva nykyinen sakkomenettelylaki tuli voimaan vuoden 2016 lopussa, ja lain käyttöalaa on laajennettu viimeksi vuonna 2019.

Tämä hallitus haluaa sujuvoittaa ja nopeuttaa rikosprosessia ja varmistaa samalla, että oikeusturva toteutuu nopeammin. Nyt käsittelyssä olevalla hallituksen esityksellä edistetäänkin osaltaan hallitusohjelman tavoitetta oikeusprosessien sujuvoittamiseksi sekä lisäksi hallitusohjelmakirjausta siitä, että hallitus toteuttaa tämän sakkomenettelyn kokonaistarkastelun ja uudistuksen.

Rikosketju, kuten tiedämme, on ollut pitkään kuormittunut. Esitutkinta, syyteharkinta ja tuomioistuinmenettely kestävät liian pitkään. Tämä heikentää tietysti kansalaisten luottamusta oikeusvaltioon ja kuluttaa viranomaisten resursseja ja hidastaa tietysti sitä, että uhri saa oikeutta. Esitys kohdistuu juuri näiden ongelmien taklaamiseen mahdollistamalla selvien ja yksinkertaisten, sakolla sovitettavien asioiden käsittelyn kevyemmin ilman, että asianosaisten oikeusturvasta tingitään.

Esittelen seuraavaksi kolme keskeisintä muutosta, joita ovat nämä:

Ensinnäkin esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi sakkomenettelyn soveltamisalaa niin, että menettelyä voitaisiin käyttää jatkossa myös rikoksissa, joiden enimmäisrangaistus on kaksi vuotta vankeutta. Soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin kuitenkin tietyt rikokset tuosta rangaistusrajasta huolimatta, jotka ovat laadultaan ja suojeltavan oikeushyvän vuoksi sellaisia, että ne kuuluvat tuomioistuinkäsittelyyn. Näitä ovat henkeen, terveyteen ja vapauteen kohdistuvat rikokset sekä seksuaalirikokset, terrorismirikokset ja eräät viranomaisiin kohdistuvat rikokset.

Toinen asiakokonaisuus, jota tässä esitetään, on poliisin ja syyttäjän toimivallan jako ja sen muutokset. Ehdotettavat muutokset ovat sellaisia, että poliisi voisi jatkossa ratkaista sakkomääräyksellä kaikki nykyisen sakkomenettelylain soveltamisalan alaiset teot, joista säädetty ankarin rangaistus on kuusi kuukautta vankeutta, ja määrätä enintään 60 päiväsakon suuruisen sakkorangaistuksen. Nykyisin tämä on alhaisempi. Loput sakkomenettelyn soveltamisalaan kuuluvat asiat ratkaisisi syyttäjä, eli 6 kuukautta — 2 vuotta. Näin syyttäjien resurssit voidaan kohdentaa oikeudellisesti vaativampiin juttuihin, joita jatkuvasti tietysti on, ja tuomioistuimissa voidaan keskittyä ydintehtäviin ja vaativiin asioihin. Tarvittaessa poliisi voi tietysti neuvotella syyttäjän kanssa siitä, soveltuuko yksittäinen rikosasia sakkomenettelyyn, jos tällaista pohdintaa käydään. Se tuo lisää myös sitä, että rangaistuskäytäntö pysyy yhtenäisenä.

Kolmanneksi tässä esityksessä sakkomenettelystä ehdotetaan, että määrättäviä muita seuraamuksia laajennetaan hallitusti, kun sakkomenettelyssä määrättävän menettämisseuraamuksen enimmäismäärä nousisi 5 000 euroon nykyisestä 1 000 eurosta. Lisäksi sakkomenettelyssä voitaisiin uusina seuraamuksina määrätä jatkossa asian selvittämisestä aiheutuneet päihdekustannukset sekä rikokseen perustuva riidaton — korostan: riidaton — asianomistajan yksityisoikeudellinen vaatimus. Näiden muutosten ansiosta sakkomenettelyssä voitaisiin ratkaista esimerkiksi näpistysasiaan liittyvä korvausvaatimus sekä muulla kuin tarkkuusalkometrillä selvittävät rattijuopumusrikokset.

Sakkomenettelyssä asioita käsiteltäessä huolehditaan jatkossakin asianosaisten oikeusturvasta. Kuten aikaisemmin totesin, siinä voidaan käsitellä vain selviä ja yksinkertaisia asioita, joista ei yleisen rangaistuskäytännön mukaan olisi odotettavissa

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

ankarampaa seuraamusta kuin sakko — elikkä tässä menettelyssä ei määrätä ehdollisia, ehdottomasta nyt puhumattakaan, vain sakkorangaistus. Sakkomenettely edellyttäisi edelleen molempien osapuolien suostumusta tähän menettelyyn — elikkä suostumus tulee olla.

Esityksellä myös parannetaan asianomistajan muutoksenhakuoikeutta esimerkiksi tilanteissa, joissa asianomistaja muutoksenhaulla kertoo, että hän antoi tilanteeseen suostumuksen mutta hänellä oli siihen erityisiä syitä, miksi hän näin ajatteli. Tämä olisi esimerkiksi yksi keino siihen, jos ajatellaan, että joku on vaikkapa tilanteessa kokenut jonkinlaista painostusta ja antanut suostumuksen ja sitten ilmoittaakin, että tässä oli tällainen tilanne. Tämä on minusta tällainen hyvä keino siihen, että ei tule tilanteita, joissa kävisi niin, ettei voi sitten toisessa tilanteessa kertoa, mitä siinä kyseisessä suostumustilanteessa on ajatellut.

Alaikäisen epäillyn kohdalla esitetään lisättäväksi huoltajan informointia ja osallistumista menettelyssä. Tässä on ollut käytännön haasteita, joihin halutaan puuttua.

Arvoisa puhemies! Vaikutuksista muutama keskeinen havainto.

Esityksen myötä rikosasioiden käsittely nopeutuu. Arvion mukaan tuhansia selviä sakkoasioita voidaan siirtää pois täysimääräisestä rikosprosessista ja -käsittelystä. Tämä keventää kaikkien ketjun toimijoiden tehtäviä ja nopeuttaa tietysti sitä asian läpimenoaikaa, kun se sakko tulee siinä välittömästi. Kun se on joka tapauksessa tulossa silloin, kun myönnetään ja asia on selvä, niin on hyvä, että se on siinä saman tien annettavissa eikä kestä siellä kuukausikaupalla. Näin ollen oikeusturvan saaminen nopeutuu ja perustuslaissa turvattu oikeus saada asiansa käsiteltyksi ilman aiheetonta viivytystä paranee. On hyvä muistaa, että tämä on myös perusoikeus, että asiat käsitellään viivytyksettä. Tällä parannetaan siten myös rikoksen uhrin asemaa, koska jos hän suostuu menettelyyn, hän näkee, että siinä sitten häneen kohdistunut epäily, vastaaja, saa rangaistuksen, ja siinä voidaan mahdollisesti sopia myös riidattomat asianomistajan korvaussuoraukset.

Vahvistamme käytännössä oikeusvaltiota tällä esityksellä, kun vapautamme resursseja näihin vaativiin asioihin, kuten aiemmin totesin. Asiat käsitellään nopeammin, ja tämä on eräs tapa saada nopea ratkaisu asiaan.

Kuten totesin, tämä on asianosaisten suostumusta edellyttävä, mikä yhdessä muutoksenhakuoikeuden kanssa turvaa oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukset. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

17.10 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa puhemies! Kuten ministeri Meri tuossa hyvässä esittelypuheenvuorossaan kertoi, tällä esityksellä nopeutetaan ja helpotetaan monien pienempien rikosten käsittelyä niin, että syyttäjille ja tuomioistuimille jää sitten aikaa käsitellä isompia ja haastavampia juttuja. Asia on juuri näin, kuten ministeri Meri kuvasi, että rikosasioiden käsittelyn kesto viranomaisissa on pidentynyt vuosien mittaan huolestuttavalla tavalla ja asialle täytyy tehdä jotain. Tämä nyt esitelty uudistus on hyvin järkevä ja oikeansuuntainen, kun nyt helpotetaan tuomioistuinten ja syyttäjien työtä. Tämä säästää sekä aikaa että myöskin rahaa. Tässä hallituksen esityksessä todetaan, että tämä voi tuoda parhaimmillaan kokonaisuutena jopa miljoonien säästöt vuodessa muun muassa tuomioistuimien, syyttäjien, poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen kohdalla.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Tässä siis on tiivistetysti kyse siitä, että sakkomenettelyn käyttöä laajennetaan niin, että jatkossa sakkomenettelyssä voitaisiin ratkaista sellaisiakin asioita, joiden enimmäisrangaistus olisi kaksi vuotta vankeutta, kun nykyään sakkomenettelyssä voidaan toteuttaa sellaisia rikoksia, joista ankarin rangaistus on enintään kuusi kuukautta. Elikkä tämä muutos on varsin huomattava ja tulee sitten tosiaan helpottamaan tätä oikeudenkäynnin toteutumista Suomessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.12 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuus rakentuu monesta palasesta. Sitä rakentavat rajavalvonta, poliisin toimintakyky, kriisinkestävä arki sekä etenkin oikeusjärjestelmän toimivuus ja kansalaisten luottamus siihen, että oikeus toteutuu. Kun rikosasioiden käsittely venyy kuukausista vuosiin, tämä luottamus horjuu ja rikosoikeus menettää tehoaan. Viime vuosien kehitys on tältä osin siksi ollut huolestuttavaa. Tämän esityksen tavoite on vahvistaa oikeusturvaa ja parantaa kansalaisten turvallisuutta sujuvoittamalla rikosprosessia. Sakkomenettelyn laajentaminen myös sellaisiin rikoksiin, joiden enimmäisrangaistus on kaksi vuotta vankeutta, mahdollistaa selkeiden ja yksinkertaisten tapausten ratkaisemisen ilman raskasta tuomioistuinkäsittelyä. Samalla poliisi, syyttäjät ja tuomioistuimet saavat enemmän tilaa keskittyä vaativimpiin ja yhteiskunnan turvallisuutta vakavimmin uhkaaviin rikoksiin.

Arvoisa puhemies! Turvallisuus ei synny vain kovemmista rangaistuksista — ennen kaikkea se syntyy varmuudesta, että seuraamus tulee ajallaan. Tämä uudistus on askel kohti ripeämpää ja ennakoitavampaa järjestelmää, jossa rikosoikeudellinen vastuu toteutuu tehokkaasti. Se toteutuu, kun poliisi voi käsitellä lisää selviä tekoja sakkomenettelyssä ja syyttäjät vahvistavat kaavamaiset asiat nopeammin. Samalla mahdollisuus määrätä menettämisseuraamuksia nykyistä laajemmin, aina 5 000 euroon asti, varmistaa, etteivät taloudelliset rikoshyödyt jää tekijälle. Siksi tämä esitys parantaa arjen turvallisuutta.

Arvoisa puhemies! Kyse ei ole vain menettelystä vaan kokonaisuudesta, jossa oikeusturva, turvallisuus ja viranomaisten toimintakyky kulkevat käsi kädessä. Tämä esitys vastaa niihin haasteisiin, jotka rikollisuuden monimutkaistuminen, kansainvälistyminen ja uudet ilmiöt, kuten tekoälyn väärinkäyttö, ovat tuoneet rikosprosessiin. Siksi tämä uudistus on ennen kaikkea turvallisuusteko. Se varmistaa, että oikeus ei viivästy, rikosvastuu ei jää toteutumatta ja viranomaisten työ ei juutu raskaaseen hallintoon. Kun he voivat keskittyä vakavimpiin uhkiin, voi jokainen suomalainen elää arkeaan turvallisilla mielin. — Kiitos, arvoisa puhemies. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Vastauspuheenvuoro, edustaja Savola, yksi minuutti.

17.15 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Turvallisuustekijä varmasti, mutta itse näen nyt tämän esityksen enemmänkin kustannussäästönä ja varmasti myös byrokratian keventämisenä. Oikeastaan kysymys arvoisalle ministerille tästä olisikin: kun näitä vaikutuksia arvioitte, että prosessi tulee nopeutumaan, tuhannet selvät sakkotuomiot pystytään antamaan ja tällä tavalla kuormitusta pienentämään, niin mikä tämän kustannusvaikutus tulisi olemaan?

Onko tässä samalla nyt sitten huolehdittu myös, että poliisilla on riittävät resurssit? Onko tämä sisäasiainministeriön kanssa käyty läpi siltä osin, että poliisilla on riittävät

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

resurssit tehdä ne päätökset niin, että ne pystytään toteuttamaan niin kuin lainsäädäntö edellyttää? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Muutkin edustajat voivat niin halutessaan pyytää vastauspuheenvuoroa painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Lakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Eerola, olkaa hyvä.

17.16 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Rikosprosessien käsittelyajat ovat viime vuosina pidentyneet oikein merkittävästi. Tässä on taustalla toisaalta se, että rikokset ovat monimutkaistuneet, ja sitten myöskin tosiaan se, että oikeudenhoidon resurssit ovat olleet niukat — vaikka niitä on nyt koetettu edes vähän nostaa, nostaa nokkaa pinnan yläpuolelle, mutta silti siihen rikosmäärään nähden ehkä niukat. Tässä tilanteessa on siksi ihan perusteltua tarkastella, missä asioissa tällainen raskas prosessi on välttämätön ja missä sitten tällainen nyt esitetty kevyempi malli riittää oikeudenmukaisen lopputuloksen saavuttamiseen.

Tämä sakkomenettely ei ole korvaamassa oikeusprosessia vaan lähinnä pikemminkin rajaa sitä, ja se erottaa ne asiat, joissa yhteiskunnan kannalta keskeistä on nopea ja varma seuraamus, ja sitten taas sen, missä asioissa tarvitaan ehkä tällainen täysimittainen tuomiokäsittely.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

17.17 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän tämän käsittelyn nopeuttamistarpeen, koska nämä ovat luvattomasti venyneet tässä vuosien varrella. Nyt kun tässä ollaan siirtämässä sakkomenettelyyn semmoisia asioita, jotka ovat olleet oikeuskäsittelyssä aikaisemmin, niin kysyisin nyt sitä, miten tässä tällainen oikeusapuasia sitten hoituu niitten ihmisten osalta, jotka siirtyvät tälle puolelle sieltä oikeuslaitoksen puolelta. Kuinka se turvataan, että siellä pystytään käsittelemään asia myöskin tämän henkilön kannalta, joka on syytettyinä, oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti niin, että hän ymmärtää, mistä tässä on kysymys? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

17.18 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Pidän itse tärkeänä sitä, että todellakin prosessit nopeutuvat ja käsittely nopeutuu, ja se on oikeusturvankin kannalta oikein hyvä. Esititte myös, että jos epäilyksiä on, niin sitten voi käyttää myös raskaampaa menettelyä, että ei tule sitä tunnetta, että on kohdeltu väärin.

Tämä hallitus on lisännyt poliisien määrää. Koko ketju on huomioitu entistä paremmin: poliisit, syyttäjät, oikeusistuimet, Rikosseuraamuslaitos. Onko teillä kertoa joitain lukuja siitä, miten tämä kokonaisketju ja oikeusturva näin kokonaisuudessaan ovat kehittyneet ja kehitymässä tällä vaalikaudella?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

17.19 Veijo Niemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri! Muutos on todella hyvä, jos sillä nopeutetaan näitä erilaisia tapahtumia. Kysyisin arvoisalta ministeriltä kuitenkin, onko tässä huomioitu sitten riittävästi esimerkiksi poliisille tuleva kalusto kentälle, ajoneuvoihin ynnä muihin, niin että voidaan sakkomenettelyä käsitellä saman tien. Läheskään kaikkiin meidän partioautoihin, mitä poliisilla tällä hetkellä on, nämä laitteet eivät oikein tahdo kyllä mahtua muuten kuin johonkin peräkärryn, mutta se ei liene mitään järkevää eikä todellista.

Kun tällä hetkellä rangaistusvaatimus annetaan jollekulle, siinä tulee se ”kiistää”, ”ei kiistä”, eli olihan tässä nyt kuitenkin se mahdollisuus siten, että vaikka sillä hetkellä tuntuisi, että okei, tämä on ihan selvä asia, niin sitten kun saa seuraavan yön aikana tai seuraavan päivän aikana neuvoja joltakulta itseään viisaammalta, pystyy vielä kuitenkin viemään tämän jälkikäsitteilyyn, että menikö tässä nyt varmasti kaikki oikein? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

17.20 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tahdon kiittää ministeriä erittäin hyvästä työstä tämänkin esityksen osalta. Suomessa on ollut pitkään vakava perusoikeusongelma se, että meidän prosessit ovat kerta kaikkiaan olleet aivan liian pitkiä. Ministeri on tällä hallituskaudella tarmokkaasti tarttunut tähän haasteeseen ja tuonut eduskunnan käsiteltäväksi useita hyviä uudistuksia, jotka nopeuttavat oikeusprosesseja. Ihmiset saavat nopeammin oikeutta ja asiansa käsiteltäväksi. Se on todella, todella tärkeää. Tästä on Suomea myös arvioitu erilaisten kansainvälisten valvontaelinten toimesta, ja nyt Orpon hallitus ja ministeri ovat tehneet tässä erittäin hyvää työtä.

Itse ajattelin ensin, että olisi ollut hyvä, jos tätä olisi vielä viety siihen suuntaan, että suostumusta ei edes tarvittaisi, mutta kun tässä nostettiin esimerkiksi nämä oikeusturvakysymykset, niin nythän sitten, jos suostumusta ei anneta, pystyy viemään asian prosessiin ja sitä kautta saamaan oikeusturvaa ja niin edespäin.

En näe, että tässä olisi kyse säästöistä, vaikka niitäkin meidän pitää yhteiskunnassa tehdä.

Kiitos vielä, ministeri, tästä esityksestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

17.22 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos oikeusministerille erittäin hyvästä lakiesityksestä, mitä on poliisissa toivottu pitkään. Ihan käytännön työn kannalta ja prosessiekonomiaan nähden tämä on todella tervetullut siinä mielessä, että saamme sujuvoitettua toimintoja ja tosiaan sitä oikeusprosessia ja vahvistettua myös oikeusvaltion periaatteita. Tämä on käytännönläheinen uudistus, joka vastaa kentältä nousseisiin tarpeisiin ja tosiaan selkeyttää toimivallan jakoa, nopeuttaa ratkaisujen tekemistä ja keventää hallinnollista kuormaa operatiivisessa työssä.

Tällä on taloudellisia merkityksiä. Niin kuin tuossa totesin, prosessiekonomisesti myös poliisi ja syyttäjät säästävät niin ajallisesti, resursseissa kuin myöskin sitten tosiaan taloudellisesti. Yksi sakko, kirjallinen menettely, maksaa tuomioistuimessa yli 500 euroa, ja tällä sakkomenettelyllä tämä on murto-osa siitä. Tosiaan tuomioistuimissa on varmaan laskettu, että tämä tulee miljoonia säästämään vuodessa, mutta tämä on tervetullut myöskin tosiaan poliisin ja syyttäjän puolelle. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

17.23 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on tosiaan poliisissa pitkään odotettu uudistus ja ehkäpä tämän hallituskauden suurimpia uudistuksia, joka vaikuttaa sinne käytäntöön. Jos tällaisia uudistuksia ei tehtäisi, vaihtoehtona olisi lisätä koko oikeusketjuun merkittävästi resursseja lisää, eli se säästö tulee ennen kaikkea sitä kautta, että pystytään nykyisellä henkilöstömäärällä hoitamaan ne tehtävät, jotka on asetettu.

Hyvänä esimerkkinä tästä ovat rattijuopumukset, jotka jo aikaisemmin tuotiin sakkomenettelyn piiriin. Se on merkittävästi vähentänyt poliisien työmäärää ja vaikuttaa sitten siihen, että pystytään muut tutkintatoimet viemään loppuun.

Erityisen tärkeä tämä on siinä, että rajoittamistoimet esitutkinnassa on nykyään viety hyvin pitkälle. Monesta jutusta ei enää tule minkäänlaista rangaistusta, kun niitä ei voi käsitellä sakolla ja tuomioistuimet eivät ehdi niitä ottaa ja syyttäjät tutkia, jolloin niitä sitten jossain kohtaa rajoitetaan. Eli edes joku rangaistus pystytään antamaan, kun jutut tuodaan sakkomenettelyn piiriin laajemmin.

Itse olisin vielä toivonut tässä, että tämä olisi mennyt vähän niin kuin vanhassakin kaavassa, että epäillyn suostumusta ei aina tarvittaisi vaan epäilty voisi kahden viikon aikana hakea siihen muutosta ja sitä kautta saada asian normaaliin käsittelyyn.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

17.24 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeusturva on aina hakusessa, kun käsittelyajat pitenevät. Tämä sujuvoittaminen on erittäin tärkeää. Siellä on kuitenkin ollut tämmöistä ruuhkaa ja byrokratiaa näissä oikeuskäsittelyissä, ja vihdoin tähän nyt on puututtu. Nopeus on valttia tässäkin asiassa.

Minusta nyt tuntuu sille, että ministeri Meri laittaa kulut ja rötöstelijät kuriin tällä. Kiitoksia ministerille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

17.25 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kunnioitettu ministeri! Sakkomenettelyn laajentaminen tuottaa merkittäviä hyötyjä oikeusjärjestelmälle kokonaisuutena. Tuomioistuimien ja syyttäjien työmäärä kevenee, käsittelyajat lyhenevät, ja resurssit voidaan kohdentaa monimutkaisimpiin tapauksiin. Menettelyn nopeus hyödyttää myös asianosaisia, jotka saavat ratkaisun selkeämmin ja nopeasti ilman monimutkaista oikeusprosessia.

Tämä esitys on harkittu ja perusteltu uudistus, jonka tavoitteena on juurikin sujuvoittaa rikosprosessia, vahvistaa oikeusvaltion toimivuutta ja varmistaa, että resurssit käytetään tehokkaasti. Sakkomenettelyn laajentaminen on konkreettinen keino nopeuttaa ja helpottaa monien pienempien rikosten käsittelyä.

Kiitän jälleen arvoisaa ministeri Merta hyvästä esityksestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Oikeusministeri Meri, neljä minuuttia tai vähemmän, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

17.26 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa puhemies! Hyviä puheenvuoroja.

Tosiaan korostan nyt ensimmäiseksi sitä, että tämä ei ole siis mikään säästölaki. Tätä ei ole sitä varten tehty, vaan poliisit ovat toivoneet järkevämpää ja laajempaa sakkomenettelyä, ja on vuosikausia puhuttu siitä, miten siihen saataisiin sitten poliisi, syyttäjät, asianosaisten suostumukset ja muuta. Tämä on siis ensisijaisesti sitä, että oikeusturva toteutuu nopeammin.

Tässä on rajauksena tietyt rangaistustasot. Sitten on poissuljettu vielä tietyt rikokset, mitä tuossa luettelini, esimerkiksi henkeen ja terveyteen liittyvät ja terrorismirikokset, joita ei saa käsitellä tässä lainkaan. Nämä ovat selvät, riidattomat asiat. Kumpikin suostuu siihen ja haluaa, että okei, tässä on nyt tämä homma. Haluan poistaa sen päiväjärjestyksestä. Hyvä, minun ei tarvitse tulla oikeuteen. Maksa sinä sakkosi ja minulle korvaukset, ja vahvistamme sen. Tässä nostetaan sitä tasoa.

Me päästään lähemmäs pohjoismaista tasoa. Meillä on naapurimaassa Ruotsissa muita keinoja. Heillä on laajempi mahdollisuus esimerkiksi sakkomenettelyssä määrätä jopa oheen ehdollinen vankeus. Tässä nyt ei sitä esitetä, mutta tällaisia erilaisia malleja on ympäri Eurooppaa.

On järkevää, että me käytetään resurssit niihin vaativiin rikosasioihin, joissa pitää pohtia näyttöä, pitää pohtia vahingonkorvauksia ja monenlaisia muita asioita. Tässä voidaan määrätä myös menettämisseuraamus: Esimerkiksi varkaus, myönnät siinä, että okei, minä pöllin tämän kellon tuolta kultasepäliikkeestä. Siinä annetaan sinulle sakko. Asianomistaja sanoo, että minulle käy tämä, ja sitten se kello otetaan pois. Kaikki voidaan tehdä siinä samassa yhteydessä, eikä niin, että se pitäisi väkisin viedä jonnekin hitaaseen — kukaan ei tule paikalle, ja ketään ei oikeastaan kiinnosta se, ja se on jo kerran myönnetty. Eli tällaisia asioita.

Tässä ei rajoiteta mitenkään avustajan käyttöä, mutta täällä 4 ja 5 §:ssä kerrotaan, mitä kaikkia tietoja pitää kertoa muun muassa vastaajalle ja mitkä nämä seuraamukset ovat ja niin poispäin. Jos et anna siinä suostumusta, niin ei siinä ole mitään kellonaikaa, että se pitää tänään antaa. Joka tapauksessa, jos sinä sanot, että minä jään tätä miettimään, eihän sitä silloin voi siinä yhteydessä ratkaista. Tässä ei ole peruuttamismahdollisuutta, mutta voit hakea sitten muutosta tähän, jos olet sitä mieltä, että haluat hakea tähän muutosta ja valituksen ja täyteen oikeudenkäyntiin.

Sitten mitä tulee suostumuksenvaraisuuteen, niin sitä oli pohdittu täällä hallituksen esityksessä tosi hyvin. Varmasti, kun käyntejä lakivaliokunnassa ja muissa valiokunnissa tätä läpi, voitte katsoa siellä, minkä takia tähän on päädytty. On hyvä huomata, että täällä on ollut myös lausuntoja siitä, että tämä menee liian laajaksi. Jos se olisi ollut ilman suostumusta, niin miten sitten meidän perustuslakivaliokunta sitä pohtisi? Eduskunnallahan on mahdollisuus toivoa uutta ja tehdä tähän muutoksia ja tehdä niitä meidän kanssa yhdessä. Ei siinä sinänsä mitään, mutta sitä on kyllä vahvasti pohdittu.

Tässä on ollut laaja työryhmä. Tässä ovat olleet poliisi ja syyttäjät ja tuomioistuimien ja asianajajien ja sisäministeriön mukana.

Tähänkin asti poliisit ovat sakkomenettelyssä sakkoja antaneet. Täällä ei nyt ilmene mitään näistä poliisiautoista, eli siihen minä en osaa vastata, mutta varmasti tätäkin voidaan käydä valiokunnassa läpi ja kysyä poliisilta, miten tämä menee.

Tässä nyt ehkä keskeisimmät. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos, ministeri. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.30.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.34.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Siellä on ensimmäisenä puheenvuoron pitäjänä edustaja Nieminen. Olkaa hyvä.

19.34 **Mira Nieminen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme tänään hallituksen esitystä, jolla uudistetaan sakon ja rikesakon määräämisestä annettua lakia sekä siihen liittyviä lakeja. Kyseessä on poliisin ja koko rikosprosessiketjun näkökulmasta tärkeä ja odotettu uudistus. Tämä esitys vastaa todelliseen ongelmaan. Rikosasioiden käsittelyajat ovat pidentyneet merkittävästi. Vielä vuonna 2014 rikosasian kokonaiskäsittelyaika oli keskimäärin alle 10 kuukautta. Vuonna 24 se oli jo yli 15 kuukautta. Käsittelyajat ovat pidentyneet jokaisessa vaiheessa sekä poliisilla että syyttäjällä ja aina käräjäoikeudessa asti. Tämä kehitys vaarantaa oikeusturvaa, kuormittaa viranomaisia ja heikentää kansalaisten luottamusta oikeusvaltion. Oikeuden tulee toteutua ajallaan, ei vasta vuosien päästä.

Arvoisa puhemies! Esityksen keskeinen sisältö on sakkomenettelyn soveltamisalan laajentaminen. Jatkossa menettelyssä voitaisiin käsitellä rikosasiat, joista säädetty enimmäisrangaistus on enintään kaksi vuotta vankeutta. Tietty henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset kuitenkin rajataan perustellusti soveltamisalan ulkopuolelle. Kyse ei siis ole vakavien rikosten siirtämisestä kevyempään menettelyyn vaan selkeiden, yksinkertaisten asioiden käsittelyn nopeuttamisesta.

Poliisin toimivaltaa selkeytetään ja vahvistetaan. Poliisi voisi ratkaista näin asiat, joista ankarin rangaistus on sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta ja määrätä enintään 60 päiväsakon sakkorangaistuksen. Vakavammat ja tulkinnanvaraiset asiat ratkaisevat edelleen syyttäjä ja käräjäoikeus. Tämä keventää prosesseja operatiivisella tasolla ja vapauttaa sekä poliisin että tuomioistuinten resursseja vaativampiin rikosasioihin.

Arvioiden mukaan jopa 5 000—6 000 rikosasiaa voisi vuosittain siirtyä täysimittaisesta rikosprosessista sakkomenettelyyn. Samalla menettelyssä voitaisiin määrätä enintään 5 000 euron menettämisseuraamus, päihdetutkimuskustannusten korvausvelvollisuus sekä ratkaista asianomistajan yksityisoikeudellinen vaatimus. Tämä tekee menettelystä kokonaisvaltaisemman ja tehokkaamman sekä vähentää tarvetta erillisille oikeudenkäynneille.

Lisäksi uudistuksella on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Yhden rikosasian käsitteleminen kirjallisessa menettelyssä tuomioistuimissa maksaa noin 530 euroa. Sakkomenettelyssä kustannus olisi murto-osa tästä. Tuomioistuimille laskennallinen säästö voisi nousta jopa useisiin miljooniin euroihin vuodessa, mutta myös Syyttäjälaitokselle ja esitutkintaviranomaisille syntyisi huomattavia säästöjä. Mutta kyse ei ole kuitenkaan vain euroista, vaan ennenkin siitä, että resursseja kohdennetaan sinne,

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

missä niitä eniten tarvitaan: väkivaltarikoksiin, talousrikollisuuteen, järjestäytyneeseen rikollisuuteen.

Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää korostaa, että oikeusturvasta ei tingitä. Suostumusmenettely säilyy, muutoksenhakuoikeus turvataan ja vakavimmat rikokset pysyvät tuomioistuimissa. Asianomistajan asemaa vahvistetaan, ja myös riidattomia korvausvaatimuksia voidaan jatkossa käsitellä menettelyssä.

Suomi on saanut vuosien 1959—2022 aikana 62 langettavaa ratkaisua oikeudenkäynnin kohtuuttoman keston vuoksi. Vaikka viime vuosina tilanne on parantunut ja vuoden 22 jälkeen uusia langettavia ratkaisuja ei ole annettu, rikosprosessin sujuvoittaminen on edelleen välttämätöntä.

Arvoisa rouva puhemies! Tilastokeskuksen mukaan vuonna 22 jopa 56 prosenttia alioikeuksista rangaistukseen tuomituista tuomittiin sakkorangaistukseen. Tämä kertoo siitä, että merkittävä osa rikosasioista on luonteeltaan sellaisia, joita voidaan käsitellä kevyemmässä ja nopeammassa menettelyssä ilman, että oikeusturva vaarantuu. Sakkomenettelyn laajentaminen on konkreettinen, rakenteellinen ja kustannustehokas keino lyhentää käsittelyaikaa koko rikosprosessiketjussa.

Vielä lopuksi, arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys tukee pääministeri Petteri Orpon hallituksen ja ohjelman tavoitetta sujuvoittaa oikeusprosesseja ja vahvistaa oikeusvaltiota. Se on käytännönläheinen uudistus, joka vastaa kentältä nousseeseen tarpeeseen. Poliisille tämä on hyvä ja odotettu uudistus. Se selkeyttää toimivallan jakoa ja nopeuttaa ratkaisujen tekemistä ja keventää hallinnollista kuormaa operatiivisessa työssä. Samalla se on kansalaisille parempi ratkaisu: nopeampi käsittely, selkeämpi menettely ja tehokkaampi seuraamusjärjestelmä. Pidän esitystä tasapainoisena, vastuullisena ja tarpeellisena uudistuksena. Se vahvistaa rikosprosessin tehokkuutta, turvaa oikeusturvan ja parantaa viranomaisten toimintaedellytyksiä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen poissa. — Edustaja Heikkinen.

19.40 Janne Heikkinen kok: Kunnioitettu puhemies! Mitä tapahtuu yhteiskunnalle, jossa rikoksesta seuraa rangaistus vasta kuukausien tai jopa yli vuoden kuluttua? Mitä viestiä se lähettää rikolliselle, ja mitä se kertoo uhrille tai lainkuuliaiselle kansalaiselle? Kun oikeus tulee hitaasti, se ei tunnu oikeudelta, se tuntuu heikkoudelta. Suomessa rikosasioiden käsittelyajat ovat pidentyneet merkittävästi viime vuosina. Tuomioistuimet ja syyttäjät ovat ruuhkautuneet. Järjestelmä käyttää aikaa selviin ja yksinkertaisiin sakkoasioihin samaan aikaan, kun vakavammat rikokset odottavat käsittelyä. Tämä ei ole hallinnollinen ongelma, se on turvallisuus- ja uskottavuuskysymys. Jos rikosvastuun toteutuminen viivästyy, pelotevaikutus heikkenee, ja kun pelote heikkenee, rikollisuus ei ainakaan vähene.

Hallituksen esitys vastaa tähän ongelmaan järkevällä ja vastuullisella tavalla. Sen ajatus on kirkas: selvät ja yksinkertaiset rikokset pitää käsitellä nopeasti ilman raskasta tuomioistuinprosessia mutta oikeusturvaa vaarantamatta. Esityksen mukaan sakkomenettelyn soveltamisalaa laajennetaan. Jatkossa myös sellaisia rikoksia, joista enimmäisrangaistus on enintään kaksi vuotta vankeutta, voitaisiin käsitellä sakkomenettelyssä, jos asia on selvä ja yksinkertainen. Samalla henkeä ja terveyttä vakavasti koskettavat rikokset rajataan menettelyn ulkopuolelle. Tämä on tärkeä turvaraja.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Poliisin toimivaltaa selkeytetään siten, että poliisi voisi ratkaista asiat, joista ankarin rangaistus on enintään sakkoa tai kuusi kuukautta vankeutta. Tämä tarkoittaa nopeampaa reagointia, selkeämpää vastuuta ja tehokkaampaa resurssien käyttöä. Lisäksi menettämisseuraamuksen yläraja nostetaan 5 000 euroon. Rikoshyötyä ei pidä jättää rikolliselle. Viestin on oltava yksiselitteinen: rikos ei kannata.

Arvoisa puhemies! Hyvä järjestelmä on sellainen, jossa selkeät sakkoasiat ratkaistaan viivytyksettä. Rikoksesta seuraa nopeasti sanktio. Tuomioistuimet voivat keskittyä vakaviin rikoksiin, kuten esimerkiksi väkivaltaan tai järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Poliisin työ on tehokasta. Oikeusvaltio toimii määrätietoisesti. Vastakohtana on sellainen järjestelmä, jossa pienetkin asiat kiertävät raskaan prosessin kautta, jonot kasvavat ja käsittelyajat pitenevät. Se ei vahvista turvallisuutta, se ei vahvista lain kunnioitusta.

Vahva oikeusvaltio ei tarkoita automaattisesti raskasta järjestelmää. Se tarkoittaa toimivaa järjestelmää. Turvallisuus ei synny byrokratiasta vaan siitä, että rikoksesta seuraa nopeasti ja johdonmukaisesti seuraamus. Jos haluamme turvallisemman Suomen, meidän on varmistettava, että oikeusjärjestelmä toimii tehokkaasti. Jos haluamme vahvistaa lain kunnioitusta, meidän on huolehdittava, että rikosvastuu toteutuu ilman aiheetonta viivästystä. Ja jos haluamme säilyttää kansalaisten luottamuksen, meidän on näytettävä, että järjestelmä kykenee uudistumaan. Tämä esitys on askel kohti tehokkaampaa, vastuullisempaa ja turvallisempaa Suomea.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

19.43 **Lauri Lyly sd:** Ly. Arvoisa rouva puhemies! Tämä on ilmeisen perusteltu hanke. Tässä kun katsoo näitä poliisin käsittelyaikoja, niin vuonna 2014 ne olivat 4,1 kuukautta, ja nyt 2024 ne ovat olleet 7,2 kuukautta, eli kolme kuukautta on tullut lisää. Syyttäjällä oli 2,1 ja nyt 3,1, eli kuukausi on tullut lisää. Kärjäjäkäsittely: 3,7, nyt 5,3 kuukautta. Kokonaiskäsittelyaika on pidentynyt 10 kuukaudesta 15 kuukauteen, ja tämäkin on jo oikeusturvakysymys, että näin pitkiä aikoja nämä asiat menevät. Se kertoo siitä, että asioita on tuolla käsittelyssä todella paljon.

Nämä, mitä tässä on esitetty — sakkomenettelyn soveltamisajan laajentaminen, poliisi voisi tehdä enemmän niistä toimenpiteitä ja sitten menettämisseuraamuksen nostaminen 5 000:een — ovat sellaisia toimenpiteitä, joita pystytään tekemään helpommin tämän lakiesityksen tultua hyväksytyksi.

Itseäni tässä mietityttää se, että kun aika paljon täällä perusteluissakin puhutaan nuorista ihmisistä, aika paljon tämmöisistä pienemmistä rikoksista ja noin poispäin, ja niissä kuitenkin on aika merkittäviäkin rangaistuksia, kuuteenkin kuukauteen asti on ollut aikaisemmin mahdollisuus joutua vankeuteen, niin tämän osalta mietin, kuinka paljon nämä nuoret tietävät omista oikeuksistaan silloin, kun he ovat tätä käsittelemässä poliisin kanssa, ja kuinka helposti siihen saadaan sitä oikeusapua paikalle niin, että he voivat sitten avata tätä tilannetta paremmin. Sitten kun tähän pitää saada henkilön suostumus, niin voisi olla hyväkin, että mietittäisiin myös sitä prosessia — nyt tämä on lähetekeskustelussa — eli mietittäisiin sitten, kuinka varmistettaisiin se, että nuori ymmärtää, minkälainen prosessi tässä on kysymyksessä ja mikä hänen oikeutensa on viedä niitä asioita eteenpäin, jos ei ole tyytyväinen siihen ehdotukseen, ja osaisi tehdä oikeita kysymyksiä ja oikeita ratkaisuja siinä kohtaa. Se helpottaisi varmaan sitä jatkotyötä. Tämä oikeusapukysymys on

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

mielestäni semmoinen, joka pitäisi näissäkkin tilanteissa olla erityisesti nuorilla käytettävissä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vielä edustaja Autto.

19.46 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Ilta on tosiaan jo pitkällä, ja siksi vain lyhyesti haluan todeta, että tuen tätä hallituksen esitystä. Edellä mainiot edustajakollegat Nieminen ja Heikkinen käyttivät hyvin perusteelliset puheenvuorot tästä asiasta, ja yhdyn täysin siihen, mitä he sanoivat.

Tosiaan tämä sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttaminen on tärkeä askel siinä, että pidämme Suomen tulevaisuudessakin vahvana oikeusvaltiona. On tärkeää, että rikkomuksista seuraa rangaistus. Tässä kyseisessä muutoksessa aivan erityisen hyvänä pidän tätä menettämisseuraamusta ja sen vahventamista, koska sillä pystytään puuttumaan sellaiseen rikolliseen elämäntapaan, joka valitettavasti ehkä viime vuosina on jossain määrin yleistynyt. Tämä on tärkeä tapa sellaista ei-toivottua käytöstä estää ja myös sitten tällaisten rangaistusmenettelyjen kautta tukea ihmisiä kaidalla polulla eteenpäin ja elämässä hyviin asioihin.

Tuen siis sekä hallituksen esitystä että puhemiesneuvoston esitystä valiokuntiin lähettämisestä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain ja Oikeuspalveluvirastosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 200/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.30 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta ja Oikeuspalveluvirastosta annetun lain muuttamisesta on tässä edessänne ja esittelyssä. Tämä sisältää kaksi kokonaisuutta, eli rikos- ja riita-asioiden sovittelun siirtämisen oikeusministeriön hallinnonalalle ja Oikeuspalveluviraston rakenteen kehittämistä koskevat muutokset. Tämä sovittelun siirto sosiaali- ja terveysministeriön

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

hallinnonalalta oikeusministeriöön sisältyy hallitusohjelmaan, ja tämä siirto on tarkoitus toteuttaa ensi vuoden eli vuoden 27 alusta lukien.

Tämä siirtoa koskeva tarve on ollut esillä jo vuosia, ja sitä on ehdotettu muun muassa oikeudenhoidon selonteossa viime kaudella. Esityksestä saadussa lausuntopalautteessa sitä on myös kannatettu laajasti. Esitykseen ovat suhtautuneet myönteisesti niin palveluntuottajat kuin sovittelutoimistojen kanssa yhteistyötä tekevät viranomaiset ja järjestöt. Sovittelutoiminnalle on luotu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla jo hyvä pohja. Oikeusministeriön hallinnonala on kuitenkin sovittelulle luonteva paikka, koska sovittelu nähdään aiempaa selkeämmin osana oikeusjärjestelmää ja rikosentorjuntaa. Siksi sovittelun käytön lisäämiselle on myös paremmat mahdollisuudet oikeusministeriön hallinnonalalla. Muutos saadaan nyt vihdoinkin toteutettua, ja sovittelun kehittämistyötä päästään jatkamaan oikeusministeriön hallinnonalalla ja Oikeuspalveluviraston alaisuudessa.

Esityksen mukaan palvelujen järjestämisestä vastaa jatkossa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen sijasta tosiaan Oikeuspalveluvirasto. Palveluja tuottavat edelleen sopimus pohjaisesti palveluntuottajat eli hyvinvointialueet, kunnat ja järjestöt, joita tällä hetkellä on 17. Sopimukset siirtyvät suoraan lain nojalla Oikeuspalveluvirastolle. Sovitteluja hoitavat pääasiassa vapaaehtoiset sovittelijat, niin kuin tähänkin saakka ovat tehneet, ja sovittelua koskevat menettelysäännökset tai sovittelun edellytykset eivät millään tavoin muutu. Elikkä tämä sisältää välttämättömät muutokset tehtävien siirtoon.

Sen lisäksi on sovittelutoimistojen tiedoksisaantioikeuksia ehdotettu selkiinnyttäväksi. Jatkossa sovittelutoimistolla on täsmennetty oikeus saada sovittelualoitteen tehneeltä viranomaiselta, esimerkiksi koululta, poliisilta, välttämättömät tiedot sovittelua varten ja koulujen edellytykset näin tehdä aloitteita paranevat, kun lainsäädännössä määritellään tämä selkeästi.

Sitten tässä on Oikeuspalveluviraston rakenteen kehittämistä koskevia muutoksia. Tällä hetkellä talous- ja velkaneuvontaa annetaan oikeusaputoimistoissa. Talous- ja velkaneuvontaa irrotetaan oikeusaputoimistosta, ja palvelut annetaan jatkossa talous- ja velkaneuvontatoimistosta. Ne annetaan kuitenkin koko Oikeuspalveluviraston alaisuudessa, mutta tämä erottelu tehdään.

Tämän muutoksen jälkeen Oikeuspalveluvirastossa olisi oikeusaputoimistoja, edunvalvontatoimistoja ja talous- ja velkaneuvontatoimistoja. Tämä muutos johtuu siitä, että asiakkaita voitaisiin palvella paremmin, ja oikeusaputoimistojen esteellisyysarviointia koskevia säädöksiä ehdotetaan selkeytettäväksi, jotta toimistojen toimitilojen sijainti valtion yhteisissä toimitiloissa olisi mahdollista ilman lisäkustannuksia. Tämä johtuu siitä, että meillä on Asianajajaliiton ja esteellisyys säännösten mukaan erilaisia esteellisyyskiä siitä, onko sama toimisto eri toimisto, ja sitten kun palveluita on yhdistetty, on tullut erilaisia esteellisyysvaikeuksia. Tätä yritetään tässä samassa yhteydessä selkeyttää. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.35 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Tämä esitys tuo käsittelyymme kaksi tärkeää uudistusta, jotka vahvistavat oikeusjärjestelmäämme: toimivuutta ja kansalaisten arjen turvallisuutta. Jatkossa rikos- ja riita-asioiden sovittelu siirtyisi sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudesta oikeusministeriön hallinnonalalle. Tämä tekee sovittelusta

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

aiempaa selkeämmin osan rikoksentorjuntaa ja oikeusprosessin kokonaisuutta. Muutos ei muuta sovittelun sisältöä, mutta se selkeyttää vastuunjakoa ja vahvistaa mahdollisuuksia kehittää toimintaa yhtenäisemmin koko maassa. Samalla myös Oikeuspalveluviraston rakennetta uudistetaan, jotta asiakkaan pääsyä palvelujen piiriin voidaan nopeuttaa ja viranomaisten työaikaa tehostaa. Nämä ovat tärkeitä uudistuksia.

Arvoisa puhemies! Näin yksinkertaiselta kuulostava uudistus saa väistämättä pohtimaan, mitä se merkitsee kansalaistemme arjessa.

Ensinnäkin: Sovittelun siirtyminen oikeushallintoon vahvistaa rikosasioiden käsittelyn eheyttä. Sovittelu nopeuttaa prosesseja sekä auttaa etenkin nuoria palaamaan oikealle raiteelle ja vähentää sitten rikosten uusimista. Tämä lisää koko yhteiskuntamme turvallisuutta.

Toiseksi talous: Velkaneuvonnan siirtäminen erillisiin talous- ja velkaneuvontatoimistoihin helpottaa velkaongelmien varhaista hoitoa. Esteellisyyksien väheneminen ja prosessien sujuvoittaminen tarkoittavat, että apua saa nopeammin oikeasta paikasta, ja resurssit säästyvät. Näissä vaikeissa elämäntilanteissa saatu nopea ja selkeä taloustaitojen tuki ehkäisee kriisiytymistä, syrjäytymistä ja turvattomuutta.

Kolmanneksi: Selkeytyvien ohjaus- ja valvontarakenteiden arvioidaan myös parantavan palvelujen laatua koko maassa. Kansalaisille tämä näkyy tasalaatuisempina ja luotettavampina oikeus- ja neuvontapalveluina.

Arvoisa puhemies! Kyseessä ei ole suuri rakenteellinen mullistus, mutta sen vaikutukset ovat aidosti merkityksellisiä. Selkeämpi vastuunjako, sujuvammat palvelut ja sitä kautta turvallisempi arki ovat todellakin tavoittelemisen arvoisia asioita. Tämä uudistus on hyvä askel kohti eheämpää ja paremmin toimivaa oikeusjärjestelmää. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strand... [Mikko Savola pyytää vastauspuheenvuoroa — Juho Eerola: Otetaan nyt debatti tähän!] Jaahas, vastauspuheenvuoro, edustaja Savola, yksi minuutti.

17.39 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys on varmastikin tarpeen ja vähentää niitä hyvinvointialueen kuormituksia ja järkevöittää tätä koko prosessia tässä asiassa. Tämä tiedonkulkukysymys on sellainen, että sen haluan ministerille esittää. Jo nykyisissä rakenteissa ongelma on valtava siinä, että koulumaailman ja hyvinvointialueitten, kuntien ja hyvinvointialueitten viranomaisten välillä tieto kulkee niistä asianomaisista henkilöistä, joista tieto pitää saada. Te myöskin mainitsitte siitä, että nämä välttämättömät tiedot on Oikeuspalveluvirastolle toimitettava. Kysyn nyt: Kuinka tämä tullaan varmistamaan? Onko tämä lainsäädäntö nyt sellainen, että se vastaa siihen, että ei tule tietokatkoksia, tietopimennyksiä niitten henkilöitten osalta, jotka muun muassa tätä sovittelua tarvitsevat, ja myöskin koulumaailmassa ne tiedot velvoitetaan antamaan myös niin päin, että kouluilla on riittävät tiedot tällaisissa kysymyksissä? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

17.40 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos, ministeri Meri, myös tästä hyvästä esityksestä, jonka tuot tänne keskusteluun ja käsittelyyn meille.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Tällä sovittelullahan on suomalaisessa oikeusjärjestelmässä pitkä ja vakiintunut perinne, ja se on toimiva osa näitten rikosasioitten käsittelyn kokonaisuutta. Missään tapauksessa sovittelu ei korvaa tätä rikosoikeudellista vastuuta, mutta se voi tietyllä tapaa täydentää sitä sellaisella tavalla, joka edistää nimenomaan uhrin asemaa — ja sitähän me kaikki halutaan edistää — ja edelleen vähentää tällaisten konfliktien kärjistymistä ja sitten parhaimmillaan myös ehkäisee uusintarikollisuutta, mikä on tietenkin aina tavoiteltavaa — siis se ehkäisy. Hallinnollisesti tämä nyt esitetty muoto on paljon selkeämpi, kun se sijoittuu nytten siihen kokonaisuuteen, mihinkä se ikään kuin kuuluukin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Palaamme puhujalistalle. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

17.41 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Kunnioitettu ministeri! Käsittelyssä olevassa esityksessä esitetään, että rikos- ja riita-asioiden sovittelupalvelujen järjestämisvastuu siirretään sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle. Jatkossa palveluista vastaisi Oikeuspalveluvirasto nykyisen Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sijaan.

On syytä korostaa, että sovittelun sisältö ei muutu. Sovittelu säilyy maksuttomana ja vapaaehtoisena palveluna, jossa rikoksesta epäilty ja rikoksen uhri voivat puolueettoman sovittelijan tuella kohdata toisensa. Menettelyssä käsitellään tapahtunutta ja sen seurauksia ja pyritään sopimaan vahingon korjaamisesta. Sovittelu voi koskea myös eräitä riita-asioita. Toiminta perustuu luottamuksellisuuteen, osapuolten suostumukseen ja tasapuolisuuteen. Vapaaehtoisilla sovittelijoilla on keskeinen rooli prosessin onnistumisessa.

Arvoisa puhemies! Hallinnollisen siirron tavoitteena on vahvistaa sovittelun asemaa osana oikeusjärjestelmää ja rikosten ennaltaehkäisyä. Kun sovittelu on oikeusministeriön hallinnonalalla, sen yhteys rikosprosessiin ja oikeusturvajärjestelmään selkeytyy. Samalla säilytetään sovittelun perusajatus: rikoksen aiheuttaman vahingon korjaaminen, vastuunkanto ja mahdollisuus rakentavaan ratkaisuun.

Samassa yhteydessä muutetaan Oikeuspalveluvirastosta annettua lakia siten, että talous- ja velkaneuvonta järjestetään erillisissä talous- ja velkaneuvontatoimistoissa. Tavoitteena on selkeyttää myös siinä tehtävärakennetta, tehostaa toimintaa ja vahvistaa palvelujen saatavuutta.

Arvoisa puhemies! Kyseessä on hallittu ja perusteltu uudistus, joka selkeyttää vastuuta, kokoaa oikeudellisia palveluja saman hallinnon alle ja vahvistaa sovittelun asemaa osana suomalaista oikeusjärjestelmää. Samalla turvataan sen korjaava luonne ja mahdollisuus tukea osapuolia sovinnolliseen ratkaisuun.

Jälleen kiitos, arvoisa oikeusministeri Meri, tarmokkaasta työstäsi suomalaisen oikeusvaltion parhaaksi toimimisesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Muistutan edustajia, että salikeskustelussa teitittelemme toisiamme. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

17.44 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Nyt siis rikos- ja riita-asioiden sovittelu siirtyy sotepuolen ministeriöstä oikeusministeriön hallinnon alle, ja se on aika luonteva ratkaisu. Vähän tuntuu kummalliselle, miksi se ei ole aikaisemmin ollut siellä, kun sen on enemmän luontevaa olla siellä. Näen kyllä hyväksi tämän ratkaisun, että tähän on tultu.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Ministeri Meren ministeriöstä on tullutkin paljon tämmöisiä hyviä asioita rikosasioiden selvittelypuolelle. Todella hienoa, että näitä esityksiä on tullut ja menossa eteenpäin. Jotenkin ihan haluaisin kysyä ministeri Mereltä: minkä takia tätä ei aikaisemmin ole älytty, miksi aikaisemmat hallitukset eivät ole älynneet tätä tehdä? Kiitos ministeri Merelle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

17.45 Mira Nieminen ps: Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Käsitlemme tosiaan hallituksen esitystä, jossa rikos- ja riita-asioiden sovittelupalvelut siirretään sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle ja järjestämisvastuu keskitetään Oikeuspalveluvirastolle 1.1.2027 alkaen. Pidän tätä uudistusta perusteltuna ja tarpeellisena. Sovittelu on kiinteä osa rikosprosessijärjestelmää, ja siksi sen tulee myös organisatorisesti kuulua oikeushallinnon kokonaisuuteen. Siirron myötä sovittelu saa valtiollisen, selkeämmän ja painavamman oman aseman osana rikosprosessia, ei erillisenä sivujuonteena vaan tunnustettuna ja johdonmukaisena ohjattuna toimintona.

On hyvä muistaa, mistä puhumme. Rikos- ja riita-asioiden sovittelu on maksuton ja vapaaehtoinen menettely, jossa rikoksesta epäilty ja uhri voivat kohdata koulutetun sovittelijan tuella. Vuonna 2024 sovitteluun ohjatuista asioista noin 96 prosenttia oli rikosasioita. Näistä suurimmat ryhmät olivat väkivaltarikokset, anastukset ja omaisuuden vahingoittamiset. Taustalla on siis konkreettisia arjen rikoksia, joissa sovittelulla voidaan saada aikaan nopea ja vaikuttava ratkaisu.

Arvoisa puhemies! Suomessa toimii 17 sovittelutoimistoa, joissa työskentelee noin 90 palkattua työntekijää ja noin 1 200—1 500 vapaaehtoista sovittelijaa. Valtion rahoitus on vuositasolla noin 7,6 miljoonaa euroa. Kyse ei ole suuresta kustannuserästä, mutta vaikutus rikosprosessin sujuvuuteen ja uusintarikollisuuden ehkäisyyn voi olla merkittävä.

Poliisitaustaisena kansanedustajana olen nähnyt käytännössä ja osallistunut itsekin vahvasti ohjaustyöhön. Mitä sovittelu parhaimmillaan on ja merkitsee? Se on nopea ja inhimillinen sekä vaikuttava tapa käsitellä rikoksia, erityisesti nuorten tekemiä, omaisuusrikoksia ja monia arjen konfliktitilanteita. Kun osapuolet kohtaavat koulutetun vapaaehtoisen sovittelijan tuella, syntyy usein ratkaisu, joka ei pelkästään päättää asiaa juridisesti vaan myös katkaisee rikoskierteen. Tässä ajassa meidän pitäisikin enemmän lisätä toistemme kohtaamista sekä puhumista keskenämme, ja sovittelu tarjoaa tähän oivan mahdollisuuden.

Arvoisa puhemies! Sovittelu säästää myös yhteiskunnan varoja. Jokainen onnistunut sovittelu vähentää poliisin, syyttäjän ja tuomioistuimen työkuormaa. Se lyhentää käsittelyaikoja ja vapauttaa resursseja vakavampien rikosten tutkintaan. Kun rikosprosessien käsittelyajat ovat viime vuosina pidentyneet, tarvitsemme juuri tällaisia toimivia ja kustannustehokkaita keinoja.

Arvoisa puhemies! On kuitenkin todettava, että sovittelu on pitkään toiminut niukoilla resursseilla. Tähän siirtoon ei sisälly merkittävää lisärahoitusta, vaikka tavoitteena on sovittelun käytön lisääminen ja aseman vahvistaminen. Jos haluamme sovittelulle aidosti vahvemman ja todellakin valtakunnallisesti yhdenvertaisen aseman rikosprosessijärjestelmässä, sen on tulevaisuudessa myös näyttävä resursoinnissa. Rakenteellinen asema on tärkeä, mutta se ei yksin riitä ilman riittäviä toimintaedellytyksiä. Tästä ehkä esittäisin ministerille vielä kysymyksen, että onko sovittelulle odotettavissa tällaista vahvempaa asemaa.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Arvoisa puhemies! Pidän silti tärkeänä, että nyt otetaan askel oikeaan suuntaan. Siirron myötä voidaan luoda yhtenäisemmät valtakunnalliset käytännöt, vahvistaa ohjausta ja kehittämistä sekä liittää sovittelu selkeämmin osaksi rikoksen torjunnan ja oikeudenhoidon kokonaisuutta. Tämä vastaa myös kansainvälistä käytäntöä, jossa sovittelu kuuluu oikeushallinnon yhteyteen.

Tässä yhteydessä haluan nostaa esille myös lähisuhdeväkivallan, jossa vuoden 25 alusta sovittelun rajausta tiukennettiin, eikä väkivaltaa sisältäviä rikoksia enää tämän jälkeen läheissuhteissa lähtökohtaisesti saa sovittaa. Olen sitä mieltä, että tätä asiaa tulisi ehkä jossain vaiheessa miettiä uudelleen, sillä uhrien suoja on tietysti aina ensisijainen, mutta meidän on samalla huolehdittava siitä, että uhrin oikeasti saavat riittävästi tukea ja palveluita myös rikosprosessin ulkopuolella. Pelkkä kielto eivätkä sanktiot yksin ratkaise ongelmaa.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: Sovittelu ei ole vaihtoehto oikeudelle vaan on osa sitä. Se lisää vastuunkantoa, inhimillistä kohtaamista ja konkreettista hyvittämistä. Tämän uudistuksen myötä sovittelulle annetaan selkeämpi, valtiollinen ja painavampi asema rikosprosessijärjestelmässä. Se on askel oikeaan suuntaan, ja jatkossa meidän on huolehdittava, että myös resurssit vastaavat tätä tavoitetta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

17.50 Juho Eerola ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä, niin kuin tässä moneen kertaan moni edeltävä puhuja on sanonut, rikos- ja riita-asioitten sovittelun järjestämisvastuu siis siirretään sosiaali- terveysministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle ja sinne Oikeuspalveluvirastoon. Kyse ei ole siis sovittelun sisällön muuttamisesta vaan sen hallinnollisen sijoittumisen selkeyttämisestä.

Se, mikä tässä on ehkä hyvä todeta, on se keskeinen asia, että nämä sovittelun edellytykset eivät muutu, sovittelun vapaaehtoisuus ei muutu eivätkä sovittelijoina toimivat vapaaehtoisetkaan muutu mihinkään ja myöskään tätä sovittelun käyttöalaa ei tällä esityksellä laajenneta. Käytännössä puhumme siitä, missä hallinnollisessa kodissa tämä nyt jo vakiintunut toiminta vastaisuudessa jatkuu.

Lakivaliokunnan näkökulmasta tämä nyt tehtävä muutos on varsin luonteva. Sovittelu on jo vuosien aikana kiinnittynyt yhä selvemmin osaksi rikosprosessin kokonaisuutta. Se liittyy rikosten ehkäisyyn, se liittyy myös uhrin asemaan, seuraamusjärjestelmään ja ennen kaikkea siihen, miten tämä meidän yhteiskunta reagoi rikoksiin oikeudenmukaisesti mutta myös tarkoituksenmukaisesti. Tässä mielessä sen sijoittuminen siis tänne oikeusministeriön hallinnonalalle on erittäin johdonmukaista.

No, lausuntokierroksen perusteella, kun katselin niitä, tällä esityksellä on hyvin laaja asiantuntijoitten tuki. Sekä nykyinen järjestämisvastuussa ollut Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos että uhrien näkökulmaa edustavat toimijat ovat kaikki arvioineet, ettei tämä hallinnonalan siirto heikennä mitenkään sovittelun keskeisiä arvoja tai mitään muutakaan tällaisista käytännön toimintaa. Tämä on ehkä se tärkein havainto, koska sovittelun vahvuus on juuri siinä luottamuksellisuudessa, dialogissa ja sitten tässä, voisiko sanoa, inhimillisessä luonteessa. Samalla toki on hyvä tunnistaa myöskin ne kysymykset, joihin tässä valiokuntakäsittelyssä on vielä syytä ehkä paneutua hieman tarkemmin. Näissä asiantuntijalausunnoissa nimittäin on nostettu jonkun verran esiin tätä sovittelun

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

valtakunnallisen neuvottelukunnan asemaa sekä edelleen myös korvausten jakoperusteisiin liittyvää tilastopohjaa. Nämä ovat luonteeltaan ehkä enemmän rakenteellisia ja säädösteknisiä kuin mitenkään periaatteellisia seikkoja, mutta niillä on sitten kuitenkin merkitystä tämän toiminnan jatkuvuuden ja ohjauksen kannalta.

Arvoisa puhemies! Tämä rikosvastuu jatkossakin ratkaistaan tuomioistuimessa, mutta konfliktit ratkaistaan usein ihmisten kesken. Sovittelulla on tässä oma paikkansa, ja tämän esityksen jälkeen sovitteilla on myöskin tällainen selkeä hallinnollinen paikka. — Kiitokset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu on poissa. Haluaako ministeri Meri kommentoida käytyä keskustelua? [Leena Meri nostaa kätensä] — Olkaa hyvä.

17.54 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos hyvästä keskustelusta. On erittäin tärkeä asia, että keskustellaan myös sovitteilla ja rikosprosessista ja uhrin asemasta, vaikka tässä esityksessä on enemmän kyse teknisestä — tai teknisestäkin, toki oli siellä sisällöllisiäkin säännöksiä.

Ensinnäkin kiitan lakivaliokunnan puheenjohtaja Eerolaa, että toit esille, minkälaisia asioita siellä on keskusteltu. Hyvä kuulla. Näitähän tietysti valmistelussakin on noussut, ja totta kai hyvä, että käynte kaikki huolellisesti läpi ja onko täsmennettävää ja minkälaista palautetta tulee. Sehän on eduskunnan tehtävä, että me ensin valmistelemme, kuulemme laajasti.

Kun edustaja Reijonen kysyi, miksei ole aikaisemmin tehty, niin siihen minä en osaa vastata — mutta nyt tehdään. Minusta luonteva paikka sovitteille on oikeusministeriön hallinnonala. Oikeuspalveluvirasto oikeusministeriön hallinnonalla pääsee keskittymään tähän. Se tulee osaksi tätä koko Oikeuspalveluvirastoa, tulee ohjausta, yhteisiä pelisääntöjä, sitä voidaan kehittää. Tällä hetkellä sinne siirtyy sosiaali- ja terveysministeriöstä resursseja ja muutama henkilö Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselta. Mitään lisäresursseja tähän ei ole panostettu tässä vaiheessa. Katsotaan, miten sitä voidaan kehittää. Kuten hyvin tiedämme, tällä hetkellä on hyvin haasteellista nostaa virkamiestasoa ja henkilötyövuosia. Tässähän voi pikemminkin tulla hyvinkin paljon sellaista, mikä voi helpottaa niin, että voidaan keskittyä siihen sovitteilytyöhön.

Edustaja Savola kysyi tästä tiedonsaantioikeudesta, mutta hän onkin nyt lähtenyt. Tässä on kysymys siitä, miten sovitteilytoimisto saa poliisilta, syyttäjältä ja muilta viranomaisilta tietoa pyytämällä. Sitten taas mitä tulee muiden velvollisuuksiin antaa oma-aloitteisesti tietoa, niin meidän oikeusjärjestelmä säännöstää aina siellä substanssilainsäädännössä, ja minulla ei ole sitä toista lainsäädäntöä nyt tässä ollut harkittavana, kun valmistelin näitä pykäläitä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

5. Hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta 2025

Kertomus K 20/2025 vp

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.57 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Valtioneuvosto antaa kerran vaalikaudessa eduskunnalle kertomuksen kielilainsäädännön soveltamisesta. Nyt käsiteltävänä on järjestyksessään kuudes kielikertomus. Kertomus antaa tärkeää seurantatietoa kansalliskieltemme ja kotoperäisten kieltemme tilanteesta ja kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Tämä tieto auttaa vaalimaan ainutlaatuista kieliympäristöämme.

Kertomuksessa käsitellään kielilainsäädännön soveltamista, kielellisten oikeuksien toteutumista, maan kielisuhteita sekä suomen ja ruotsin kielten kehitystä. Suomen ja ruotsin kielten lisäksi kertomuksessa tulee käsitellä ainakin saamen kieltä, romanikieltä ja viittomakieltä sekä tarpeen mukaan muitakin kielioloja. Tässä kertomuksessa on seurattu myös esimerkiksi karjalan kielen ja romanikielen tilannetta.

Nyt käsiteltävä kertomus sisältää ajankohtaistietoa Suomen kielioloista ja kielellisiä oikeuksia tukevista rakenteista, hallinnollisten muutosten vaikutuksista kieliryhmiin sekä kokemuksia kielellisten oikeuksien toteutumisesta viranomaisissa. Kertomuksessa tarkastellaan syvällisemmin viittä keskeistä teemaa, joita ovat digitalisaatio, kielellisten oikeuksien toteutuminen oikeuslaitoksessa, kaksikielisten hyvinvointialueiden toiminta, Suomen kansalliskielten tilanne sekä viittomakielisten oikeudet. Kertomusta on valmisteltu oikeusministeriössä.

Kertomusten taustaksi on toteutettu vuonna 24 kielibarometri, saamen kieli -barometri sekä viittomakielibarometri. Muita keskeisiä aineistoja ovat erityisesti tilastotiedot, ylimpien laillisuusvalvojien antamat ratkaisut sekä eri ministeriöiden omalta substanssialtaan antamat tiedot sekä viranomaisten ja kieliryhmien tiedot.

Kielilaki suojaa kansalliskielten käyttöä viranomaisten toiminnassa, ja lain soveltamista tapahtuu kaikilla hallinnonaloilla. Hallituksen kertomuksessa kuvataan esimerkiksi kansalliskielten tilannetta koulutuksen ja opetuksen alalla, joka kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriölle, sekä kaksikielisillä hyvinvointialueilla, jotka kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus kokonaisuutena on vielä liian tuore pitkälle menevien vaikutusten asianmukaiseen arviointiin. Myös kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksiin, ruotsin- ja saamenkielisten palveluiden tukemiseen sekä kansalliskielilautakuntiin ja saamen kielen lautakuntaan liittyvä toiminta hakee vielä osittain muotoaan. Haasteita on ruotsinkielisissä palveluissa, etenkin ruotsinkielisten vammaispalveluiden toteutumisessa. Lapin hyvinvointialueella sote-uudistus ja alueen erityistehtävä saamenkielisten palveluiden tukemisessa ovat

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

mahdollistaneet saamenkielisten palveluiden pitkäjänteisen ja suunnitelmallisen kehittämisen, mikä on saanut kiitosta palvelun käyttäjiltä.

Peruskoulussa vain pieni osa oppilaista saavuttaa äidinkielen opetuksessa hyvät taidot. Perustaitojen osaamisen vahvistamiseksi äidinkielen ja kirjallisuuden tuntiresursseja on lisätty alakouluissa syksystä 2025 alkaen.

Toisen kotimaisen kielen pakollisuus osana ylioppilastutkintoa poistui vuonna 2004, ja sen jälkeen ruotsin kirjoittajien määrä on laskenut ja kielen yleinen osaaminen yhteiskunnassa heikentynyt. Yläkoulun seitsemännelle luokalle on lisätty syksystä 24 alkaen yksi vuosiviikkotunti B1-kieleen, joka suurimmalle osalle oppilaista tarkoittaa ruotsia toisena kotimaisena kielenä.

Ammatilliseen perustutkintoon sisältyy sekä äidinkielen että toisen kotimaisen kielen opintoja merkittävästi vähemmän kuin lukiokoulutukseen.

Syksystä 28 alkaen suomalaisen ylioppilastutkinnon voi suorittaa myös englannin kielellä, ja englanninkielinen lukiokoulutus alkaa vuonna 2026.

Oikeusministeriössä on yhteistyössä Tuomioistuinviraston kanssa kehitetty ruotsinkielisiä palveluita vuosina 24—25 — puhun siis koko ajan 2000-luvusta. Samalla on korostettu oikean käsittelykielen varmistamista oikeudessa jo prosessin alkuvaiheessa. Tyytyväinen voi olla huomioon siitä, että vuoden 2019 käräjäoikeusuudistuksen ei ole havaittu merkittävästi heikentäneen ruotsinkielistä palvelua, vaikka yksittäisiä kielteisiä vaikutuksia on tuotu esiin.

Vuonna 2021 valtioneuvoston periaatepäätöksenä annetun kansalliskielistrategian toimenpiteinä oikeusministeriö on tilannut selvityksen englannin kielen aseman vaikutuksesta kansalliskielten elinvoimaisuuteen sekä asettanut suomen kielen selvityshenkilön kartoittamaan ja määrittelemään suomen kielen tilannetta ja haasteita ja tavoitteita. Selvityksen perusteella, vaikka englannin kielen käytön lisääntyminen vaikuttaa kielen asemaan, on suomi yhä vahva maan pääkieli. Tämän asiantilan säilymistä pidetään tärkeänä, ja suomen kielen taito on olennainen osa kaikilla yhteiskunnan alueilla. On kuitenkin niin, että englannin kielen lisääntynyt käyttö on vaikuttanut kansalliskielten asemaan yhteiskunnassa. Suomen kielen kohdalla englannin vaikutukset näkyvät etenkin esimerkiksi korkeakouluissa, joissa englanti vie tilaa suomen kieleltä. Tietysti erilaisista muistakin käytännön haasteista jatkuvasti varmasti kaikki edustajat kuulemme ihmisiltä, kun suomenkielistä palvelua ei ole monissa paikoissa saanut.

Ruotsin kielen asema on vahva. Tämä kuitenkin vaatii suunnitelmallisuutta ja toimenpiteitä viranomaisilta. Haasteita oikeuksien toteutumiselle aiheuttaa viranomaisten ruotsinkielentaitoisen henkilöstön vähäinen määrä sekä ruotsin kielen osaamistason yleinen heikentyminen yhteiskunnassa.

Kotimaisten kielten elinvoimaisuus edellyttää, että niitä myös käytetään aktiivisesti. Hallitus on vahvistanut kielten elinvoimaisuutta muun muassa jatkamalla kansalliskielistrategian ja kielipoliittisen ohjelman toimeenpanoa, tekemällä selvityksiä suomen, ruotsin ja englannin asemasta, kehittämällä ruotsinkielisiä tuomioistuin- ja hyvinvointipalveluja sekä tukemalla saamen, karjalan ja viittomakielen elvytystä. Tuossa äsken luettelin myös näitä koulutusjärjestelmän uudistuksia, jotta esimerkiksi peruskoulussa saavutettaisiin riittävät kielelliset taidot. Näiden toimien kokonaisuus vahvistaa sekä kansalliskielten että kotoperäisten kielten elinvoimaa muuttuvassa ja kansainvälistyvässä Suomessa. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Aittakumpu.

18.05 **Pekka Aittakumpu ps:** Arvoisa puhemies! Suomeksi, kiitos: suomeksi hoivakodeissa, suomeksi mainoksissa, suomeksi ravintoloissa ja korkeakouluissa, Suomessa suomeksi.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen kieli ansaitsee Suomeksi, kiitos -kampanjan joka ikinen päivä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Keskisarja.

18.05 **Teemu Keskisarja ps:** Arvoisa puhemies! Jos lausun v-sanan — väestönvaihto — opponentit jankkaavat salaliittoteoriaa ja laitaoikeistoa. Voitan väittelyn pystyyn lähdeviitteillä historiaan ja tilastotieteeseen. Mutta vaihtelun vuoksi siirryn k-sanaan: kielenvaihto.

Hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta vuonna 2025 todistaa, että kielenvaihtokaan ei ole salainen teoria vaan julkinen käytäntö. Supisuomalaiset ja supisuomenruotsalaiset sekoilevat toisilleen englanniksi. Virastot kiusaavat kotimaisia asiakkaita englanninkielisillä opasteilla ja nimillä. Onpahan ”pop-up-pisteitä”, ”walk-in-neuvontaa” ja harrastusten ”happy hour”. Kielenvaihto kärjistyy sivistyksen ytimessä. Suomen Akatemia kinuaa suomenkielisiltä tutkijoilta hakemuksia vain englanniksi. Korkeakoulut kansainvälistymiskiimassaan polkevat kansalliskieliä. Ne rikkovat yliopistolakia ja kielilakia englanninkielisillä ohjelmillaan.

Arvoisa puhemies! En tietenkään karsasta käännöskirjallisuutta tai englanninkielistä rokkia, myöskään suomalaisyhtyeillä. Luonnollisesti hyväksyn englannin natiivin ja kannatan vieraiden kielten oppimista. Kun puhumme Suomessa englantia turistille, niin se on fine, ole meidän vieraamme. En tietystikään kiellä lainasanoja. Jokainen kielimies tietää, että niitä tulvehtii sekä suomalais-ugrilaisessa että indoeurooppalaisessa kielihistoriassa. Mutta vihaan kielenvaihtoa henkeen ja vereen. Vihaan suomen häpeilyä ja hylkimistä. Kammoksun aikalaista, joka kieltää äidinkielen ikiarvon.

Kansalliskielillämme on yhteinen perivihollinen, ylikansallinen pakkoenglanti. Joku ehkä huudahtaa englannin puolesta, että se nyt on vain tätä päivää. Väärin. Äidinkieli ei ole arkiston pölyä vaan pääkopan terävin työkalu. Kielenvaihto tyhmistää tänään ja huomenna. Ylikansallinen pakkoenglanti tuottaa tasapäisiä tompppeleita.

Kielenvaihtoa vastaan auttaa kielitaistelu ainoastaan. Kielitaistelemine luonnistuu ilman väkivaltaa. Annan esimerkin. Kaikille kansanedustajille satelee tällaisia kutsuja: ”tervetuloa after workeille”, ”tervetuloa talk and walkiin”, ”tervetuloa innovation lane -alueelle”, siis suomenkielisiin tapahtumiin, ”save the date” ja ”last call”. [Naurua] Minä vastaan kohteliaimmin, että ei käy äidinkielen väkisinmakaaminen. Kun suomenkielisen tapahtuman kutsu raiskaa suomen kieltä, niin järjestäjä hankkikoon ulkomailta yleisön ja ennen kaikkea rahoituksen.

Arvoisa puhemies! Rakkaat supisuomalaiset ja supisuomenruotsalaiset ihmiset, seuratkaa esimerkkiäni ja ensi töiksenne tuhotkaa kielenvaihtokutsut sähköpostista. Julistakaamme totaalinen sota äidinkielen väkisinmakaajille.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan muutama debattipuheenvuoro tähän. Siellä oli ainakin edustaja Kiuru, Pauli, ja sitten on siellä toisella laitaa myöskin. — Kiuru, Pauli, olkaa hyvä. — Tuleekohan ääni? Ei taida kuulua.

18.10 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): No niin, uusi yritys. — Arvoisa rouva puhemies! Suomen kansalliskielistä kannattaa pitää huolta, ja aivan kuten edellisessä puheessa sanottiin, pidetään suomi suomena ja ruotsi ruotsin kielenä. Tällainen sekamelska, mihin laitetaan sekaan englantia tai muuta, ei ole kovin fiksumaa eikä sivistynyttä.

Suomen kieli on rikasta. Esimerkiksi jäänmurtajat Kontio, Otso, Voima, Urho ja Sisu — aivan loistavia nimiä, jotka kuvaavat suomalaista identiteettiä, suomalaista luonnetta. Sen sijaan englanninkieliset tai mahdollisesti latinankieliset väännökset eivät sitä niin onnistuneesti yleensä tee.

Sama huomio näistä kutsuista: kyllä itseänikin häiritsee, kun kotimaisilta virastoilta, yrityksiltä tulee kutsuja, joista hakemalla saa hakea suomen kieltä tai ruotsin kieltä, eikä sitä ehkä sieltä löydykään, tai sitten lopusta löytyy joku, että vastaukset tähän lomakkeeseen, jos sitäkään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Joo, kiitoksia. — Täällä ovat debattipuheenvuoron pyytäneet Nieminen, Reijonen, Löfström, Wickström, Niemi ja Strandman. Ne otetaan, ja sitten ministereitten vastaukset. — Nieminen, olkaa hyvä.

18.11 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tosiaan suomen kieli on kaunista, ja olkaamme kaikki ylpeitä siitä, että meillä on oma kieli vielä. Olemme katoavaa kansaa, ja kukaan muu ei puolusta meidän kieltämme kuin me itse.

Suomen kieli on paljon enemmän kuin väline viestintään: se on meidän ajattelun, tunteiden ja identiteetin perusta. Suomen kieli on erityinen myös siksi, että se kantaa mukanaan meidän historiaa ja ainutlaatuista tapaa hahmottaa tätä meidän todellisuutta. Sen sanat ja rakenteet ja ilmaisutavat heijastavat suomalaista luontosuhdetta, ajattelun täsmällisyyttä ja joskus myös tätä hiljaisuutta, mitä kansamme vaalii.

Haluan nostaa tässä vielä erityisen tärkeän yksityiskohdan alueellisista murteista ja kielistämme myös alueilla, missä ne eivät ole mitään huonoa ja huolimattomaa kieltä vaan rikastuttavat ja ovat elävää kansankieltämme, nekin. Haluaisin, että niiden arvostus jollain tavalla tässä yhteiskunnassa myös ymmärrettäisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, vastauspuheenvuoro.

18.12 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen kieli, tuo meidän kieleemme. Hoitajien tulee osata suomen kieltä ja kommunikoida potilaiden ja vanhusten kanssa sillä tavalla, että he tulevat ymmärretyiksi. Muuta ei voi hyväksyä, ei kerta kaikkiaan voi muuta hyväksyä. Meidän kannattaa olla ylpeitä suomen kielestä. Ihan niin kuin Ranskassa ja Virossa: heillä vaaditaan palvelua heidän omalla kielellään, ja se on ihan oikein. Kyllä me rinta rottingilla voidaan ihan sanoa, että suomeksi, kiitos.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Löfström.

18.13 **Mats Löfström r** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kielikertomus osoittaa, että ruotsinkielisten tyytyväisyys digipalveluihin on laskenut entisestään ja että ongelmat ovat laaja-alaisia. On selvää, että tällä alueella tarvitaan toimenpiteitä.

Ärade fru talman! Språkberättelsen ger en tydlig signal: Lagstiftningen fungerar bara om den efterlevs i praktiken. Ett tvåspråkigt Finland kräver resurser, ansvar och politisk vilja så att människor kan få service på svenska och på finska på lika villkor. Det handlar ytterst om vardag, rättigheter och tillit till samhället.

Tvåspråkigheten är en rikedom för Finland. Det är avgörande för att infria förpliktelseerna gentemot Åland samt är en styrka i vårt nordiska sammanhang, som är alldeles särskilt viktigt i den oroliga tid vi nu lever i.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wickström.

18.14 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, värderade fru talman! Hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta antaa todella hyvän kokonaiskuvan siitä, miten meidän molemmat kansalliskielet voivat, sekä suomi että ruotsi.

När det kommer till svenska språkets ställning är jag tyvärr trots allt väldigt orolig över vad som står angående vården i den här rapporten. Det kommer helt klart och tydligt fram att efter vårdreformen har de svenska strukturen blivit sämre.

Eli ruotsinkieliset rakenteet sosiaali- ja terveyspalveluissa ovat huomattavasti heikentyneet soteuudistuksen jälkeen. Meillä monia palvelualoja, esimerkiksi lasten psykiatrasta osastoa, ei löydy tällä hetkellä Suomesta ruotsin kielellä. Tämä on todella huolestuttavaa ja mielestäni sellainen asia, johon myöskin tässä talossa pitää kiinnittää huomiota.

Det som ändå är det goda är att också under den här regeringsperioden har det skett positiva framsteg. Till exempel ska vi få en permanent räddarutbildning på svenska i Helsingfors.

Toivon, että Helsingin Pelastuskoulun status saadaan nyt myöskin lakiin kirjattua kunnolla, jotta rahoitus saadaan turvattua myöskin ruotsinkielistä koulutusta varten.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, vastauspuheenvuoro.

18.15 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Puheenvuoroni lähti siitä liikkeelle, kun edustaja Keskisarja piti äsken todella hyvän puheenvuoron. Kyllä Suomessa täytyy ohjauksen ja opastuksen löytyä myöskin suomeksi. Kotipaikkakuntani terveysasemalle ilmestyi sisään mennessä ovenpieleen painonappi ja tämän yläpuolelle iso kyltti ”Call staff”, ei mitään muuta opastusta. Voitte arvata, että Lempäälän mammat ja papat, kun tulivat sinne terveysasemalle, ihmettelivät aika pitkään,

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

että mitähän täällä nyt pitäisi tehdä ja mikähän kyltti tuo mahtaa olla. Suomessa täytyy löytyä myöskin suomen kieltä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman näyttää olevan myöskin puhujalistalla ensimmäisenä. Sopiiko, että muutetaan se varsinaiseksi puheenvuoroksi, koska ehditään vielä ottaa se varsinainenkin puheenvuoro? — Joo, olkaa hyvä, varsinainen puheenvuoro. — Siirrytään siis puhujalistalle, ja ministerit joutuvat hetken aikaa odottamaan. Puolelta eli 18.30 vaihdetaan aihetta, mutta sitä ennen ehditään ottaa vielä näitä puheenvuoroja. [Jaana Strandman: Oliko, arvoisa puhemies, nyt pyydetty puheenvuoro?] — Juu, varsinainen puheenvuoro, joo.

18.17 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies, kunnioitettu ministeri! Suomessa suomeksi, kiitos. Äidinkielemme on suomi isänmaassamme. Suomi elää murroskohdassa, jossa kieleen liittyvät valinnat ohjaavat yhteiskunnan tulevaisuutta. Kieli toimii kulttuurin, identiteetin ja yhteenkuuluvuuden perustana. Suomen kieli yhdistää kansaa ja takaa jokaiselle mahdollisuuden osallistua yhteiskuntaan tasavertaisesti.

Suomen kieli on kulkenut pitkän matkan. Varhaisina vuosisatoina hallinnon kielet olivat muita kuin suomi ja suomi eli arjessa. 1500-luvulla Mikael Agricola loi kirjakielen perustan, mikä mahdollisti ajatusten ilmaisun kirjoitetussa muodossa. Myöhemmin suomen asemaa vahvistettiin koulutuksessa, kirjallisuudessa ja julkisessa elämässä ja suomesta kehittyi laaja-alainen sivistyskieli, joka yhdistää ihmisiä sukupolvesta toiseen.

Viime vuosien kehitys osoittaa, että englannin käyttö arjessa lisääntyy. Monilla aloilla se tukee kansainvälistä toimintaa, mutta suomen heikkeneminen arjen tilanteissa luo ongelmia. Osa ikäihmisistä välttelee paikkoja ja palveluja, joissa he eivät voi asioida suomeksi, ja tämä herättää huolta yhdenvertaisuudesta ja turvallisuudesta.

Arvoisa rouva puhemies! Suomessa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tulee olla saatavilla suomeksi. Yhteinen kieli potilaan ja hoitohenkilökunnan välillä on potilasturvallisuuden, hoidon laadun ja potilaan oikeuksien perusedellytys. Riittämätön kielitaito lisää väärinymmärrysten riskiä, vaikeuttaa hoidon toteutusta ja voi johtaa vakaviin vahinkoihin. Alkuvuodesta 2025 julkaistun kyselyn mukaan jopa 80 prosenttia hoitajista kokee ulkomailta rekrytoitujen työntekijöiden kielitaidon riittämättömäksi ja yli puolet on kohdannut kielitaidon puutteista johtuneita vaaratilanteita. Työnantajan vastuu edellyttää selkeää suullista ja kirjallista suomen kielen taitoa koko maassa. On ilahduttavaa, että uusi sosiaali- ja terveysministeri Rydman aikoo puuttua tähän haasteeseen.

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksessa ja koulussa suomen kielen taito muodostaa oppimisen ytimen. Se mahdollistaa opetuksen ymmärtämisen, tärkeiden perustaitojen, lukemisen ja kirjoittamisen, oppimisen, ystävyyssuhteiden rakentumisen ja osallisuuden. Nykyhallitus on lisännyt kaksi vuosiviikkotuntia lukemiseen ja kirjoittamiseen, jotta nämä tärkeät perustaidot tulevat saavutettua. Jos kielitaito jää heikoksi, syntyy eriytymisen riski ja huomattavaa osaamistason vajetta, ja tällä on yhteys jatko-opintoihin ja työelämään.

Tälläkin hetkellä on kaupunkeja, joissa perusopetuksessa on jopa yli 40 eri kieltä. Meistä jokainen ymmärtää, että tämä haastaa oppimisen, kasvamisen ja kehittymisen. Maahantulijalla ja ulkomaalaisella tulee olla oma vastuu sen maan kielen oppimisesta, jonne hän tulee. Kielen oppiminen on parasta kotiutumista ja sopeutumista yhteiskuntaan ja toiseen kulttuuriin sekä työllistymiseen.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Ruotsin, saamen ja viittomakielten asemaa tulee kunnioittaa, mutta suomen kielen vahva asema on koko maan kehityksen perusta. Suomen kieli yhdistää, tuo turvaa ja rakentaa yhteistä todellisuutta.

Arvoisa puhemies! Sanon tämän suomeksi, kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vielä edustaja Löfström ehditään ottaa, ja sitten on ministereitten vuoro, ja sitten siirrymmekin toiseen aiheeseen.

18.21 Mats Löfström r: Ärade fru talman! Språkkunskaper är grunden för ett tvåspråkigt land där offentlig service fungerar på två språk, inte bara enligt lagen utan också i praktiken. Utan människor som kan svenska upphör den tvåspråkiga förvaltningen i realiteten att fungera. Därför är det avgörande att undervisningen i svenska tryggas i hela utbildningssystemet. Det är mycket positivt att regeringen under denna mandatperiod har utökat timresurserna i svenska i skolan. Det krävs också stabila strukturer och tillräckliga resurser för svenskspråkig utbildning på alla nivåer — från småbarnspedagogik till yrkesutbildning och högskolor — så att utbildningsstigarna hålls öppna oavsett modersmål.

Den svenskspråkiga högskoleutbildningen har en särskild strukturell utmaning: Årskullarna är mindre än på finska. Det sätter press på finansieringen och gör det svårt att upprätthålla små men nödvändiga ämnen, trots att de är avgörande för att utbildning ska kunna erbjudas på svenska inom många samhällssektorer. Åbo Akademi har ett lagstadgat specialuppdrag att tillgodose behovet av svenskspråkig universitetsutbildning och forskning i Finland. Ett sådant uppdrag måste också åtföljas av tillräckliga resurser. Jag anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning om hur finansieringen långsiktigt kan tryggas, så att uppdraget också i framtiden kan fullgöras i praktiken. Samtidigt är det viktigt att den svenskspråkiga utbildningen vid Helsingfors universitet och Aalto-universitetet har stabila förutsättningar, liksom Hanken, Arcada och Novia.

På gymnasial nivå måste de översättningsfel som förekommit i studentproven och försatt svenskspråkiga abiturienter i en sämre ställning tas på större allvar. Här måste råda nolltolerans. Rättvisa prov är en grundläggande fråga om likvärdig utbildning och rättssäkerhet.

Ärade talman! Vi måste också kontinuerligt säkerställa svenskspråkig utbildning inom polisväsendet, räddningsbranschen och sjöbevakningen. En ny svenskspråkig poliskurs har inletts i januari, en ny svenskspråkig kurs för sjöbevakare planeras. Helsingfors Räddningsskola behöver resurser och lagstöd för en permanent utbildning på svenska vid sidan av Räddningsinstitutet i Kuopio. Dessa utbildningar är centrala för att säkerställa myndighetsservice på svenska i hela landet. Samtidigt kräver just de här frågorna långsiktig intressebevakning och kontinuerlig uppföljning, något som är ytterst viktigt för svenska riksdagsgruppen.

Ärade talman! Digitaliseringen är både en möjlighet och en utmaning för tvåspråkigheten. Den öppnar nya möjligheter, men det är centralt att svenskan byggs in redan när systemen utvecklas. Om svenskan läggs till i efterhand blir resultatet ofta sämre, dyrare och ibland helt uteblivet. Då riskerar den svenska servicen att halka efter och språkliga rättigheter att åsidosättas. Detta gäller inte minst statliga system som används på Åland, både för medborgare samt internt inom statliga myndigheter på Åland. Ett tydligt exempel är Migrationsverkets UMA-system för utlänningsärenden, som fortfarande endast

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

finns på finska trots att JK konstaterat att det strider mot språklagen och självstyrelselagen. Det är inte acceptabelt, och det är viktigt att översättningen av systemet nu blir klart.

Språkberättelsen visar att svenskspråkiga blir allt mindre nöjda med digitala tjänster och att problemen är omfattande. Det visar att detta område kräver åtgärder.

Ärade talman! Även statliga bolag och bolag med statlig majoritetsägare har ett ansvar i språkfrågan. När Finnair återinförde svenskan i sina flygutrop visade det att förändring är möjlig när språk tas på allvar. Många skrev till Finnair, också jag, och jag diskuterade saken med bolagets ledning. Den avgörande betydelsen var ändå att ägarstyrningsminister Joakim Strand drev den här frågan så hårt. Det visar hur viktigt det är att ministrar från regeringen håller hårt på det svenska, vilket inte är bort från det finska.

När större statliga reformer genomförs måste den språkliga dimensionen alltid beaktas från början. Tingsrättsreformen för två mandatperioder sedan, då alla svenskspråkiga tingsrätter utom den på Åland lades ned, visar hur reformer inte får göras.

Samtidigt finns också positiva steg. Att språkprovet som behövs för statliga tjänster nu är avgiftsfritt för personer med student- eller högskoleexamen stärker tillgången på tvåspråkig personal som är behörig att söka statliga tjänster. Svenskkunskaperna i ministerierna har minskat, vilket också indirekt påverkar Åland, och vi hoppas att denna reform bidrar till att vända den utvecklingen. Men staten bör också bredare i sin personalpolitik värdera språkkunskaper högre och aktivt uppmuntra användningen av svenska.

Ärade talman! Språkberättelsen ger en tydlig signal: Lagstiftningen fungerar bara om den efterlevs i praktiken. Ett tvåspråkigt Finland kräver resurser, ansvar och politisk vilja så att människor kan få service på svenska och finska på lika villkor. Det handlar ytterst om vardag, rättigheter och tillit till samhället. Tvåspråkigheten är en rikedom för Finland, det är avgörande för att infria förpliktelserna gentemot Åland samt är en styrka i vårt nordiska sammanhang, som är alldeles särskilt viktigt i den oroliga tid vi lever.

Arvoisa puhemies! Digitalisaatio on sekä mahdollisuus että haaste kaksikielisyydelle. Se avaa uusia mahdollisuuksia, mutta samalla on keskeistä, että ruotsin kieli rakennetaan järjestelmiin jo niiden kehitysvaiheessa. Mikäli ruotsi lisätään vasta jälkikäteen, on tulos usein huonompi ja kalliimpi ja toisinaan ruotsin kieli unohtuu kokonaan. Tällöin vaarana on, että ruotsinkielinen palvelu laahaa perässä ja kielelliset oikeudet voivat jäädä huomioimatta. Tämä koskee Ahvenanmaalla erityisesti kansalaisten käyttämiä valtion järjestelmiä sekä valtion viranomaisten käyttämiä sisäisiä järjestelmiä Ahvenanmaalla. Hyvä esimerkki on Maahanmuuttoviraston ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmä UMA, joka edelleen on olemassa ainoastaan suomeksi, vaikka oikeuskansleri on todennut tämän olevan ristiriidassa kielilain ja Ahvenanmaan itsehallintolain kanssa. Tämä ei ole hyväksyttävää, ja on tärkeää, että järjestelmän käännös nyt valmistuu.

Kielikertomus osoittaa, että ruotsinkielisten tyytyväisyys digipalveluihin on laskenut entisestään ja että ongelmat ovat laaja-alaisia. On selvää, että tällä alueella tarvitaan toimenpiteitä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluaako ministeri Meri käyttää puheenvuoron? Entä Talvitie? — Kyllä.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

18.27 Oikeusministeri Leena Meri: Arvoisa puhemies! Kiitos. Puhun sen verran lyhyesti, että ministeri Talvitiekin saa kommentoida, kun tuli ystävällisesti myös tähän paikalle. Tämä kielikertomushan on koko valtionhallinnon, kaikkien ministeriöiden. Tämä kertomus sisältää paljon substanssia, josta on muillakin hyvin paljon osaamista.

Kiitan hyvistä puheenvuoroista. Täytyy sanoa, että yrityksissä ja viranomaisissa ja kaikissa kylteissä ja tämäläisyyksissä voisi kyllä nyt järkeä käyttää. Toki me voimme joutua tulevaisuudessa tekemään yrityksille ja muutenkin jopa velvoittavaa lainsäädäntöä, että pitää löytyä esimerkiksi ruokapaikoista suomeksi kaikki ruoka-allergeenit ja muuta. Mutta täytyy ajatella, että minkä ihmeen takia laitetaan noin. Minä en edes saanut oikein selvää, mikä ”k-staffi” vai mikä se oli, minne teidän piti mennä. Kiireessä menet jonnekin, et tiedä, mitä siinä lukee, onko se K-käytävä vai mikä ”kstaffi” se on. Kyllähän pitäisi järkeä käyttää.

Meillä on niin rikas ja kaunis kieli. Minä olen joskus miettinyt noita meidän sanontoja. Katsokaa niitä, ne ovat hauskoja. Niin kuin ”peninkulma” — minä en tiedä, tietääkö moni, että siitä, kuinka kauas koiran haukkuma kuuluu, se matka on tullut. Meillä on ihan valtavan hyviä tällaisia.

Sitten tuosta ruotsin kielestä: Ymmärrän nuo haasteet, mutta sitten on sekin, että kun tuolta katsoin tiedoista, että on ruotsin kielen osaamistason yleinen heikkeneminen yhteiskunnassa, niin miten ihmiset saadaan motivoitua opiskelemaan, kun se ei oikein ase ohimolla onnistu, niin sanotusti ase ohimolla, pakotettuna. Itse tykkään opiskella kieliä, mutta esimerkiksi ruotsia tulee käytettyä sen verran harvoin, että kyllä minä nyt pienessä porukassa vähän ruotsia puhun, mutta kyllä se haasteellista on. Kunnioitan, että uskallatte puhua suomea julkisestikin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja ministeri Talvitie.

18.29 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie: Arvoisa puhemies! Kiitos edustajille esiin nostetuista asioista. Ajattelin lyhyesti kommentoida sivistyshallinnon uudistusta ja Kotuksen eli meidän Kotimaisten kielten keskuksen tilannetta ja sitten tätä, miten korkeakouluissa englannin kieltä opetetaan, ja toisaalta sitten, miten suomen ja ruotsin kieli turvataan.

Jonkin verran on noussut huolta tästä Kotimaisten kielten keskukselta ja sen tehtävistä. Tehtävät on edelleen turvattu. Meillä on tosiaan tämän vuoden alusta tullut tämä sivistyshallinnon uudistus, eli 11 opetus- ja kulttuuriministeriön virastoa on yhdistynyt viiteen. Kotimaisten kielten keskus, Kotus, on nykyään yksi Opetushallituksen osasto, mutta sillä on edelleen laissa samat tehtävät ja vastuut, ja vaikka se ei enää ole oma virasto ja näistä 11 virastosta on tullut viisi virastoa, niin edelleen nämä palvelut samalla tavalla turvataan. Eli kyse on enemmän siitä, että me saamme sieltä hallinnosta tehokkuutta ja resurssien yhteensovittamista.

Sitten näistä korkeakoulujen opetus- ja tutkintokielistä.

Meillä on laissa korkeakoulut, joissa kieli on suomi, korkeakoulut, joissa on kieli ruotsi, ja korkeakoulut, joissa se on suomi ja ruotsi, ja muilla korkeakouluilla se on pääsääntöisesti suomi. Mutta meidän laki myöskin mahdollistaa sen, että korkeakoulut voivat opetus- ja tutkintokielenä käyttää muuta kuin suomea ja ruotsia. Nyt nähdään se, että se englannin rooli on vahvistunut, ja senpä takia me ollaan reagoitu siihen kahtalaisesti. Toisaalta on tehty kansalliskielistrategia ja kielipoliittinen ohjelma, ja niillä

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

vahvistetaan suomen ja ruotsin asemaa akateemisina ja hallinnollisina kielinä. Toisaalta korkeakouluja ohjataan myöskin tarjoamaan palvelut ja opetusta useilla kielillä yhdenvertaisesti. Tarkoituksena ei ole sinänsä rajoittaa englanninkielistä tarjontaa vaan varmistaa, että nämä kansalliskielet säilyvät täysipainoisina opetus- ja tutkintokielinä ja että englanninkielinen koulutus täydentää, ei korvaa sitä suomen- ja ruotsinkielistä koulutusta.

Nyt meillä on tullut tällaisia toiminnallisesti kaksikielisiä ja kielituettuja tutkintoja, joissa siis ensin saatetaan aloittaa englannin kielellä mutta heti lisätään sitä suomen tai ruotsin kielen osuutta siinä opetuksessa. Näin ollen esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalle valmistuessa täytyy olla joko ruotsin tai suomen kielen riittävät taidot, jotta voi ajatella, että työllistyy Suomessa sosiaali- ja terveysalalle. Eli vaikka aloittaa englanninkielisen tutkintokoulutusohjelman, niin sitä englanninkielisyyttä vähennetään ja suomen tai ruotsin kielen opetusta sitten lisätään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.32.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.48.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Antikainen poissa, edustaja Rasinkangas poissa. — Edustaja Seppänen paikalla, olkaapa hyvä.

19.48 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa rouva puhemies! ”Katso pohjoista taivasta. / Ei se ole mustaa samettia, / joka syventää Pohjantähden loiston. / Se on korkea vastaavuus Karhujen tähtien / ja Kalevan miekan nimeen, / mustaan puristuneitten kiteitten / vaaleaa loistoa siellä, / missä on hanki hangen jälkeen, / pakkasen kimaltavaa kovuutta, / metsä metsän jälkeen / ja talojen lämmin, työn ja / rakkauden lämmin ja kielessä / laulavat kauneimmat sanat / sen taivaan alla.” Tässä oli ote yhden lempirunoilijani Helvi Juvosen runosta Kalliopohja. Runo kuvaa hyvin, miten kaunis ja omalaatuinen kieli meillä on. Kielemme ei ole itsestäänselvyys.

Keskisen Lapin alkuperäiskansan, metsäsaamelaisten, kieli hävisi 1800-luvulla. Tuo kieli on kuitenkin säilynyt elinvoimaisena poronhoitosanastossa, ja kieltä elvytetään ja tutkitaan paraikaa.

Me suomen kielen puhujat olemme hyvin pieni kielivähemmistö maailman mittakaavassa. Meidän on huolehdittava omasta kielestämme ja puolustettava sitä. Eduskunnalle annetun kielikertomuksen mukaan suomen kielitilanne muuttuu nopeasti: vieraskielisten määrä kasvaa, suomea, ruotsia ja saamea puhuvien määrä vähenee, ja samalla englannin kielen käyttö arjessa yleistyy erityisesti pääkaupunkiseudulla ja korkeakouluissa. Raportin viesti on selvä: suomen kielen asema ei ole itsestäänselvyys. Kun suomalainen ei saa palvelua omalla äidinkielellään ravintolassa, korkeakoulussa tai viranomaisen luona, suomen kielen elinvoimaisuus kaventuu hiljalleen. Tätä kehitystä ei

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

pidä hyväksyä. Kieli on perusoikeus, ja sen rapautuminen tapahtuu usein hitaasti, ikään kuin sammakkoa keitetäisiin. On hälyttävää, että ikäihmiset välttelevät Helsingin ravintoloita, koska eivät osaa asioida englanniksi, ja ihmiset turhautuvat, kun eivät ymmärrä englanninkielisiä opasteita. Sivistysvaltiossa kenenkään ei tule tuntea häpeää siitä, että asioi suomeksi, omalla äidinkielellään. Siksi perussuomalaisten mielestä Suomen tulee seurata esimerkiksi Viron ja Ranskan mallia ja velvoittaa palveluntarjoajat tarjoamaan palvelua myös suomeksi.

Arvoisa rouva puhemies! On myös todettava, että Suomen vähemmistökielipolitiikka on epäjohtonmukaista. Meänkieltä ei Suomessa tunnusteta vähemmistökielen asemaan. Meänkieltä puhutaan Suomen ja Ruotsin rajalla Tornionjokilaaksossa. Ruotsissa meänkieli on virallinen kansallinen vähemmistökieli. Toisin sanoen Ruotsi turvaa Suomen rajaseudun kieliperintöä paremmin kuin Suomi itse. Tämä on erikoinen ja epäoikeudenmukainen tilanne, joka osoittaa, että suomalaisperäinen kieli voi jäädä oman maan kielipolitiikassa paitsioon, vaikka sen elvyttämisen pitäisi olla luonnollinen osa kansallista identiteettiämme.

Meidän tulisi pystyä tukemaan myös karjalan kielten elvyttämistä. Karjalainen kulttuuri on osa meidän omaa kulttuuria ja historiaa. Karjalaiset menettivät paljon, mutta juuret ovat syvällä ja sitkeässä. Vielä kun noita juuria on olemassa, tulisi meidän vahvistaa niitä.

Suomen kieli ja kulttuuri ovat aivan valtavan rikkaat. Me emme tarvitse kulttuurin rikastamista ulkomailta. Meidän tulee nostaa esiin ja arvoonsa suomen kielen moninaiset murteet ja ilmaisut. Murre on mitä ihanin osoitus kulttuurin rikkaudesta.

Ulkomaalaisten hoitajien kielitaitoon on puututtava. Jokainen vanhus ansaitsee elämänsä viimeisinä vuosina hoitoa ja turvaa omalla äidinkielellään. Kielitaidottomuus muodostaa myös merkittävän potilasturvallisuusriskin terveyspalveluissa.

Arvoisa puhemies! Suomen kieli tarvitsee aktiivista ja rohkeaa puolustamista. On poliittinen tehtävämme varmistaa, että Suomi säilyy vahvana ja elinvoimaisena kaikilla elämänaloilla lapsille, aikuisille ja vanhuksille. Tämä on sivistysvaltion velvollisuus. Siksi sanonkin: suomeksi, kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vielä edustaja Löfström, poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

6. Vaalirahoituksen valvonta aluevaaleissa 2025 – Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus

Kertomus K 21/2025 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Sieltä ensimmäinen puheenvuoro, edustaja Kaarisalo.

Keskustelu

18.33 Riitta Kaarisalo sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä nyt käsillä olevassa asiakohdassa ja seuraavassa käsitellään tosiaan Valtiontalouden tarkastusviraston kertomuksia vaalirahoituksen valvonnasta vuoden 25 alue- ja kuntavaalien osalta.

Ihan ensiksi totean sen, että on äärettömän arvokasta ja tärkeää, että me täällä eduskunnassa tätä tietoa saamme, koska se tuottaa meille hyvää pohjaa arvioida myös sitä, onko nykyinen lainsäädäntö tämän vaalirahoituksen osalta riittävän hyvällä tolalla. Ehkä toteaisin näin, että kun me puhutaan ylipäätään avoimista ja rehellisistä vaaleista, niin silloin me puhutaan kyllä siitä, mikä on länsimaisen demokratian yksi tärkeimpiä kulmakiviä. Meille suomalaisille tämä nyt sinänsä on itsestäänselvyys, mutta näemme maailmalta lukuisia esimerkkejä siitä, että näin ei kaikkialla ole.

Oikeastaan se, miksi tämä säätely ylipäätään on tärkeää, on se, että kun puhutaan poliittisen toiminnan rahoittamisesta, niin läpinäkyvyys tässä vaalirahoituksessa vahvistaa nimenomaan kansalaisten luottamusta politiikkaan ja poliittisiin toimijoihin, ja toisaalta valvonta myös osaltaan sitten ehkäisee mahdollisia väärinkäytöksiä. On äärettömän tärkeää, että äänestäjillä on todella aito mahdollisuus saada tietää, mistä puolueet tai sitten tahot, jotka ehdokkaita asettavat, ovat saaneet kampanjaansa rahoitusta.

Oikeastaan uskoisin, että tässä keskustelussa tullaan aika paljon kiinnittämään huomiota näihin huomioihin, joita tarkastusvirasto näissä kertomuksissaan nostaa esille. Itse haluan korostaa edelleenkin sitä huolta, mikä liittyy tarkastusviraston rajallisiin tiedonsaantioikeuksiin, eli nykytilanteessa tarkastusvirastolla ei ole oikeuksia saada lisätietoja kampanjan tukea antaneilta ja kampanjalle palveluita tai tuotteita toimittaneilta tahoilta. Sitten toisaalta taas omanlaisia huoliaan liittyy niin sanottuun jälki-ilmoitukseen, mikä tulee vaalikampanjaa varten otettuun lainaan.

Semmoisena yleisenä kokoavana huomiona haluan tuoda esille sen, että VTV todella katsoo, että tätä vaalirahoituslakia tulisi edelleen harmonisoida ja selkeyttää erityisesti samanaikaisesti järjestettävien alue- ja kuntavaalien osalta, ja tähän työhön kyllä henkilökohtaisestikin kannustan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko.

18.36 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Täytyy kiittää Valtiontalouden tarkastusvirastoa tärkeästä työstä ja selkeästä raportista. Läpinäkyvä vaalirahoitus on toimivan demokratian edellytys, ja on hyvä, että tässä maassa on tahoja ja yksityisiä kansalaisiakin, jotka ovat valmiita rahoittamaan tätä kautta parhaaksi katsomiaan ehdokkaita ja sitä kautta osallistumaan demokratian prosessiin.

Raportissa on positiivista se, että tämän niin sanotun vapaaehtoisen ennakkoilmoituksen käyttö — jolla ehdokas voi sitten jo etukäteen äänestäjilleen kertoa, mistä hänen rahoituksensa on peräisin, ja sitä kautta antaa äänestäjille selkeän kuvan niistä rahoittajista — on kasvanut vaali vaalilta. Tässä mielessä varmasti se viesti on mennyt ehdokkaille

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

hyvin perille, että sillä voi olla myös vaikutusta kansalaisten äänestyskäyttäytymiseenkin siinä, kuinka avoimesti ehdokkaat ovat valmiita kertomaan siitä vaalirahoituksesta.

Toki ehkä se on valitettavaa, että tarkastusraportin mukaan lopulta vain 42 prosenttia niistä ilmoitusvelvollisista, eli varsinaisiksi tai varavaltuutetuiksi päässeistä, on tehnyt tämän ilmoituksen. Muutenkin olisi kyllä syytä pohtia, olisiko tätä jälkikäteistä ilmoitusvelvollisuutta syytä laajentaa koskemaan ihan jopa kaikkia ehdokkaita. Välttämättä alue- ja kuntavaaleissa tämä ei ole niinkään ongelma, mutta kun olemme nähneet eduskuntavaaleissa, että siellä on erittäin suuriakin kampanjabudjettejakin käytetty ilman, että siitä on täytynyt tehdä minkäänlaista ilmoitusta, mikäli ehdokas ei ole tullut valituksi eikä ole päätenyt myöskään varaedustajaksi, niin ehkä läpinäkyvyyden lisääminen olisi hyvä tässäkin suhteessa ja ulottaa se ilmoitusvelvollisuus sitten kaikkiin itse ehdokkaisiin.

Vielä loppuun sinällään tietysti positiivinen huomio vaaleihin käytetyistä euroista. Nytkin viimeisimmissä aluevaaleissa tultiin monta sataa euroa alaspäin, ja jos keskimäärin ehdokas käyttää 1 261 euroa aluevaaleihin, niin ehkä voidaan sanoa, että tällaisessa pohjoismaisessa mittakaavassa tämä on erittäin pieni summa. Silläkkin rahalla monet ehdokkaat ovat onnistuneet pääsemään lävitse, joten ehkä tässä suhteessa ei tarvitse korostaa sitä, että vaaleissa pelkästään raha ja taloudellinen valta ratkaisevat, vaan kyllä myös sillä ehdokkaallakin on merkittävä merkitys siinä, tuleeko hän valituksi vai ei.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

18.38 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kahden edellä käytetyn puheenvuoron jälkeen on mukava jatkaa. Ihan samalla tavalla ajattelen näistä, ja jätän omasta puheenvuorostani vastaavat kohdat pois.

Suoraan tässä raportissa sivulla 37 olevasta kuvio 9:stä haluan sanoa: se on juuri se kuvio, johon tässä edustaja Kokko äsken viittasi, että aluevaaleissa vuonna 2022 keskimääräiset kampanjakulut olivat 1 684 euroa ja nyt sitten viime kevään aluevaaleissa 1 261 euroa eli selvästi vähemmän.

Tietysti tässä yhteydessä voi spekuloida silläkin, oliko kiinnostus aluevaaleja kohtaan laimeampi vuonna 2025. Paljon keskusteltiin siitä, voivatko kansanedustajat olla niin sanotusti kolmellakin pallilla, eli kansanedustajina, aluevaltuutettuina ja mahdollisesti vielä aluehallituksissa ja sitten kunnanvaltuutettuina ja kunnassakin vielä jossain muussa tehtävässä. Itse kun nyt niin sanotusti istun näillä kolmella pallilla, niin ajattelin, että Helsingissä, joka hoitaa sekä tätä alueen että kunnan tehtävää, se on mahdollista, koska on vain yhdet vaalit. Tietyllä tavalla olisi sitten väärin, että muualla Suomessa, jossa meillä on kunnat ja alueet erikseen, se ei olisi mahdollista. Jokainen ratkaisee sen tietysti omalta kohdaltaan.

Oli merkille pantavaa, että kansanedustajien määrä aluevaltuustoissa väheni todella merkittävästi vuoden 22 tilanteeseen verrattuna. En esitä tätä ollenkaan minään arvosteluna. Se saattaa olla toisaalta terveellistä, toisaalta luulen, että se pikkuisen heijasteli sitä vaikeaa tilannetta, johon henkilöt joutuvat aluevaltuustoissa, koska tämän rahoituksen niukkuuden takia — joka taas on valtiollista perua eli itse asiassa eduskunnan päättämää — siellä on jouduttu tekemään tiukkoja päätöksiä, ja se ei välttämättä kaikkia ole oikein miellyttänyt.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Viitataan myös tässä yhteydessä — vaikka se ei suoraan rahoitukseen liity, mutta tämä ei minusta ole pitkä aasinsilta — siihen, että jotain täytyy kyllä tälle aluevaalien ja kuntavaalien yhtäaikaiselle järjestelylle tehdä sellaista, että saataisiin pienemmiksi ne sotkut, joita monella paikkakunnalla oli ja jotka johtivat myös suomalaisittain varsin korkeaan hylkäysprosenttiin näissä aluevaaleissa. Ymmärtääkseni tietyillä paikkakunnilla kokeiltiin selkeämmin menettelyä, jossa vaalit olivat hyvin selvästi erotettavissa, kun sitten taas muualla oli sitä, että kuntavaaleistakin löytyi niitä numeroita, jotka oikeasti olivat vain aluevaalien käytössä, ja niin edelleen. — Tällaisia havaintoja.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, poissa. — Edustaja Lyly.

18.42 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kun nämä kunta- ja aluevaalit on yhdistetty, niin mielestäni se oli kuitenkin hyvä asia. Se nosti osallistumista kumpaankin vaaliin, erityisesti aluevaaleihin, ja siinä mielessä se oli hyvä asia.

Edustaja Lindénin mainitsema hylkäysprosentti oli aika suuri, ja se johtui aika monessa paikassa siitä, että se vaali oli pikkasen sekoitettu. Olisi pitänyt olla selkeämmin erotettu se vaalihuone sillä tavalla, että molemmat vaalit näkyisivät erikseen, mutta muuten tilanne oli aika hyvä.

Erityisen hyvää tässä on se, että kun tehdään tätä jälkiselvittelyä ja vaalirahavalvontaa, niin se antaa tällaiselle äänestäjälle sitten mahdollisuuden saada tietää, mistä ne varat ovat tulleet ja miten kampanjaa on käyty ja kenenkä varoilla sitä on käyty. Tämä osuus on tässä todella hyvä asia.

Sitten tuo kampanjabudjettien koko aluevaaleissa oli pienentynyt 1 684 eurosta 1 261 euroon, eli aika monta sataa euroa pienemmäksi keskimäärin. Se on hyvä asia, että raha ei sinänsä ratkaise. Sitten kun täällä näytetään myös se, kuinka iso osa kuitenkin kampanjasta on vaaliehtokkaan omaa ja tukiryhmän rahoitusta ja kuinka paljon sitä ulkopuolista, niin 60 prosenttia oli omaa tai tukiryhmän rahaa ja sitten loppu oli sitä muualta saatua rahaa — tässä mielessä hyvä.

Mielenkiintoinen yksityiskohta tässä oli se, kuinka paljon aluevaaleissa oli tällaisia yhdistelmäehdokkaita: niitä oli 4 851 eli 93 prosenttia kaikista aluevaalien ehdokkaista, ja vain aluevaaleissa ehdolla oli 358 eli 7 prosenttia. Eli sinänsä moni aluevaltuutettu on myös kunnanvaltuutettu, ja tässä mielessä se on hyvin jakautunut.

Sitten siitä kokonaisuudesta, jossa aikaisemmin nämä samat asiat olivat kunnanvaltuustossa päätettävänä: Nyt vaan se työnjako on tapahtunut, ja nyt tehdään molemmissa paikoissa niitä — toisessa sosiaali- ja terveystoimen asioita ja toisessa opetus- ja kasvatustoimen asioita, eli kunnanvaltuustossa. Se, mikä minua tässä on huolettanut, on se, että nämä johtavat siihen, että aluevaltuutetuista ja kunnanvaltuutetuista tulee paljon vähän niin kuin professiokohtaisia ehdokkaita. Ennen kunnanvaltuustossa oli kaikkia ehdokkaita, ja se toi sen kokonaisuuden. Siellä käsiteltiin sosiaaliasioita, ja siellä käsiteltiin kunnan taloutta ja opetustointia. Se oli hyvä, kun siinä valtuustossa oli läpileikkaus kuntalaisista. Tässä mielessä tämä tuo vähän semmoisen ilmiön, joka varmaan jatkossa tulee näkymään.

Valvonta on ollut erittäin hyvää ja toimivaa. Vielä tässä lopuksi sanoisin, että vähän ihmetyttää, että aika montaa piti penätä vielä uudestaan, että se ilmoitus tulee tässä aluevaalien puolella. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko.

18.45 **Jani Kokko sd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Lindénin innoittamana muutama sana nimenomaisesti nyt näistä vaalien järjestelyistä. Kyllähän se nähtiin, että niissä kunnissa, joissa vaalit järjestettiin sillä tavalla, että äänestäjä saa laput eri kerroilla käteensä ja käy äänestämässä ensin aluevaaleissa ja sitten kuntavaaleissa, minimoitiin erittäin suuresti mahdollisia väärinkäsityksiä, mitä siinä äänestämässä mahdollisesti äänestäjälle tuli.

Tietysti ehkä näin niin kuin sosiaalidemokraattina minun pitäisi olla aina hyvin järjestelmäuskovainen, että järjestelmä kykenee ihmistä paremmin tiettyjä asioita hoitamaan ja päättämään hänen puolestaan, mutta tässä äänestämässä täytyy olla myös sillä itse kansalaisella tietty vastuu. Toki kun meillä ensimmäistä kertaa kahdet vaalit järjestettiin samanaikaisesti ja niistä kyllä tiedotettiin aika laajasti ja äänestäjälle annettiin kaksi eriväristä lappua, joissa selkeästi luki, mitkä ovat kuntavaalit ja mitkä ovat aluevaalit, niin tavallaan kuinka paljon me voimme järjestelmänä tehdä sen eteen, että kansalainen ei näitä kahta lappua sekoittaisi — varsinkin kun vielä äänestysnumerotkin aloitettiin muistaakseni aluevaaleissa 2 000:sta, jotta ei sitten tulisi tätä väärinkäsitystä, että olisi täsmälleen samoja ehdokasnumeroita sekä alue- että kuntavaaleissa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

18.46 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Täällä on ollut ihan hyvää keskustelua ja analyysiä siitä, kuinka aluevaalit menivät, ja hyvä, että nyt on tällainen yksityiskohtainen valvonta saatu, ja siellä on näitä samoja huomioita.

Jos espoolaisia palautteita ja kokemuksia kuuli, niin siellä oli juuri niillä paikoilla, joissa molemmat laput annettiin yhtä aikaa, sitten kuitenkin huomattavasti enemmän näitä sekaannuksia, ja niissä, missä oli järjestetty vaalit niin, että saa yhden lapun kerrallaan, ei ollut niin paljon näitä hylättyjä ja virheellisiä äänestyksiä. Eli selkeästi sitä pystyy selkeyttämään.

No, sitten oli myös pitkiä jonoja paikoitellen, eli prosessi kesti kauemmin kuin ennen. Tähän huoleen, mikä nousee siitä, löytyykö vaalivirkailijoita riittävästi jatkossa: Itse ajattelen niin, että siinä on pulaa tiedotuksesta, eli kyllä nuoria työhaluisia löytyisi vaalivirkailijoiksi, jos he vain tämän tiedon siitä saavat. Kun ainakin meillä on ollut jonoksi asti tulijoita, eikä olla voitu edes kaikkia halukkaita ottaa tehtäviin, niin kyllä luulen, että tähän ratkaisuja on löydettävissä.

Se, mistä olen huolissani, on siitä, että oli isoja eroja äänestysaktiivisuudessa kaupungin sisälläkin ja toki maassa vastaavasti. Sieltä erottuvat alueet, joissa on vieraskielistä väestöä paljon ja selkeästi heikompi tietämys ja tuntemus esimerkiksi siitä, minne voi mennä äänestämään.

Sitten muutama sana siitä, miten vaalirahoitus vaaleihin vaikuttaa. Me ollaan nähty yhdysvaltalainen esimerkki, jossa vaalirahoituksella on alkanut olla, voisi sanoa, demokratiaa murentava merkitys, ja tällaista vastaavaa kehitystä ei kyllä Suomeen haluta. Me nähdään nyt se, että kuitenkin jo nyt vaalirahoituksen määrä korreloi hyvin paljon ehdokkaiden vaalimenestyksen kanssa — minusta jo enemmän kuin olisi suotavaa. Me ollaan esitetty vihreistä, että saataisiin tällaiset kampanjakatot. Myös tämä Lauri Tarastin vetämä komitea vuonna 2009 ehdotti vaalirahoitukselle kuntavaaleissa 10 000 euron, eduskuntavaaleissa 50 000 euron ja europarlamenttivaaleissa 80 000 euron kattoja, ja

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

minun mielestä nämä olisivat ihan sopivia kattosummia yhäkin. Noin puolessa Euroopan unionin jäsenvaltioista on käytössä myös tällainen puoluekohtainen kampanjakatto, eli myös sitä voisi harkita tämän ehdokaskohtaisen kampanjakaton rinnalla. Ehdokaskohtainen kampanjakatto on noin kahdessa kolmasosassa EU-jäsenvaltioista, eli kyllä tämän suhteen voisi Suomessakin edetä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Niemi.

18.50 Veijo Niemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Sen verran, kun olen täällä eduskunnassa eduskunnan tilintarkastajien jäsen, että meidän tilintarkastamme myöskin UPIa ja VTV:tä eli Valtion tarkastusvirastoa, ja sieltä tässä tilaisuudessa saamamme tiedon mukaan sekä kunta- että aluevaalien rahoitusvalvontahan on sujunut erittäin hyvin. Hyvin tunnollisesti ovat ehdolla olleet ja läpi päässeet toimittaneet näitä selvityksiä, kertoneet, mistä rahat ovat tulleet, ovatko saaneet ulkopuolista apua. Yleensä huomattavasti vähemmän tulee mitään ulkopuolista rahaa alue- ja kuntavaaleissa, jos niitä verrataan eduskuntavaaleihin.

Sen verran minun täytyy sanoa tähän, kun edustaja Kokko sieltä mainitsi eriväriset vaalilaput, kuntavaaleissa toista väriä ja aluevaaleissa toista väriä, että ehdottomasti, jos näitä vielä uudestaan järjestetään samanaikaisesti, kyllä täytyy myöskin kertoa sitten näille vaalivirkailijoille se, että ne laitetaan myöskin niihin erivärisiin kuoriin, koska nythän muun muassa omassa kotikunnassani tuli aika paljon hylättyjä ääniä, kun vaalivirkailijat sen jälkeen, kun he saivat nämä kupongit, laittoivat ne yhteen ja samaan kuoreen, jolloinka ne olivat aina hylättyjä molemmat kupongit, kun ne olivat samassa kuoreessa, eivätkä ne kelvanneet sitten enää eteenpäin. Tällainen tiedoksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

18.51 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Rohkenen puheenvuoron pitää, koska keskustelu laajenee vaalilautakuntiin ja äänestyspäselvyyksiin ja jopa äänestysaktiivisuuttakin tässä ollaan pohdittu. Nämä ovat kaikki tärkeitä huomioita. Haluan vain sen todeta, että kun tässä on todellakin puhuttu siitä, että on epäselvyyttä ollut äänestäjillä, mitä numeroita lappuun laittaa ja sitten on hylkäyksiä tullut, niin tässä vaiheessa on pakko nyt tuoda esiin tämä klassinen pitkäaikainen visio siitä äänestämisestä, mistä olemme joskus puhuneet, eli sähköisestä äänestämisestä. Mitenkähän tämä nyt olisi sitten mahdollista tässä nykymaailmassa? Siis tarkoitan, että sen pitäisi olla mahdollista. Se ehkä jollain tavalla auttaisi äänestysaktiivisuuden nostamisessa ja myös siinä, että ne äänet menisivät oikein, siis se, että äänestäjä osaa painaa oikeata klikkausta siinä, ja sitten taas vastaavasti äänet osataan helpommin laskea.

Nytten tämä pointti äänten laskemisesta: Itsellänihan on henkilökohtaisesti kokemusta siitä, että ihmiset tekevät virheitä ja vaalilaskennassakin saattaa sattua kaikenlaisia juttuja. 2019 eduskuntavaaleissa tulin valituksi eduskuntaan, ja kansanedustajan ura oli hohdokas, kaksi vuorokautta. Tarkastuslaskennassa sitten putosin pois. Siinä kuitenkin puhuttiin aika mittavista äänimääristä, 55 ääntä muistaakseni olin plussalla, ja sitten tipuin 28 ääntä miinukselle, niin että siinä heilui tällainen 80 ääntä suuntaan ja toiseen. Tämä ei ole katkera puheenvuoro, tämä on vain tällainen puheenvuoro siitä, että virheitä voi sattua. Edelleenkin peräänkuulutan sähköisen äänestämisen mahdollisuutta. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

18.53 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Myös minä olen suhtautunut joskus aikaisemmin sähköiseen äänestykseen hyvin optimistisesti ja nähnyt sen mahdollisuuden, mutta kyllä meillä nyt on kansainvälisiä esimerkkejä myös siitä, kuinka riskialtis ja manipulaatiolle altis se on. En ehkä tässä tilanteessa, kun me nähdään, että erilaista häirintää ja vaalivaikuttamista on aika paljon, olisi valmis sitä edistämään. Olen ollut myös — ennen kuin olen aikoinaan ehdolle lähtenyt — ääniä laskemassa ja jonkun kolme neljä tuntia yhtä kadoksissa ollutta ääntä metsästänyt, kunnes se löytyi patterin välistä, jonne avoinna olleesta ikkunasta tuuli oli sen lennättänyt. Kyllä toki tähän paperiäänestykseenkin pieniä riskejä liittyy, mutta ne ovat kuitenkin marginaalisempia ja pienempiä kuin nämä sähköisen äänestyksen riskit.

Olisin vielä nostanut, että viime hallituskaudella valmisteltiin parlamentaarisesti muutoksia vaalirahoituksen sääntelyyn, mutta esitystä ei valitettavasti ehditty käsitellä. Siinä vaali- ja puoluerahoituksen avoimuutta ja läpinäkyvyyttä olisi merkittävästi lisätty ja selkeytetty ja nykyistä sääntelyä täsmennetty. Nämä muutokset tulisi toteuttaa mahdollisimman pian. Esityksessä ehdotettiin muun muassa sitä, että vaalirahoitusta saisi kerätä kampanja-ajan päättymiseen saakka ja että vaalikampanjalle 1 500 euron — kuntavaaleissa 800 euron — ja sitä suuremman lainan antaneiden nimi tulisi myös julkistaa. Ehdotuksessa oli myös, että jokaisella eduskunta-, presidentin- ja europarlamenttivaaliehdokkaalla olisi näihin eri vaaleihin erillinen pankkitili, johon tukisuoritukset tulisi laittaa. Tämä lisäisi rahoituksen läpinäkyvyyttä. Lisäksi ehdotettiin, että vaalirahoituksen ylittäessä vaalikampanjan kulut myös yli jäävä vaalirahoitus tulisi ilmoittaa sekä lisäksi se, siirtyykö se yli jäävä rahoitus ehdokkaan omiin varoihin vai ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön varoihin. Nämä voivat kuulostaa pieniltä muutoksilta, mutta kaikki tällainen selkeys olisi minusta kyllä tervetullutta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vielä edustaja Lindén.

18.55 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Otin vielä puheenvuoron ja siteeraan tästä tarkastuskertomuksesta erään kohdan, joka mielestäni kuvaa sitä, että kun tähän tarkastuskertomukseenkaan ei ole minun mielestäni hirveän selkeästi osattu kirjoittaa yhtä asiaa, niin en lainkaan ihmettele, etteikö se sitten tuhansille ehdokkaillekin olisi jonkun verran epäselvä. Tämä ei ole pitkä sitaatti, kuunnelkaapa. Se on täältä sivulta 17, tässä lukee näin: ”Vaalirahoituslain enimmäismäärä koskee kaikkea samalta tukijalta vaalikampanjaan saatua tukea. Tuen on voinut vastaanottaa ehdokas tai tämän tukiyhteisö, tai se on voinut tulla toisen tahon, esimerkiksi puolueen tai puolueyhdistyksen, välittämänä. Näiden suoritusten yhteenlaskettu arvo ei saa ylittää laissa määriteltäviä rajoja.” Sitten se jatkuu: ”Tuen enimmäismäärän rajoitus ei koske puolueelta ja puolueyhdistyksiltä saatavaa tukea. Niiltä saatavan tuen määrää ei ole vaalirahoituslaissa rajoitettu.” Minusta siinä edellisessä virkkeessä oli mainittu puolue ja puolueyhdistys ja sanottu, että niitä koskevat nämä rajat. Seuraavassa virkkeessä sanotaan, että eivät koske. Ei ole ihme, jos sitten tulee kentällä epäselvyyttä, koska olen ymmärtänyt, että juuri näissä asioissa jonkunlaista epäselvyyttä on tullut. Tämän havainnon vain itse tein lukiessani tätä kertomusta. — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

7. Vaalirahoituksen valvonta vuoden 2025 kuntavaaleissa – Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus

Kertomus K 22/2025 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ensimmäinen puheenvuoro, edustaja Hänninen.

Keskustelu

18.57 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Vaalit ovat ihmisen tai ainakin poliitikon parasta aikaa, kuuluu monille tuttu lentävä lausahdus. Tänään käsittelyssämme oleva Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus vuoden 2025 kuntavaalien ja vaalirahan valvonnasta antaa tähän näkökulmaan kuitenkin myös toisen totuuden. Se nostaa esiin havaintoja, jotka eivät ole vain yksittäisiä teknisiä huomioita, vaan ne koskevat suoraan turvallista ja ennakoitavaa oikeusjärjestelmäämme. Demokratia ja avoin debatti ovat meidän valitsemiamme tapoja käsitellä yhteiskunnallisia erimielisyyksiä. Ne myös ansaitsevat tulla puolustetuiksi.

Arvoisa puhemies! Kuntavaalien vaalirahavalvonnassa esiin nousseet huomiot on otettava vakavasti. Ensimmäinen keskeinen ongelma on valvontavaltuuksien riittämättömyys. Tarkastusvirastolla ei ole oikeutta tarkistaa tietoja kolmansilta tahoilta, kuten yrityksiltä, kampanjapalveluiden tuottajilta tai muilta tukijoilta. Valvonta nojaa lähes täysin siihen, mitä ehdokas itse ilmoittaa. Tämä luo järjestelmän, jossa viranomaisella on vähemmän tosiasiallista tietoa kuin medialla ja jossa epäselvyyksiin ei voida puuttua. Tällainen aukko ei tue turvallista oikeusjärjestelmää eikä kansalaisten luottamusta.

Toinen ongelma on se, ettei kiellettyä tukea koskeville rikkomuksille ole säädetty sanktioita. Raportin mukaan vaaleissa vastaanotettiin tukea tahoilta, joilta tukea ei saa ottaa, ja joissakin tapauksissa yksittäiset tukikatot ylitettiin. Silti seuraukset lähestulkoon loistivat poissaolollaan. Ilman seuraamusjärjestelmää rajoituksista tulee suosituksia, ei velvoitteita. Tämä ei ole oikeusvaltion toimintaperiaatteiden mukaista.

Kolmas keskeinen havainto liittyy yhtenäisen sääntelyn tarpeeseen alue- ja kuntavaalien välillä. Samoissa vaaleissa eri rahoitusrajat, erilaiset ilmoitusvelvollisuudet ja erilaiset tukikatot hämärtävät paitsi ehdokkaiden toimintaa myös valvontaa. Raportti korostaakin, että järjestelmää tulisi harmonisoida selkeyden, valvottavuuden ja avoimuuden vuoksi. Ennakoitavuus on oikeusjärjestelmän ytimessä, mutta sen edellytyksenä on

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

johdonmukainen sääntely. Nämä mainitut huomiot voivat yksittäisinä tuntua ihan pieniltä, mutta turvallisten vaalien ja oikeusjärjestelmämme näkökulmasta ne ovat merkittäviä.

Arvoisa puhemies! Turvallinen ja ennakoitava oikeusjärjestelmä rakentuu avoimuudesta, selkeistä säännöistä ja valvonnasta, jolla on todellinen kyky puuttua epäkohtiin. Tämän raportin perusteella meillä on edelleen tehtävää turvallisten vaalien ja edellytysten täyttämiseksi. Luottamus demokratiaan vaatii meiltä huomiota ja reagointia esiin nostettuihin ongelmiin. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko.

19.02 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Keskustelu vaalirahoituksen avoimuudesta taisi aikanaan lähteä liikenteeseen siitä, kun eräs edustaja totesi rikkovansa tarkoituksella lakia, koska siitä ei seuraa sanktioita. Kun edustaja Hänninen hyvin tässä viittasi, että ovatko ne suosituksia vai velvoittavatko ne johonkin, niin ehkä tässä suhteessa Valtiontalouden tarkastusvirastolla olisi syytä olla vahvempia valtuuksia nimenomaan tämän valvontatehtävän suorittamiseen, ennen kaikkea ehkä se, että heillä olisi mahdollisuus pyytää tarvittaessa lisätietoja ja yksityiskohtaisia tietoja siitä, jos he epäilevät, että ilmoituksessa annettuja tietoja ja vaalirahoituslainsäädäntöä on jollain tavalla kierretty, ja sitäkin kautta tietysti sitten sanktioita on vahvistettava.

Ehkä tässä suhteessa pitäisi myös miettiä sitä julkista keskustelua, mitä me käymme vaalirahoituksesta ja vaalien avoimuudesta. Se tiedetään, että seminaarilippuja myydään euron alle ilmoitusvelvollisuuden alarajan, ja monet organisaatiot sekä yksityishenkilöt antavat myös tukea euron alle sen ilmoitusvelvollisuuden rajan, koska se julkinen keskustelu vaalirahoituksesta on mitä on. Se on lähestulkoon, että jos ihminen lahjoittaa vaaleihin rahaa, niin siitä saatetaan vetää jopa rikollisia otsikoita. Ehkä tässä suhteessa se julkinen keskustelu meidän demokratian toimivuudesta, johon avoin vaalirahoitus kuuluu, olisi myös yksi keino siihen, miten sitä ilmoitusvelvollisuuden alarajaa voitaisiin laskea, ja sitä kautta sitten ehkä rahoittajat myös positiivisemmin olisivat valmiit ilmoittamaan sen, että olen tätä ja tätä ehdokasta tukenut, vaikka sitten ihan niin, että millä perusteella, jos sitä häneltä kysytään, ja saataisiin häivytettyä tätä tietynlaista negatiivisuutta, mikä tällä hetkellä vaalirahoitukseen valitettavasti liittyy.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

19.04 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on erittäin tärkeää keskustella myös siitä osiosta, kun tässä puhutaan vaalirahoituksesta ja puhutaan ehdokkuudesta, että kuntavaaleissa isoissa kunnissa saatiin hyvin ehdokkaita, mutta joitakin pienempiä kuntia oli semmoisia, joissa ei meinannut kuntavaaliehdokkaita olla riittävästi, että saisi valtuuston täyteen. Tavallaan tämä on yksi ilmentymä nyt tässä tilanteessa, ja täytyy sillekin asialle varmaan uhrata aikaa myös jatkossa, että miten tämä pystytään jatkossa tekemään niin, että jokaisessa valtuustossa on riittävästi ehdokkaita ja näkemyksiä, joitten pohjalta sitten kuntalaiset voivat päästä äänestämään.

Sitten tähän vaalirahaan liittyy tietenkin se, mihin sitä vaalirahaa käytetään, ja kyllä varmaan se mainostaminen on tässä keskeisessä roolissa. Nyt sitten tilanne on se, että some on tuonut varmaan semmoisen kanavan, joka on suhteellisen halpa sitten toteuttaa sitä mainostamista, jos on riittävän tunnettu siellä somekanavilla, mutta jos ei ole, niin pitää

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

sitä tunnettuisuutta hankkia. Lehtien osalta täytyy sanoa, että erityisesti kuntavaaleissa ja aluevaaleissa ne mainokset ovat jo niin kalliita, että pystyisi sitä tunnettuisuutta hakemaan sieltä. Nämä vaalit kyllä maksavat kohtuullisen paljon. Kuntavaaleissa vaalikulut ovat pienemmät kuin aluevaaleissa. Kun kuntavaalien vaalikulut ovat keskimäärin 614 euroa per ehdokas, niin se on kohtuullisen pieni.

Mielenkiintoista tässä on ollut näitten vuosien aikana 2017, 2021 ja 2025 vaaleissa, että täällä on kuitenkin ensimmäisellä kehotuksella aika paljon palautettu niitä ilmoituksia ja toinen kehoitus on tarvittu, niin että se on hieman parantunut näissä useammin ehdotetuissa joukoissa. Sieltä on tullut se palautus, että ei ole tarvinnut mennä pitemmälle niitten osalta. Tämä on myönteinen kehitys.

Sitten näistä ilmoitusrajoista: Nyt kun ne rajat on nostettu, ne ovat 1 100 euroa kuntavaaleissa ja 2 000 euroa muissa vaaleissa, ja olisi hyvä, että ne olisivat samat rajat, jolloin ilmoitusrajat olisivat selkeitä. Tässä suhteessa ei tarvitsisi niitten osalta epäillä.

Sitten viranomaisilla pitäisi olla sellainen oikeus, että he saavat myöskin näitä kolmansista tahoista tulleita tietoja, ja tarkastusvirasto voisi velvoittaa tietojen antamiseen. Myöskin ehdokkaan osalta vaikka sakon uhalla annetaan päätöksiä, mutta jos sitä ei sittenkään tule, niin sitten keinot alkavat loppua.

Kyllä meillä tässä on vielä töitä, mutta erittäin hyvä tämä kokonaisuus on, mitä tässä virasto on tehnyt. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

8. Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan raportti 2025

Kertomus K 23/2025 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelua. Sieltä puhujalistalta edustaja Hänninen, olkaapa hyvä.

Keskustelu

19.07 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Valtiontalouden tarkastusviraston tuore finanssipolitiikan arvio viime vuodesta antaa meille realistisen mutta samalla toiveikkaan kuvan talouden tilanteesta. Suomen talous on suuren rakenteellisen haasteen alla, kun pitkään jatkunut alijäämä, väestön ikääntyminen ja aluekehitys ovat tuoneet talouteen omat muutostarpeensa. Velkasuhde on noussut jo vuosien ajan, eikä sopeutustarpeen vakavuutta voida kiistää. Samalla raportti kuitenkin muistuttaa, ettei Suomen talous ole pysähtynyt.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Useat keskeiset merkit kertovat, että vaikeuksien keskelläkin talous on vähitellen kääntymässä kohti kasvua. Inflaatio on tahtunut nopeasti, korot ovat laskeneet huippuvuosista, ja talous on osoittamassa elpymisen merkkejä. Nyt ei siis ole aika synkistellä ja sormilla osoitella syitä Suomen talouden vaikealle taipaleelle vaan katsoa tulevaan toiveikkaasti ja luottavaisesti. Positiivinen ajattelu luo positiivisia sanoja ja positiivista tekemistä.

Arvoisa puhemies! Tämä ei tarkoita, että tekojen aika olisi jo ohi. Meidän tulee jatkaa nyt alkanutta hyvää kehitystä. Raportissa mainitaan, että investointisuunnitelmia Suomeen on nyt ennätyksellisen paljon. Teollisuudesta, pk-sektorista ja viennistä on saatu viime kuukausina useita myönteisiä uutisia. Tämä kertoo siitä, että suomalaiselle osaamiselle ja tuotannolle on kysyntää myös kansainvälisessä epävarmuudessa.

Suhdannekuva on siis edelleen heikko, mutta suunta on jo oikea. Talous on vakaantumassa, ja käänne kohti normaalia kasvu-uraa on alkanut. Nyt jos koskaan on aika toimia taloutemme parantamiseksi. Vain vahva talous kestää nykypäivän muuttuneessa turvallisuusympäristössä olevan jännitteen ja yhteiskuntarakenteen muutosten tuomat paineet.

Arvoisa puhemies! Tämän kaiken keskellä tehtävämme on varmistaa, että talouden myönteiset merkit muuttuvat kestäväksi kasvuksi. Se edellyttää määrätietoista julkisen talouden vahvistamista mutta myös kasvua tukevia toimia työllisyyteen, investointeihin ja kilpailukykyyn. Jokainen myllerrysten keskellä nouseva positiivinen signaali on mahdollisuus, joka meidän tulee käyttää hyväksi. Vaikea aika ei ole ohi, mutta Suomi ei ole pysähdyksissä. Meillä on kaikki edellytykset lopullisesti sinetöidä talouden kehityksen parempaan kääntymiseen, ja sen eteen täällä tehdään töitä joka ainoa päivä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

19.11 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on tietynlainen tilinpäätös siitä, miten hallitus on onnistunut keskeisissä finanssipolitiikan tavoitteissaan ja tavoitteissaan yleensä. Keskeisiä olivat, että velkasuhde taitetaan ja velkaa ei enää oteta siinä määrin kuin aiemmin, julkisen talouden alijäämä pienennetään yhteen prosenttiin, ja työllisyyteen tulee 100 000 uutta työllistä. Kuinka hallitus on näissä onnistunut? Tulokset näyttävät tosi huonoilta. Hallituksen julkisen talouden toimenpiteet ovat olleet sellaisia, että nämä toimenpiteet, mitä nyt hallitus on tehnyt, ovat hidastaneet kasvua, ja joidenkin arvioiden mukaan noin prosenttiyksiköllä meidän kasvu on matalampi kuin se ilman näitä toimenpiteitä olisi.

Velkasuhde: Vuoden 2023 lopussa valtiolla oli velkaa 156 miljardia euroa, ja nyt tämän vuoden lopussa lisätalousarvion mukaan 201 miljardia euroa. Hallitus on ottanut 45 miljardia euroa kolmessa vuodessa velkaa. Se on enemmän kuin Rinteen—Marinin hallitus on ottanut neljän vuoden aikana. Eli tilanne on mennyt vain huonompaan suuntaan, ja tässä on yksi keskeinen hallituksen epäonnistuminen.

Työttömyyden osalta voidaan sanoa, että on menty vielä pahemmin metsään. Luvattiin 100 000 uutta työllistä, nyt se työllisyyskuoppa on 60 000, työllisyysaste on kaksi prosenttiyksikköä alempana kuin hallituksen aloittaessa, ja työttömiä on 80 000 enemmän kuin hallituksen aloittaessa. Eli käytännössä voidaan sanoa, että se luku on todella huonossa tilanteessa.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Sitten kun katsotaan näitä hallituksen toimia, niin täällä on edelleen hyvä taulukko suhdannetilanteesta. Täällä suhdannetilannetaulukossa sininen osoittaa kylmää tilannetta — ei talous kehity ja toimenpiteet ovat hyvin kylmiä — ja sitten punainen on sellainen, joka näyttäisi, että toimenpiteissä nähdään pientä valoa. Kun täältä katsotaan, niin avoimet työpaikat: sinistä. Kapasiteetin käyttöaste: se on nollan pinnassa. Kuluttajan luottamus: sinistä ja miinusta. Palkkasumman kuvaaja: Sitä viimeistä tilastoa tässä ei ole, mutta varmaan siinä pitäisi olla pientä plussaa. Tämä viimeinen on elokuulta viime vuonna. Palveluitten luottamus: sinistä. Rakentaminen: sinistä. Teollisuuden luottamus on pikkuhiljaa alkanut palautua, ja siellä on pientä punaista näkyvissä. Työllisyysasteen muutos on sinistä, työttömyysaste sinistä. Vähittäiskaupalla oli luottamus jo korkeampi tuolla viime vuoden puolessavälissä, mutta nyt loppuvuotta kohti se on pienentynyt, mutta on vielä lievällä punaisella. Yhdistelmäindikaattori, joka kuvaa näitä kaikkia, on sinisellä.

Eli meillä on tämä talouden tila aika lailla aneeminen, ja näitä toimenpiteitä, mitä tässä hallitus on tehnyt, tämä raportti hyvin avaa. Erityisen huolissani olen tästä tilanteesta, jossa meidän velkaantuminen on noussut näin voimakkaasti. Silloin kun tämä hallitus aloitti ja kävi vaaleja, sanottiin, että velalla eläminen lopetetaan, ja tämä tilanne on nytten muuttunut erilaiseksi.

Sitten kun arvioidaan vielä näitä kymmenen miljardin säästötoimia, mitä hallitus tässä useasti tuo meille eteen, niin sitten kun VTV on niitä arvioinut, niin siellä ovat noin kolme ja puoli miljardia euroa ne oikeat säästöt, mitä tässä on saatu, ja siellä on toteutumattomia vaikutuksia tosi paljon. Esimerkiksi tuo äsken kuvaamani työttömyys: sille 100 000:lle oli laskettu kahden miljardin merkitys näissä toimissa, ja nyt sitten ollaan se 60 000 miinuksella, eli sen vaikutus on ehkä noin kolme miljardia yhteensä tällä hetkellä, jos ajatellaan sitä, jos oltaisiin siellä 100 000 uudessa työpaikassa.

Arvoisa rouva puheenjohtaja! Tässä muutamia kommentteja.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

19.16 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Otan tästä raportista esille sivulta 63 VTV:n näkemyksen siitä, millä tavalla heidän mielestään Suomessa pitäisi finanssipolitiikan valvontaa järjestää. Tässä lukee näin: ”VTV katsoo hallituksen esitykseen eduskunnalle antamassaan lausunnossa, että asianmukaisia perusteluja valvontatehtävän siirrolle ei ole esitetty, kuten ei myöskään eduskunnan edellyttämää, lähtökohtaisesti erittäin tarpeellista selvitystä valvonta- ja arviointitehtävän järjestämisestä. VTV näkee esitetyn järjestelyn heikentävän merkittävästi finanssipolitiikan valvonnan riippumattomuuden takeita.” Sitten se jatkuu vielä yksityiskohtaisilla perusteluilla. Tässähän oli taustalla se, että tämä valvontatehtävä siirtyisi VTV:ltä talouspolitiikan arviointineuvostolle. VTV:n resurssit ovat huomattavasti merkittävämmät, ja VTV ei ole samalla tavalla edes sidoksissa tai läheisessä suhteessa valtiovarainministeriöön eli valvottavaan kuin tietyllä tavalla sitten talouspolitiikan arviointineuvosto on. Tämä asia käsiteltiin täällä eduskunnassa viime syksyn aikana, ja minun mielestäni tässä on aika merkittävästä asiasta kysymys. Toivottavasti valvonta ei tule sitten kuitenkaan heikkenemään.

Tässä edustaja Lyly edellä otti sitten esille näitä talouspolitiikan ja finanssipolitiikan tavoitteita, joita hallitus on itselleen asettanut, ja suora sitaatti, otsikko sivulta 39: ”Hallituksen toimet jäävät 100 000 hengen työllisyystavoitteesta.”

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

Tämä on erittäin merkittävä raportti. Olin viime kesäkuuhun asti tarkastusvaliokunnan jäsen, ja voi sanoa näin, että pidin erittäin paljon sen työskentelytavasta ja siellä olevasta ilmapiiristä ja siitä, että kun sehän ei ole varsinaisesti mitään erillislakiehdotuksia käsittelevä valiokunta, niin siellä voitiin syvällisesti ja hyvän ajan kanssa kuulla johtavia asiantuntijoita monista talouden keskeisistä kysymyksistä, ja myös henki ja keskustelu oli siellä rakentavaa. Esimerkiksi juuri näitä valvontaraportteja käytiin hyvin huolellisesti läpi.

Minusta he asiantuntijavoimin toteavat aika selkeästi sen, että finanssipoliittiset tavoitteet ovat ehkä olleet oikeansuuntaisia, siis tavoiteasetannaltaan, niin kuin on kirjoitettu, mutta niiden saavuttamisesta on jääty kovinkin kauas, kuten tässä edellä esimerkiksi edustaja Lyly äsken totesi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

19.19 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tietysti kun puhutaan valtiontaloudesta, on pakko todeta, että on tietysti tärkeää turvata julkisen talouden kestävyys. Hallituksen tavoite vahvistaa julkista taloutta onkin perusteltu, mutta siitä jäädään todennäköisesti jälkeen. Hallituksen vinoutuneen politiikan ja kasvun laiminlyönnin seurauksena verotulot vähenevät, työllisyys heikkenee, ja näiden seurauksena velkaantuminen kasvaa edelleen suurista vaalipuheista huolimatta.

Hallitus on surkean politiikkansa seurauksena ajanut Suomen EU:n liiallisen alijäämän menettelyyn eli talouden tarkkailuluokalle. Nyt tulisi vahvistaa veropohjaa ja perua suunnitteilla oleva yhteisöveron lasku. Hallitus ajaa julkisen talouden hoidossa merkittävät ja epäoikeudenmukaiset leikkaukset ja unohtaa lähes tyystin veropuolen hyödyntämisen julkisen talouden vahvistamisessa asiantuntijoiden suositusten vastaisesti lukuun ottamatta merkittäviä korotuksia arvonlisäveroon ja muihin kulutusveroihin.

Arvoisa rouva puhemies! Kun puhutaan taloudesta, niin on pakko todeta se, että aina siellä talouden tunnuslukujen ja havaintojen takana on myös ihminen. Ja sitten vaikutuksista kansalaisiin ja yhteiskuntaan on pakko vielä lainata pikkuisen eilistä tärkeää raporttia. Se liittyy kuitenkin tähän talouskeskusteluunkin. Siis kun eilisessä käsittelyssä lapsiasiavaltuutetun kertomuksessa käytiin läpi niitä havaintoja, mitä vaikutuksia näillä talouspoliittisilla ratkaisuilla hallituksella on ollut, niin esimerkiksi siellä lapsiasiavaltuutetun kertomuksessa lukee näin: ”Tällä seurantajaksolla on ollut myös käsiteltävänä hallituksen esityksiä, joissa kuvatut vaikutukset lapseen ovat käytännössä pelkästään negatiivisia ja esityksissä myös todetaan selkeästi ehdotusten olevan lapsen edun vastaisia. Ainoaksi perusteluksi lapsen edun mukaisista ratkaisuista poikkeamiseen mainitaan se, että esitykset toteuttavat hallitusohjelman kirjauksia. Lapsivaikutusarvioinneilla ei ole ollut siten mitään merkittävää vaikutusta lopputulokseen.” Tämän halusin todeta sen takia, että aina kun puhutaan taloudesta ja sen merkittävyydestä, niin aina kuitenkin siellä taustalla ovat sitten ne ihmiset, ja kuten tuosta lapsiasiavaltuutetun kertomuksestakin kuullaan, niin välttämättä aina ne toimenpiteet eivät ole kyllä järkeviä eivätkä hyväksyttäviä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vielä edustaja Lyly.

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

19.22 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tästä raportista vielä sellainen huomio, että kun täällä sivulla 31 tämä velkasuhde on matalammalla tasolla kuin mikä se todellisuus tänä päivänä on. Se vain kertoo tästä huolestuttavasta tilanteesta. 88 prosenttia on tälle vuodelle arvioitu, ja mennään jo yli 90 prosentin, eli tämä tilanne on tässä mielessä huonompi. Täällä aika yksiselitteisesti sanotaan, että ennusteiden valossa hallitus ei saavuta tavoitteitaan julkisen talouden alijäämästä eikä velkasuhteen kääntämisestä laskuun. Eli tietyllä tavalla tämä summaa tämän tilanteen.

Nyt tämä velkajarrutyöryhmä pohtii yhdessä — onneksi täällä eduskunnassa enemmistö on sitoutunut siihen, että haetaan yhteisiä ratkaisuja — ja seuraavissa vaaleissa varmaan keskustelu käydään siitä, miten tämä sopeutus tehdään siihen tapaan, että asiat tulevat kuntoon.

Arvoisa rouva puhemies! Työeläkelaitokset on ainut sektori, joka täällä on plussalla. Siitä voisi kertoa yhden asian, joka meiltä on jäänyt tässä huomaamatta, ja se liittyy siihen, että meidän työeläkemenot olivat vuonna 2000 bruttokansantuotteesta 11,9 prosenttia ja 2013 noin 13 prosenttia, se oli noussut noin prosentilla, mutta nyt viime vuonna se oli 12,9 prosenttia. Se oli tullut vähän alaspäin siitä korkeimmasta luvusta. Samaan aikaan meillä eläkkeelle siirtyneitä ihmisiä oli yli puoli miljoonaa enempi. Eläkkeellä olevia ihmisiä oli vuosituhannen vaihteessa 1 150 000, ja nyt tällä hetkellä heitä on 1 670 000. Eli puoli miljoonaa eläkeläistä on tässä tullut. Heitä on paljon. Meidän osuus eläkemenoista on kasvanut vain prosentilla siitä vuosituhannen alusta, ja nyt se on pienesti laskenut. Eli meidän eläkejärjestelmä toimii aika hyvin, ja se on aika iso puskuri tässä julkisen talouden hoitamisessa. Tämä jää usein aina taka-alalle, ja se kannattaisi täällä huomioida. Täällä puhutaan aina, että eläkeläisten pitäisi osallistua kovasti tähän talouden tasapainottamiseen, mutta tämä järjestelmä on jo aika hyvin huomioinut tämän tilanteen. Se on tällä hetkellä kunnossa, ja sitä koko ajan evaluoidaan paremmaksi. Nytkin tänne tulee kohta työmarkkinajärjestöjen keskenään sopima inflaatiovakauttaja ja osakepainon kasvattaminen. Sitä koko ajan tehdään lisää. Tässä mielessä on onneksi yksi julkisen talouden alue, joka on kunnossa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heikkinen.

19.25 **Janne Heikkinen kok:** Kunnioitettu puhemies! Helsingin Sanomien mukaan velkajarrutyöryhmä tulee esittämään sopeuttamistavoitteeksi noin 8—11:tä miljardia euroa. Jos kuuntelin tässä edustaja Lylyn puheenvuoroa oikein, niin arvostelitte hallituksen sopeuttamistavoitteen karkaamista siitä näkökulmasta, että sitä oli liiaksi laskettu reformien vaikutusten varaan, jotka eivät sitten nähtävästi ole toteutumassa ainakaan VTV:n arvion mukaan. Ymmärsinkö oikein teidän puheenvuoroanne, että tämä 8—11 miljardin euron sopeuttamistavoite tulisi jatkossa hakea pelkästään valtion meno- ja tulopuolen muutoksilla eikä laskea arvoa näille reformeille? Tähänkö SDP on sitoutumassa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

19.25 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Arvostelin tuossa äsken sitä, että on puhuttu paljon 10 miljardista, mutta VTV arvioi niitten tulokseksi tällä hetkellä 3,5 miljardia. Tätä arvostelin. Sitten toisaalta niillä reformeilla, mitä tässä esimerkiksi

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

työmarkkinoihin ja muihin on tehty, piti olla työllisyysvaikutuksia kymmeniätuhansia. Niillä ei ole tullut semmoisia vaikutuksia. Meidän työttömyys kertoo sen tilanteen tässä yhteydessä.

Varmasti kaikki hallitukset tästä eteenpäin seuraavat kaksi vaalikautta joutuvat miettimään, miten tehdään sopeutustoimia, miten tuodaan tuloja lisää sinne, eli verotukseen, ja miten saadaan kasvua aikaiseksi. Näiden kaikkien kolmen tekijän, ja tiettyjen rakenneratkaisuiden, pitää olla mukana tässä. Kyllä me joudumme tässä työskentelemään aika ison työkalupakin kanssa, että me saadaan tämä talous vakautettua. Ja silti nyt voi kysyä, että kun täällä 45 miljardia on otettu velkaa tämän hallituskauden aikana ja nyt 800 miljoonaa annetaan muun muassa yhteisöveron laskuun ensi vuoden alusta, niin onko siinä mitään järkeä, koska se menee tämmöisille isoille yhtiöille pääosin, kuten Nordea tai Osuuspankki tai kaupan isot liikkeet, S-ketju ja K-ketju. Painopisteissä on varmaan semmoisia asioita, joita pitää tulla miettimään aivan uudella tavalla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heikkinen vielä.

19.27 **Janne Heikkinen kok:** Arvoisa puhemies! Arvostan edustaja Lylyn kokemusta työmarkkina-asioissa, ja siitä voidaan olla samaa mieltä, että jos ja kun sellaisia puheenvuoroja on käytetty, että reformeilla saavutettaisiin 100 000 uutta työpaikkaa, niin pidän sitä aavistuksen harkitsemattomana, koska totuudenmukaista olisi ollut puhua 100 000:n uudesta työllisyysvaikutuksesta. Nämähän perustuivat STM:n ja VM:n virka-arvioihin siitä, mitä reformeille arvioidaan työvoiman lisäävää tarjontavaikutusta. Tämähän tietysti kansanomaisesti ilmaistuna on aika vaikeaa, mutta se olisi ollut totuudenmukaisempaa.

Mitä tulee yhteisöveron alentamiseen vuoden 2027 alusta, niin sitä pidän kyllä varsin järkevänä. Se tulee parantamaan suomalaisten omistajayrittäjien halukkuutta investoida ja ottaa riskejä, ja toisaalta se parantaa Suomen kustannuskilpailukykyä. Yhteisövero, niin kuin kaikki verot, on yrityksille kustannus, ja jos Suomi päättää 2027 laskea yhteisöveron 20 prosentista 18 prosenttiin, niin esimerkiksi Saksaan verrattuna se parantaa Suomen kustannuskilpailukykyasemaa huomattavasti yhdistettynä edulliseen sähkönsaantiin teollisuudelle. Näillä on merkitystä myös duunareille, kun Suomeen saadaan uusia tehtaita ja teollisuutta ja työllistäviä yrityksiä, ja sen takia kannatan sitä lämpimästi. Näin teki myös aikanaan SDP:läinen valtiovarainministeri Jutta Urpilainen, joka hyvin kaukaa viisaasti Kataisen hallituksessa oli valmis laskemaan yhteisöveroa ensin 26 prosentista 22 prosenttiin ja sitten myöhemmin vielä 20 prosenttiin. Kuten myöhempi historia opetti meille, tämä maksoi hänelle sittemmin SDP:n puheenjohtajapaikan, mutta kansantalous ja investoinnit ja työpaikat siitä kyllä kiittivät. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

19.29 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Muistan tämän hyvin, ja täytyy sanoa, että se yhteisöveron lasku ei tuottanut semmoista buustia, mitä silloinkin myytiin sen osalta, ja sen voi katsoa suoraan niistä lukusarjoista. Me ollaan tehty aika isoja muutoksia tässä viimeisen 15 vuoden aikana: On poistettu Kela-maksu yrityksille, se oli miljardi euroa. Tämä yhteisövero oli suuruusluokaltaan noin miljardi euroa, ja sitten kaksi miljardia euroa siirrettiin työnantajien sosiaalimaksuja palkansaajapuolelle kiky-neuvottelujen

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

seurauksena. Me tehtiin aika isoja muutoksia. Neljä miljardia euroa on siirretty suoraan yrityksille. Me ollaan oltu vuodesta 2008 lähtien tähän asti semmoisessa, että kasvua ei ole tullut. Nämä neljä miljardiakaan ei ole tuonut siihen kasvua, niin että kyllä tässä vähän muunlaisia toimenpiteitä pitää miettiä, että millä tavalla se tulee.

Sähkön hinnasta olen samaa mieltä. Se on sellainen asia, joka meidän pitää pystyä pitämään Euroopan halvimpana, niin kuin meillä nyt tällä hetkellä on. Sähkön hinta on ollut vuosikymmeniä Suomessa se, jolla me ollaan pärjätty, koska meillä on sähköä kuluttavaa teollisuutta ollut aika paljon ja se on ollut meillä semmoinen kilpailutekijä, yksi tuotantotekijä puun ja metsän ohella. Tietyllä tavalla se on, mutta siihen liittyy monipuolinen tuotanto ja vahvat verkot ja niin poispäin, niin että me sitä pystytään tekemään. Mutta siinäkin on nyt paljon haasteita, että miten me vastataan näihin isoihin sähköhankkeisiin, joita meillä datakeskuksien ja muitten osalta tulee tässä olemaan. Kyllä sielläkin puolella töitä tarvitsee tehdä.

Tämä 800 miljoonaa euroa, kun se otetaan velalla Valtion Eläkerahastosta, jossa tehtiin se miljardin euron vippaus siinä, että se pystyttiin rahoittamaan, niin tosiasiaa se velkasuhde kasvaa siitä huolimatta 26 ja 27:kin vuodenvaihteen yli, eli ei se sitä tuonut mukanaan. Kyllä tässä tarvitaan monenlaisia toimia, ja työllisyyteen meidän pitäisi saada panostuksia. Se 100 000 työllistä, kaksi miljardia euroa kokonaisuutena on hyvä laskentatapa. Meillä on 350 000 nyt työvoiman ulkopuolella, ja kuinka iso työpanos siinäkin menetetään? Meillä on kuitenkin hoivavelkaa, infravelkaa ja ympäristövelkaa, niin että työtäkin varmasti olisi, kun me vain saadaan talouden rattaat pyörimään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heikkinen.

19.32 **Janne Heikkinen kok:** Arvoisa puhemies! Tunnistan tässä maailmankuvallisen eron edustaja Lylyn kanssa siinä, että jos yrityksiä verotetaan vähemmän, niin minun maailmankuvassani se ei tarkoita sitä, että yrityksille olisi annettu rahaa, vaan minun maailmankuvassani se tarkoittaa sitä, että yrityksiltä on vähemmän otettu rahaa, ja tässä on varmasti jo semmoinen ajattelutavallinen ero.

Mutta kun sanotte, että se Jutta Urpilaisen tekemä yhteisöveroalennus ei tuottanut sellaista buustia talouteen, mitä sillä haettiin, niin tarkoitatteko, että meidän tulisi sen sijaan nostaa yhteisöveroa nykyisestä 20 prosentista ylöspäin, jos todella on niin, että se oli hyödytön.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Lyly.

19.33 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! On kiva täällä käydä keskustelua, kun ei ole paljon keskustelua käynytään pitkiin aikoihin täällä. En tarkoita, että yhteisöveroa pitäisi nostaa. Se on kilpailukykyinen nyt tällä nykyiselläkin tasolla, jo Euroopan tasolla ja muutenkin. Siinä mielessä se ei ollut se ensimmäinen kohde, johon pitää panostuksia tehdä. Varmasti enemmän pitäisi miettiä sitä, miten me saadaan pieni ja keskisuuri yrityskanta saamaan lainaa markkinoilta, pankeista. Pitäisi miettiä heidän kasvurahoituksensa tukemisesta ja niin poispäin. Ehkä enempi panostukset olisi pitänyt tehdä sille sektorille kuin näille suuryrityksille, jotka siitä eniten hyötyvät tässä näin. Minä en ole ihan varma, kuinka paljon Nordea tai Osuuspankki lisää lainakantaansa siitä, että

Pöytäkirja PTK 10/2026 vp

niiden yhteisöverolla tulee niille suurin piirtein semmoinen 80 miljoonaa, 70-80 miljoonaa, enemmän tilaa. Tässäkin mielessä voi sanoa, että se kohdennus on tässä se erityisen huono asia. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

9. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 20.2.2026 klo 13.00.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Tämä täysistunto on päättynyt. Kiitoksia kaikille. Hyvää yötä!

Täysistunto lopetettiin klo 19.53.

Pöytäkirjan vakuudeksi: